

Implementatieonderzoek subsidieregeling 'Verbetering basisvaardigheden'

IJsbrand Jepma, Carlijn Waaijer & Emiel Helmich (Sardes)

Emina van den Berg, Harriët Prins & Hanneke Nijland (SEO Economisch Onderzoek)

Tranche 3 (tijdvak 1), eerste meting

Subsidie-scholen, niet-subsidiescholen en
doelpopulatie scholen

Schoolspecifieke activiteitenplannen

Scholenenquête

Juni 2025

seo • economisch onderzoek

 SARDES

Implementatieonderzoek subsidieregeling ‘Verbetering basisvaardigheden’

Tranche 3 (tijdvak 1), eerste meting

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	4
1. Inleiding	10
2. Achtergrond	12
3. Wie zijn de subsidiescholen?	16
4. Hoe zien de activiteitenplannen eruit van de subsidiescholen?	41
5. Hoe verloopt de uitvoering van de activiteitenplannen op de subsidiescholen?	56
Bijlage 1. Aanpak van de systematische inhoudsanalyse van de schoolspecifieke activiteitenplannen	75
Bijlage 2. Codeerschema	77
Colofon	79

Managementsamenvatting

Implementatieonderzoek

Sardes en SEO Economisch Onderzoek voeren tijdens de looptijd van de subsidieregeling 'Verbetering basisvaardigheden' het implementatieonderzoek (2023 t/m 2026) uit onder drie tranches van scholen in het primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo), waartoe ook het gespecialiseerd onderwijs (go) wordt gerekend (d.w.z. Nederlandse scholen en scholen van de BES-eilanden, Bonaire, Sint Eustatius en Saba) die extra middelen ontvangen voor het verbeteren van de basisvaardigheden in:

- 1) Taal;
- 2) Rekenen-wiskunde;
- 3) Burgerschapsvorming;
- 4) Digitale geletterdheid.

Deze subsidieregeling is in het leven geroepen vanwege toenemende zorgen over de ontwikkeling van de vier genoemde basisvaardigheden van leerlingen in het funderend onderwijs. Ons implementatieonderzoek valt binnen de monitoring en evaluatie van het *Masterplan basisvaardigheden* en wordt in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) uitgevoerd.

De kernvraag het implementatieonderzoek luidt als volgt: *Hoe verloopt de implementatie van de subsidieregeling 'Verbetering basisvaardigheden' op de deelnemende scholen en welke effecten ervaren de scholen bij hun leerlingen?*

Voorliggend implementatieonderzoek combineert een vorm van kwantitatief en kwalitatief onderzoek.¹

Binnen drie afzonderlijke tranches van scholen worden de volgende onderzoeksactiviteiten uitgevoerd:

- a) rapporteren over wie de scholen zijn die subsidie toegekend hebben gekregen en hoe deze scholen zich verhouden tot de scholen die geen subsidie hebben gekregen en tot de doelpopulatie van scholen;
- b) uitvoeren van een systematische inhoudsanalyse van de schoolspecifieke activiteitenplannen;
- c) uitzetten van een enquête (aan het begin en aan het einde van elke tranche) onder de subsidiescholen en
- d) uitvoeren van verdiepende casestudies vanuit een meervoudig perspectief bij 10 scholen (eveneens aan het begin en aan het einde van elke tranche).²

De volgende tabel bevat de planning van de dataverzameling van het implementatieonderzoek.

¹ In de eerste rapportage over tranche 1, meting 1 (Jepma et al., 2023) vindt u gedetailleerde informatie over de volledige opzet van het implementatieonderzoek. Een tranche omvat twee schooljaren.

² Over deze 10 scholen wordt in een addendum gerapporteerd.

Tabel S1. *Overzicht van opbouw van de dataverzameling en rapportages*

Tranche	Looptijd	Dataverzameling	Rapportage
1	Schooljaar 2022/2023 en 2023/2024 (t/m 31 juli 2024)	Enquête startmeting: aug/sept 2023	Eind okt 2023
		Cases startmeting: nov/dec 2023	Jan 2024
		Enquête eindmeting: mei/jun 2024	Jul/aug 2024
		Cases eindmeting: juli 2024	Sept 2024
2	<i>Tijdvak 1</i> prioriteitsscholen en overige scholen schooljaar 2023/2024 en 2024/2025 (t/m 31 juli 2025)	Enquête startmeting: jan/feb 2024	Mrt/apr 2024
		Cases startmeting: mrt/apr 2024	Mei 2024
		Enquête eindmeting: mei/jun 2025	Jul/aug 2025
		Cases eindmeting: jul 2025	Sept 2025
	<i>Tijdvak 2</i> prioriteitsscholen schooljaar 2023/2024 en 2024/2025 en een deel van 2025/2026 (t/m 31 december 2025)	Enquête startmeting: sept/okt 2024	Nov/dec 2024
		Cases startmeting: nov/dec 2024	Jan 2025
		Enquête eindmeting: sept/okt 2025	Nov/dec 2025
		Cases eindmeting: nov/dec 2025	Jan 2026
3	<i>Tijdvak 1</i> prioriteitsscholen en overige scholen schooljaar 2024/2025 en 2025/2026 (t/m 31 juli 2026)	Enquête startmeting: jan/feb 2025	Mrt/apr 2025
		Cases startmeting: mrt/april 2025	Mei 2025
		Enquête eindmeting: mei/jun 2026	Jul/aug 2026
		Cases eindmeting: jul 2026	Sept 2026
	<i>Tijdvak 2</i> prioriteitsscholen schooljaar 2024/2025 en 2025/2026 (t/m 31 december 2026)	Enquête startmeting: sept/okt 2025	Nov/dec 2025
		Cases startmeting: nov/dec 2025	Jan 2026
		Enquête eindmeting: sept/okt 2026	Nov/dec 2026
		Cases eindmeting: nov/dec 2026	Jan 2027

De rapportage die voor u ligt betreft de activiteiten a, b en c (de startmeting) van tranche 3 (tijdvak 1). Over de verdiepende casestudies binnen tranche 3 (tijdvak 1) wordt in een aparte publicatie gerapporteerd (activiteit d). Tranche 3, tijdvak 1, bestaat uit twee regelingen. Een regeling voor zogeheten ‘prioriteitsscholen’ die is bedoeld voor scholen met het oordeel ‘zeer zwak’ of ‘onvoldoende’ van de Inspectie van het Onderwijs. Voor prioriteitsscholen zijn er twee aanvraagronde(n) (tijdvak 1 en 2), afhankelijk van het moment waarop de scholen hun inspectieoordeel kregen of nog krijgen. De andere regeling geldt voor ‘alle overige scholen’. De prioriteitsscholen (zowel tijdvak 1 als 2) krijgen allemaal een op-een ondersteuning van een onderwijscoördinator vanuit OCW. Voor de overige scholen worden tijdens de subsidieperiode vier regionale startbijeenkomsten georganiseerd, verspreid over het land, zodat er een vorm van externe ondersteuning en begeleiding van een onderwijscoördinator kan worden geboden. De scholen die mee hebben gedaan aan zo’n startbijeenkomst hebben daarnaast de mogelijkheid gekregen mee te doen aan een vervolgtraject. Dit zijn (regionaal georganiseerde) ‘begeleide leernetwerken’ met groepjes vergelijkbare scholen die een collectief ontwikkeltraject doorlopen, onder begeleiding van een onderwijscoördinator. De wijze waarop tranche 3 is ingericht, is vergelijkbaar met tranche 2. Tranche 1 uit 2022 had echter een iets andere opzet. Toen was er sprake van een basissubsidie en een aanvullende subsidie met extra geld en een basisteam ter ondersteuning. Er was toen geen regeling voor prioriteitsscholen.

In vogelvlucht: de belangrijkste resultaten

Nu volgt de kern van de resultaten van de eerste meting onder de tranche 3 scholen (tijdvak 1) van het implementatieonderzoek naar de subsidieregeling ‘Verbetering basisvaardigheden’.

Wie zijn de scholen die subsidie hebben gekregen?

Scholen die de subsidie al in tranche 1 of 2 hebben gekregen konden de subsidie in tranche 3 niet ontvangen. Vervolgens hebben prioriteitsscholen en scholen met de hoogste achterstandsscores en CUMI-scores voorrang. Deze selectieprocedure verklaart de samenstelling van de scholen die de subsidie hebben ontvangen.

De belangrijkste bevindingen bij het vergelijken van deze groep scholen ten opzichte van de groep scholen die in tranche 3 geen subsidie heeft gekregen zijn:

- Van de 6.607 po-scholen in Nederland (op vestigingsniveau en inclusief de BES-eilanden) hebben 3.835 scholen (58%) de subsidie basisvaardigheden ontvangen in tranches 1, 2 en 3. In tranche 3 hebben 1.624 scholen de subsidie toegewezen gekregen. Dit is 54 procent van alle aanvragen en 37 procent van het aantal scholen dat de subsidie nog niet eerder had toegekend gekregen. Hiermee is de kans op het verkrijgen van de subsidie bij een subsidieaanvraag opnieuw gestegen ten opzichte van de eerdere tranches (tranche 1: 13%, tranche 2: 41% van de aanvragen toegekend). 26 po-scholen (de zogeheten 'prioriteitsscholen') met een 'onvoldoende' of 'zeer zwak' oordeel van de Inspectie van het Onderwijs hebben (bij voorrang) subsidie toegekend gekregen.
- Van de 2.068 vo-scholen in Nederland (op vestigingsniveau en inclusief de BES-eilanden) hebben 1.179 scholen (57%) de subsidie basisvaardigheden ontvangen in tranches 1, 2 en 3. In tranche 3 hebben 481 scholen de subsidie toegewezen gekregen. Dit is 66 procent van alle aanvragen en 35 procent van het aantal scholen dat de subsidie nog niet eerder had toegekend gekregen. Hiermee is de kans op het verkrijgen van de subsidie bij een subsidieaanvraag opnieuw gestegen ten opzichte van de eerdere tranches (tranche 1: 12%, tranche 2: 49% van de aanvragen toegekend). Twintig vo-scholen (de zogeheten 'prioriteitsscholen') met een 'onvoldoende' of 'zeer zwak' oordeel van de Inspectie van het Onderwijs hebben (bij voorrang) subsidie toegekend gekregen.
- Een groot gedeelte van de scholen van wie in tranche 1 en 2 hun subsidie werd afgewezen heeft in tranche 3 opnieuw aanvraag gedaan (1.785 van de 2.160 scholen). Voor 51 procent van de po-scholen en 61 procent van de vo-scholen is ditmaal wel de subsidie toegekend.
- Net zoals na tranche 2 is na tranche 3 zichtbaar dat de subsidietoekenning bij tranche 3 op basis van de grootte van de (verwachte) onderwijsachterstandsscores is toegekend. Bij tranche 1 was de groep po- en vo-scholen die subsidie toegekend kregen een goede dwarsdoorsnede van alle scholen in Nederland, gekeken naar gemeentegrootte, stedelijkheid, type onderwijs, schoolniveau, schoolgrootte, (verwachte) onderwijsachterstandsscore en denominatie. Dat is bij tranche 2 en 3 niet het geval, geheel overeenkomstig de bedoeling.
- Enkele opvallende verschillen tussen groepen scholen die de subsidie basisvaardigheden in tranche 1, 2 of 3 al heeft gehad, zijn (in het besef dat enkele kenmerken van de scholen samenhangen met de achterstandsscore van de school):
 - Met name voor het po geldt: hoe groter de gemeente waarin de school staat, des te vaker de subsidie is toegekend.
 - Scholen in een matig tot zeer sterk stedelijke omgeving hebben vaker een toekenning gekregen.
 - Kleine, middelgrote en grote scholen (in leerlingaantal) hebben vaker hun aanvraag toegekend zien worden.
 - Scholen met een openbare denominatie hebben vaker hun aanvraag toegekend zien worden dan scholen met een bijzondere denominatie.
 - In het vo geldt: schoolvestigingen die een vmbo-(brede)school zijn of een school voor praktijkonderwijs hebben vaker hun aanvraag goedgekeurd zien worden dan andere

- scholen, waarbij brede scholengemeenschappen nog relatief vaker een toekenning hebben gekregen dan mavo/havo/vwo of categorale gymnasia.
 - Scholen met bepaalde denominaties (zoals Islamitisch en Hindoeïstisch) hebben vaker hun aanvraag toegekend zien worden.
 - Scholen met bepaalde denominaties (zoals reformatorisch of vrije scholen) hebben minder vaak hun aanvraag toegekend zien worden.
- Verder valt op dat het speciaal basisonderwijs (sbo) vaker een toekenning heeft gekregen dan het regulier of speciaal onderwijs (so). Het (voortgezet) speciaal onderwijs heeft juist minder vaak een toekenning gekregen van het regulier onderwijs. Het sbo heeft over het algemeen een hoger aandeel leerlingen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond (CUMI-leerlingen) dan het (v)so. Aanvragen ten behoeve van het (v)so en sbo worden bij overvraging van de regeling voor toekenning gerangschikt op volgorde van het hoogste naar het laagste aandeel CUMI-leerlingen.

Hoe zien de schoolspecifieke activiteitenplannen eruit van de subsidiescholen?

Er is een systematische inhoudsanalyse uitgevoerd op een willekeurige steekproef van 1.154 schoolspecifieke activiteitenplannen. Deze zijn geanalyseerd om in beeld te brengen hoe de scholen van plan zijn aan de basisvaardigheden te gaan werken. Een belangrijke kanttekening is dat deze plannen in de praktijk kunnen veranderen. In deze analyse zijn uitsplitsingen gemaakt naar enkele achtergrondkenmerken van de scholen: onderwijssector, prioriteitsscholen, schoolgrootte en (verwachte) onderwijsachterstandsscore.

Dit zijn in het kort de uitkomsten:

- De subsidie wordt het meest ingezet voor de basisvaardigheid taal (95%), gevolgd door rekenen-wiskunde (86%) en leergebiedoverstijgende activiteiten (61%). Iets meer dan de helft van de scholen zet in op burgerschap (53%) en iets minder dan de helft op digitale geletterdheid (43%). Dit beeld komt overeen met het beeld van de tweede tranche, met als toevoeging dat meer scholen voor leergebiedoverstijgende activiteiten kiezen (61% t.o.v. 45%).
- Scholen zetten meestal in op twee basisvaardigheden (43%), net als in tranche 2. Vo-scholen werken over het algemeen aan meer basisvaardigheden en kiezen het vaakst voor alle vier de gebieden (68%). In het po kiest 22 procent van de scholen voor vier basisvaardigheden en in het go is dit 13 procent.
- Zestien procent van de scholen die zich richten op de basisvaardigheid taal heeft aandacht voor meertaligheid en het gegeven dat het Nederlands niet de thuistaal is.
- Gemiddeld werken scholen samen met vijf of zes samenwerkingspartners, waarbij go-scholen het minst externe partijen aanhaken (gem. 4,5) en vo-scholen dit het meest doen (gem. 7,3). Voor taal worden gemiddeld de meeste samenwerkingen aangegaan, voor digitale geletterdheid het minst. Dit is vergelijkbaar met tranche 2. Kleinere scholen en scholen met een hogere (verwachte) achterstandsscore zoeken minder samenwerking op met externe partners.
- Net als in de tweede tranche werken scholen over de basisvaardigheden heen het meest samen met andere partijen in het kader van advies, procesbegeleiding of expertise en scholing en professionalisering. Bij het werken aan taal wordt door bijna de helft van de scholen (46%) ook de bibliotheek aangehaakt. Ongeveer een vijfde van de scholen werkt samen met andere onderwijspartijen, zoals andere scholen in de buurt of het samenwerkingsverband. Alleen voor leergebiedoverstijgende activiteiten gebeurt dit relatief minder vaak (14%). Tot slot werken weinig scholen samen met gemeenten en gebeurt dit het meest bij burgerschap, namelijk door acht procent. Naast deze vijf categorieën wordt een breed scala aan verschillende samenwerkingspartijen genoemd in de activiteitenplannen.

- Het overgrote deel van de scholen zet in op activiteiten rondom professionalisering en scholing van personeel (74%) en op het (door)ontwikkelen van hun (onderwijs)visie, overkoepelende didactiek of een leercultuur (54%). De subsidie wordt ook ingezet voor inrichting en materialen, met name door het po en go (beiden 39%, vo: 29%). Daarnaast kiest ruim een derde van de po-scholen (39%) voor het extra inzetten van personeel, ten opzichte van achttien procent van de go-scholen en 23 procent van de vo-scholen. Vo-scholen kiezen daarentegen vaker voor het opzetten van (overleg)structuren in de school (29%) dan po- en go-scholen (resp. 10% en 11%). Het minst vaak kiezen scholen ervoor om de middelen in te zetten rondom een leerlingvolgsystemen (10%).
- Voor elke basisvaardigheid is gekeken naar de doelgroep die scholen met de inzet willen bereiken: de hele school, een deel van de school of een combinatie van een schoolbrede en doelgerichte aanpak. De inzet op taal is het vaakst een combinatie van een doelgroepgerichte en schoolbrede aanpak (51%). Bij de andere basisvaardigheden ligt de focus vaker op de hele school. Go-scholen kiezen over de gehele linie het meest voor een schoolbrede aanpak, terwijl vo-scholen over alle basisvaardigheden heen relatief vaker kiezen voor een gecombineerde aanpak dan de po-scholen. Dit beeld komt overeen met de bevindingen uit de tweede tranche.
- Als scholen hun inzet richten op een specifieke doelgroep wordt een grote variatie aan mogelijke doelgroepen genoemd. Veel po-scholen leggen nadruk op de midden- en/of bovenbouw, maar er zijn ook scholen die bewust inzetten op de kleuters of de onderbouw. In het vo wordt vooral in de onderbouw geïnvesteerd en het go richt zich vaker op specifieke onderwijstypen of ontwikkellijnen om hun aanbod af te stemmen. Verder is opvallend dat in het po het meest wordt gekeken naar leerlingkenmerken als criteria, zoals achterstanden (dit komt ook in het vo en go regelmatig voor) maar ook ondersteuningsvragen of juist leerlingen die extra uitdaging nodig hebben.
- In de activiteitenplannen beschrijven scholen de doelen die zij met hun aanpak willen bereiken. Over alle schooltypen en basisvaardigheden zien we dat de meerderheid van de scholen kwalitatieve doelen heeft gesteld. Voor de basisvaardigheden taal en rekenen-wiskunde hebben bijna alle scholen expliciete doelen (kwantitatieve of een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve doelen) opgesteld. Het formuleren van kwantitatieve doelen gebeurt weinig, en lijkt ten opzichte van tranche 2 te zijn afgenomen.

Hoe verloopt de uitvoering van de activiteitenplannen op de subsidiescholen?

Tussen begin maart en half april 2025 is een enquête afgenomen onder de deelnemende scholen uit tranche 3 (tijdvak 1) van de subsidieregeling Verbetering basisvaardigheden. Deze enquête is bedoeld als beginmeting, ongeveer anderhalf jaar later zal de eindmeting plaatsvinden. In totaal hebben 1.833 scholen hun medewerking verleend aan de enquête (po=1.318; vo=321; go=194). Dit is 87 procent van het totaal aantal po-scholen, 87 procent van het totaal aantal vo-scholen en 89 procent van het totaal aantal go-scholen. Deze hoge respons is representatief naar type school (prioriteitsschool en overige school), schoolgrootte, achterstandsscore en hoogte van het subsidiebedrag.

Hieronder volgen de belangrijkste resultaten van scholen in tranche 3 (tijdvak 1):

- 95 procent van alle scholen (95%) zet in op taal en 87 procent van alle scholen op rekenen-wiskunde. Vo-scholen zetten vaker dan po- en go-scholen daarnaast in op burgerschapsvorming. Dit stemt overeen met het beeld uit de activiteitenplannen.
- Gegeven de inzet op een basisvaardigheid zetten scholen relatief meer middelen in voor taal en rekenen-wiskunde dan voor burgerschap en/of digitale geletterdheid. Hierin zit wel veel variatie tussen scholen. Er is geen verband gevonden tussen het aandeel van het totale budget dat scholen besteden aan een basisvaardigheid en het aandeel leerlingen dat niet op het gewenste niveau was voor deze basisvaardigheden bij de start van de subsidieregeling.

- Over het algemeen zijn de meest voorkomende kostenposten deskundigheidsbevordering van het schoolteam, de aanschaf van (extra) lesmateriaal, extra personele inzet door (tijdelijke) uitbreiding van de werktijdfactor van het bestaande schoolteam en de inhuur van advies via externe deskundigen.
- Het merendeel van de scholen verwacht maximaal de helft van de totale middelen in het eerste subsidiejaar uit te geven.
- Bij alle vier de basisvaardigheden zijn de interventies primair gericht op alle leerlingen binnen de school. Dit geldt het sterkst voor burgerschapsvorming. In het vo komt het bij met name rekenen-wiskunde en digitale geletterdheid relatief vaker voor dat de interventies bedoeld zijn voor een deel van de leerlingen op basis van groep, leerjaar of onderwijstype dan in het po en go. Deze uitkomsten komen deels overeen met het beeld uit de activiteitenplannen.
- De activiteitenplannen zijn over het algemeen niet of zeer beperkt gewijzigd ten opzichte van het ingediende activiteitenplan rond de start van de subsidieregeling. Bij 13 procent van de scholen is het plan in zekere mate of zeer sterk gewijzigd, veelal vanwege voortschrijdend inzicht en omdat er nog geen definitieve keuzes waren gemaakt.
- Het merendeel van de scholen lukt het goed tot zeer goed om hun activiteitenplan tot uitvoering te brengen. In het po en go lukt dit relatief beter dan in het vo. Schoolleiders in het po en go zijn ook vaker (zeer) tevreden over de uitvoering van de interventies dan schoolleiders in het vo.
- Drie kwart van alle scholen maakt gebruik van externe partijen voor de uitvoering van de interventies op de basisvaardigheden. Private externe partijen komen daarbij relatief vaker voor dan publieke externe partijen. De voornaamste (publieke en private) externe partijen waarmee wordt samengewerkt in de uitvoering zijn onderwijs(advies)bureaus en aanbieders van trainingen voor onderwijspersoneel. Beide externe partijen worden voornamelijk ingezet voor professionalisering van het onderwijspersoneel, maar ze helpen ook bij procesbegeleiding, het begeleiden van onderwijspersoneel op de werkvloer en geven beleidsmatig advies.
- Het aandeel van de totale subsidiemiddelen dat wordt besteed aan externe partijen varieert sterk tussen scholen. 24 procent van de scholen maakt geen gebruik van externe partijen en geeft daar dus ook geen geld aan uit. 54 procent van de scholen besteedt naar verwachting maximaal een kwart van hun totale budget aan de inhuur van externe partijen en 18 procent van de scholen tussen een kwart en de helft van hun budget. De overige scholen (4%) verwacht meer dan de helft van hun totale subsidiemiddelen te besteden aan externe partijen.
- Een aanzienlijk deel van de scholen (rond 40-50%) vindt het na ongeveer een half jaar te vroeg om al iets over de vorderingen bij hun leerlingen op de basisvaardigheden als gevolg van de ingezette interventies. Ze monitoren de opbrengsten wel. Ongeveer 30 procent van alle scholen ervaart tot nu toe (zeer) veel positieve vordering op taal en/of rekenen-wiskunde. Po-scholen lopen hierin voorop. Op burgerschapsvorming ervaart ongeveer 21 procent van de scholen (zeer) veel positieve vorderingen op hun leerlingen en dit beeld is nagenoeg gelijk per onderwijssector. Tot slot ervaart ongeveer 15 procent van de scholen (zeer) veel positieve vorderingen bij hun leerlingen op digitale vaardigheden, waarbij go-scholen duidelijk vooroplopen.

1. Inleiding

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: OCW) laat vanaf augustus/september 2023 tot en met december 2026³ een implementatieonderzoek uitvoeren naar de subsidieregeling 'Verbetering basisvaardigheden' in het funderend onderwijs. Dit implementatieonderzoek is onderdeel van de monitoring en evaluatie van het *Masterplan basisvaardigheden*.⁴

De toenemende zorgen over de ontwikkeling van de basisvaardigheden van leerlingen zijn de aanleiding voor de subsidieregeling. Met de subsidieregeling wordt geprobeerd de dalende trend om te buigen naar een verbetering.

De kernvraag waarop het implementatieonderzoek antwoord wil geven is: *Hoe verloopt de implementatie van de subsidieregeling 'Verbetering basisvaardigheden' op de deelnemende scholen en welke effecten ervaren scholen bij hun leerlingen?*

Dit implementatieonderzoek is één van de onderzoeken die OCW laat uitvoeren binnen de monitoring en evaluatie van het *Masterplan basisvaardigheden*, dat is gestart in schooljaar 2022/2023.⁵ Dit masterplan vloeit voort uit het coalitieakkoord van kabinet-Rutte IV (2021)⁶ en richt zich op het verbeteren van de vier basisvaardigheden van alle leerlingen in het primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo), inclusief speciaal basisonderwijs, praktijkonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs cluster 3 en 4 en scholen op de BES-eilanden (Bonaire, Sint Eustatius en Saba), te weten:

- 1) taal;
- 2) rekenen-wiskunde;
- 3) burgerschap en
- 4) digitale geletterdheid.

Leerlingen die een hoog niveau van de basisvaardigheden beheersen hebben meer kansen op succesvolle onderwijs- en arbeidsloopbanen en maatschappelijke participatie. De ontwikkeling van deze basisvaardigheden staat echter al jaren onder druk, zo blijkt uit diverse (inter)nationale onderzoeken.⁷

³ De einddatum van de subsidieregeling staat nog niet definitief vast. Deze is naar verwachting december 2026.

⁴ Zie voor meer informatie: <https://www.masterplanbasisvaardigheden.nl/> en <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/05/16/plan-van-aanpak-monitoring-en-evaluatie-masterplan-basisvaardigheden>.

⁵ Ministerie van OCW, Brief aan de Tweede Kamer, *Masterplan basisvaardigheden*, 12 mei 2022. Ministerie van OCW, *Plan van aanpak monitoring & evaluatie Masterplan basisvaardigheden, Funderend onderwijs, voorjaar 2023*.

⁶ Coalitieakkoord 2021 – 2025 (2021). *Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst*. VVD, D66, CDA en ChristenUnie.

⁷ Onderwijsraad (2022). *Taal en rekenen in het vizier*. Onderwijsraad.

Inspectie van het Onderwijs (2023). *De Staat van het Onderwijs 2023*. Inspectie van het Onderwijs.

Heitink, M.C., Luyten, H., Meelissen, M.M., Veldkamp, B.P., van Langen, A. Keuning, J., Noordhof, R. (2023).

Digitale Geletterdheid in het basisonderwijs. Technisch rapport Peil.Digitale Geletterdheid 2022. Universiteit Twente.

Inspectie van het Onderwijs/Ministerie van OCW (2024). *Peil.Rekenen en Wiskunde Einde leerjaar 2 voortgezet onderwijs schooljaar 2021-2022*.

Inspectie van het Onderwijs/Ministerie van OCW (2024). *Peil.Digitale Geletterdheid. Einde basisonderwijs 2021-2022*.

De problemen verschillen per basisvaardigheid, per onderwijssector en per schoolsoort. Hiervoor is niet één duidelijke verklaring aan te wijzen. Het gaat om een samenspel van allerlei op elkaar inwerkende factoren van binnen en buiten het onderwijs.

Leeswijzer

Dit rapport rapporteert over de resultaten van de eerste meting onder de tranche 3 scholen (tijdvak 1) van het implementatieonderzoek naar de subsidieregeling 'Verbetering basisvaardigheden'.

Hoofdstuk 2 biedt informatie over de achtergrond van het implementatieonderzoek, dat geworteld is in het *Masterplan basisvaardigheden*.

Hoofdstuk 3 bevat informatie over de scholen die subsidie hebben aangevraagd en gekregen, over de scholen die deze subsidie ook hebben aangevraagd maar niet hebben gekregen en over de doelpopulatie scholen.

Hoofdstuk 4 richt zich op de schoolspecifieke activiteitenplannen van de subsidiescholen. De plannen beschrijven de wijze waarop de scholen het onderwijs in de basisvaardigheden van hun leerlingen willen versterken. In dit hoofdstuk zijn deze activiteitenplannen onder de loep genomen. Daarbij is gekeken of de plannen qua inhoud en vorm verschillen naar enkele relevante achtergrondkenmerken van de scholen.

Hoofdstuk 5 geeft de resultaten van de enquête weer die door de subsidiescholen is ingevuld.

Elk hoofdstuk biedt aan het einde een puntige samenvatting van de meeste in het oog springende resultaten.

Bijlage 1 bevat de aanpak van de systematische inhoudsanalyse van de schoolspecifieke activiteitenplannen.

Bijlage 2 bevat het hierbij gebruikte codeerschema.

2. Achtergrond

Hoofdstuk 2 geeft enige achtergrondinformatie bij het implementatieonderzoek, te beginnen bij het *Masterplan basisvaardigheden* (paragraaf 2.1). Paragraaf 2.2 besteedt aandacht aan de subsidieregeling ‘Verbetering basisvaardigheden’.

2.1 Masterplan basisvaardigheden

Om de vier genoemde basisvaardigheden van leerlingen in het funderend onderwijs (primair onderwijs en voorgezet onderwijs, inclusief gespecialiseerd onderwijs) te verbeteren, worden de volgende problemen aangepakt met het *Masterplan basisvaardigheden*.

Tabel 2.1 *Schematisch overzicht Masterplan basisvaardigheden*

Basisvaardigheid	Aanpak problemen
1. Taal	• Bij taal blijven de resultaten op kritisch en diep lezen achter • De schrijfvaardigheid in vooral het po is ondermaats • De leesmotivatie van leerlingen is laag • De doelen bij taal zijn niet helder
2. Rekenen-wiskunde	• Grote groepen leerlingen in het vo verlaten de school met een onvoldoende voor gecijferdheid • Er is te weinig uitdaging voor leerlingen die meer aankunnen. • De doelen voor rekenen-wiskunde zijn onduidelijk
3. Burgerschap	• De kennis en vaardigheden van leerlingen blijven achter • Er is onvoldoende kennis van effectief burgerschapsonderwijs • Er zijn geen heldere onderwijsdoelen
4. Digitale geletterdheid	• De digitale vaardigheden van po-leerlingen zijn net voldoende • Informatievaardigheden, mediawijsheid en ‘computational thinking’ zijn zorgelijk bij vo-leerlingen • Het ontbreekt aan concrete onderwijsdoelen

Het *Masterplan basisvaardigheden* is een integraal en duurzaam programma voor de lange termijn. De looptijd en aanpak ervan overlappen deels met het NP Onderwijs.⁸ De aanpak moet eraan bijdragen dat leraren goed toegerust zijn om het beste onderwijs te geven in 1) taal, 2) rekenen-wiskunde, 3) burgerschap en 4) digitale geletterdheid. Dit vraagt om een gedifferentieerde inzet waar scholen en leraren passend bij hun eigen onderwijspraktijk mee aan de slag kunnen. Daartoe zijn vijf pijlers ontwikkeld, namelijk:

Pijler 1: Duidelijke opdracht aan het funderend onderwijs.

Pijler 2: Beter zicht op basisvaardigheden.

Pijler 3: Breder gebruik van bewezen aanpakken (o.m. via een door OCW ontwikkelde interventiekaart⁹).

Pijler 4: Versterken van de taalomgeving.

Pijler 5: Extra tijd en ruimte voor kwalitatief goede leraren.

⁸ www.nponderwijs.nl

⁹ www.masterplanbasisvaardigheden.nl/aan-de-slag-met-de-basisvaardigheden/interventiekaart-basisvaardigheden

Het masterplan wordt mogelijk gemaakt met een tijdelijke, meerjarige subsidieregeling voor een deel van de scholen in het funderend onderwijs. De bedoeling is dat het versterken van de basisvaardigheden in de nabije toekomst onderdeel wordt van de structurele financiering van scholen.¹⁰ De beoogde datum hiervoor is 1 januari 2027.¹¹ Als onderdeel van het masterplan zijn er Expertisepunten Burgerschap, Rekenen-Wiskunde en Digitale Geletterdheid geïnstalleerd, bedoeld om scholen ondersteuning te bieden bij het verbeteren van de basisvaardigheden in deze leergebieden.¹² Ook is er structureel budget beschikbaar gesteld voor extra tijd en geld voor leraren om hun professionaliteit, kennis en kunde op peil te houden en te verhogen. Het beschikbare budget is gebaseerd op gemiddeld 16 uur extra professionaliseringsruimte per leraar per schooljaar. Deze 16 uur moet vooral besteed worden aan scholing voor de basisvaardigheden en curriculumherziening.¹³

2.1 Subsidieregeling ‘Verbetering basisvaardigheden’

Dit implementatieonderzoek hoort bij de subsidieregeling ‘Verbetering basisvaardigheden’. Met deze regeling worden scholen ondersteund bij het verbeteren van de basisvaardigheden van hun leerlingen, waarbij scholen worden aangemoedigd gebruik te maken van de interventiekaart verbetering basisvaardigheden, om zo het evidence-informed werken van scholen te stimuleren.

De subsidieregeling ‘Verbetering basisvaardigheden’ wordt in vier tranches uitgevoerd. In schooljaar 2022/2023 is de eerste tranche scholen gestart. Over de eerste tranche (meting 1) is al twee keer gerapporteerd.¹⁴ Bij de tweede en ook derde tranche is er geen sprake meer van een aanvullende subsidie en ontvangen scholen ongeacht sector hetzelfde bedrag (€ 1.000, - per leerling). Bij het toekennen van de subsidie krijgen scholen met de hoogste achterstandsscore of CUMI-score voorrang. Daarnaast geldt dat scholen die de subsidie ‘Verbetering basisvaardigheden’ al een keer hebben ontvangen, zijn uitgesloten. Voor zogenaamde prioriteitsscholen (scholen met het oordeel onvoldoende en zeer zwak) geldt een aparte regeling. Zij zijn verzekerd van subsidie en een-op-een ondersteuning van onderwijscoördinatoren vanuit OCW. Dit is met een verplichting geborgd. De andere subsidiescholen kunnen op vrijwillige basis tijdens de twee jaar durende subsidieperiode aanhaken bij een begeleid leernetwerk. Dit netwerk bestaat uit een groepje scholen uit de regio die samen diverse professionaliseringsactiviteiten verrichten. Deze activiteiten zijn gericht op duurzaam werken aan het versterken van het onderwijsaanbod in de basisvaardigheden, met een focus op impact in de klas (verbetering van de onderwijskwaliteit), van en met elkaar leren en

¹⁰ Ministerie van OCW, Brief aan de Tweede Kamer, *Voortgang Masterplan basisvaardigheden voor het funderend onderwijs*, 21 november 2022.

¹¹ Ministerie van OCW, Brief aan de Tweede Kamer, *Vierde voortgangsbrief Masterplan basisvaardigheden*, 30 mei 2024.

¹² www.nieuwsbrievenminocw.nl/actueel/nieuws/2024/01/16/inspiratie-om-te-werken-aan-de-basisvaardigheden
www.expertisepuntburgerschap.nl
<https://expertisepuntdigitalegeletterdheid.nl>
<https://exprw.nl>

¹³ *Het Onderwijsakkoord: Samen voor het beste onderwijs*, 22 april 2022.

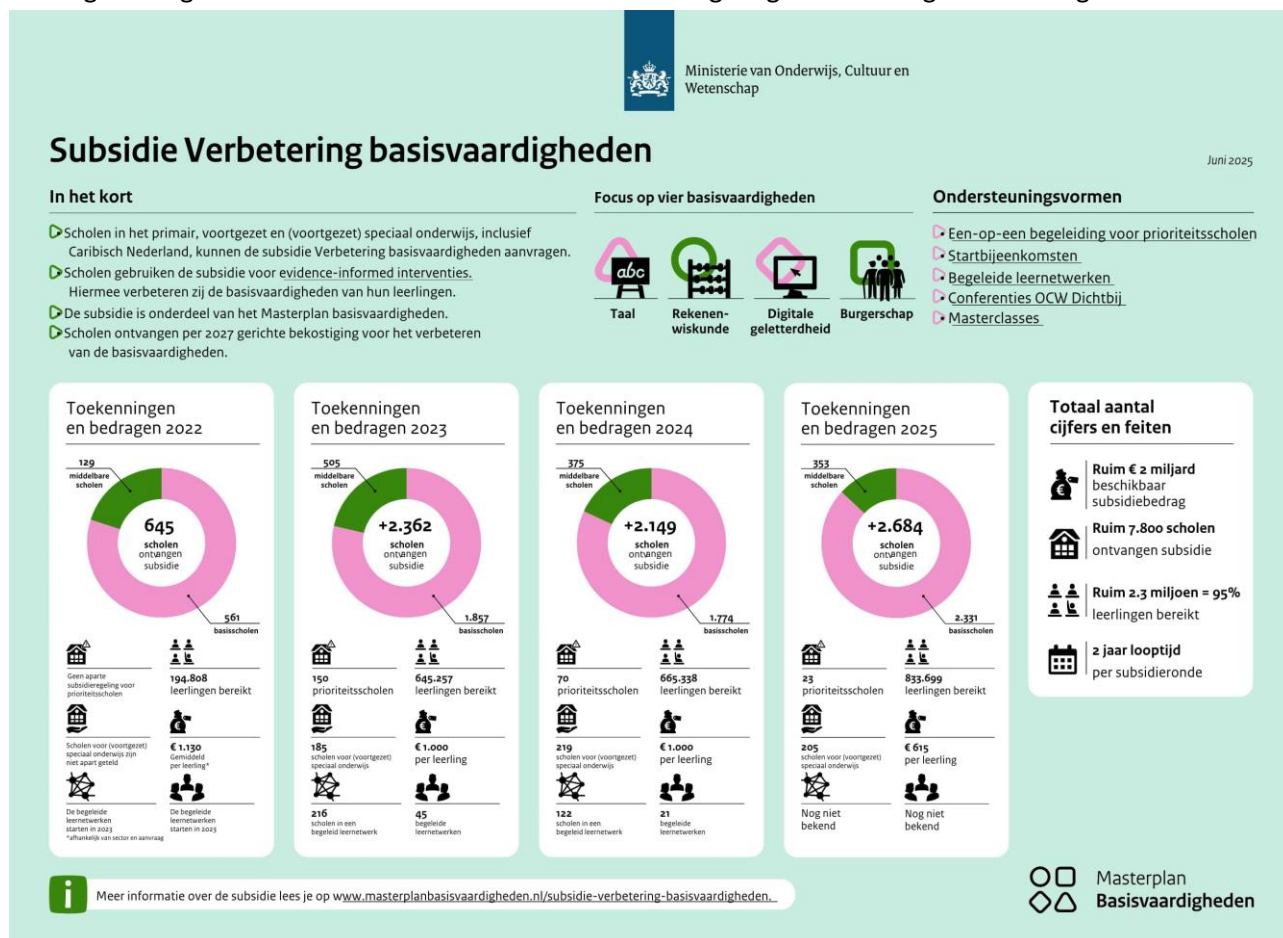
¹⁴ Jepma, IJ., Waaijer, C., Helmich, E., Berg, E. van den, & Prins, H. (2023). *Implementatieonderzoek subsidieregeling ‘verbetering basisvaardigheden. Tranche 1, eerste meting*. Sardes/SEO Economisch Onderzoek.

Jepma, IJ., Helmich, E., & Waaijer, C. (2024). *Werken aan basisvaardigheden. Addendum bij implementatieonderzoek subsidieregeling ‘Verbetering basisvaardigheden’, tranche 1, eerste meting*. Sardes.

Jepma, IJ., van den Berg, E., Prins, H., Doeve, T., & de Groot, J. (2024). *Implementatieonderzoek subsidieregeling ‘verbetering basisvaardigheden. Tranche 1, eindmeting*. Sardes/SEO Economisch Onderzoek.

ontwikkelen ('peer-to-peer learning') in de eigen beroepspraktijk en de sleutelrol van de schoolleider. Voor startende subsidiescholen worden sinds 2023 steeds aan het begin van de subsidieperiode startbijeenkomsten georganiseerd, verspreid over het land, zodat er een vorm van externe ondersteuning en begeleiding van een onderwijscoördinator kan worden geboden. Deze bijeenkomsten bieden een basis voor het opstellen van een activiteitenplan voor de school. Hier gaan schoolleiders en leraren met elkaar in gesprek en er zijn kennissessies over de basisvaardigheden. Over de tranche 2 scholen is inmiddels ook al gepubliceerd.¹⁵

De volgende figuur¹⁶ bevat een overzicht van de subsidieregeling 'Verbetering basisvaardigheden'.

Tranche 3 (tijdvak 1), waarover deze rapportage gaat, bestaat uit twee regelingen:

1. De regeling 'Verbetering basisvaardigheden' voor zogeheten prioriteitsscholen 2024' is voor scholen met het oordeel 'zeer zwak' of 'onvoldoende' van de Inspectie van het Onderwijs. Voor prioriteitsscholen zijn er twee aanvraagronden (tijdvak 1 en 2), afhankelijk van het moment waarop de scholen hun oordeel kregen of nog krijgen.
2. Alle overige scholen kunnen subsidie aanvragen via de regeling 'Verbetering basisvaardigheden voor overige scholen 2024'.

¹⁵ Jepma, IJ., Waaijer, C., Helmich, E., van den Berg, E., & Prins, H. (2024). *Implementatieonderzoek subsidieregeling 'Verbetering basisvaardigheden'*. Sardes/SEO Economisch Onderzoek.

Jepma, IJ., Helmich, E., & Waaijer, C. (2024). *Werken aan basisvaardigheden. Addendum bij implementatieonderzoek subsidieregeling 'Verbetering basisvaardigheden', tranche 2, beginmeting*. Sardes.

¹⁶ Bron: <https://www.masterplanbasisvaardigheden.nl/subsidie-verbetering-basisvaardigheden>

Voor tranche 3 is er een iets groter budget beschikbaar dan voor tranche 2: € 673.653.000, - versus € 663.562.000, -.

Dit rapport vervolgt in hoofdstuk 3 met een analyse van de scholen die subsidie hebben aangevraagd en gekregen, afgezet tegen de scholen die zijn uitgeloot en de doelpopulatie van scholen in Nederland (waaronder ook de BES-eilanden). Wie zijn de scholen die bij tranche 3 subsidie hebben gekregen?

3. Wie zijn de subsidiescholen?

Hoofdstuk 3 beschrijft enkele relevante achtergrondkenmerken van de scholen die bij tranche 3 (tijdvak 1) hun subsidieaanvraag toegekend hebben zien worden, in vergelijking met de scholen die hun subsidieaanvraag afgewezen hebben zien worden en de totale populatie van scholen.¹⁷ Dit doen we om twee redenen, te weten:

- 1) Om zichtbaar te maken in hoeverre de groep scholen die subsidie toegekend heeft gekregen een dwarsdoorsnede is van de groep scholen die een aanvraag voor de subsidie heeft gedaan en
- 2) Om zichtbaar te maken in hoeverre de groep scholen die subsidie bij tranche 3 heeft gekregen een afspiegeling is van de totale populatie van scholen.

Hoofdstuk 3 beschrijft verder enkele achtergrondkenmerken van de scholen die in tranche 1, 2 of 3 een toekenning hebben gekregen op hun subsidieaanvraag, met als doel om zichtbaar te maken in hoeverre de totale groep scholen die zover subsidie heeft gekregen een afspiegeling is van de totale populatie van scholen.

In tranche 1 is op basis van loting bepaald (gelijke behandeling) welke scholen de subsidieaanvraag toegekend krijgen. De groep scholen die subsidie toegekend heeft gekregen bleek daardoor een goede representatie te zijn voor de totale groep scholen in Nederland. In tranche 2 en 3 is door OCW gekozen voor een andere toekenningsprocedure. Bij vrijwel alle scholen is naar de (verwachte) onderwijsachterstandsscore gekeken om te bepalen of zij de subsidie zouden ontvangen. Er bestaan twee uitzonderingen op deze regel:

- 1) Bij scholen voor speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs is gekeken naar het aandeel CUMI-leerlingen per vestiging (een CUMI-leerling is een leerling die behoort tot een culturele minderheid);
- 2) Scholen met een 'onvoldoende' of 'zeer zwak' inspectie-oordeel hebben voorrang gekregen bij de subsidietoekenning.

Zoals in dit hoofdstuk is op te merken is de groep scholen die subsidie heeft toegekend gekregen daarom niet representatief voor de totale groep scholen, zoals dat bij tranche 1 wel het geval was. Dat is ook de bedoeling van de regeling en de wijze van selectie.

De zeven achtergrondkenmerken van de scholen waar we in dit hoofdstuk aandacht aan besteden, zijn:

- (Verwachte) onderwijsachterstandsscore
- Gemeentegrootte
- Stedelijkheid
- Type onderwijs (regulier onderwijs, speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs)
- Schoolniveau (alleen voor het voortgezet onderwijs)
- Schoolgrootte
- Denominatie

Gemeentegrootte en stedelijkheid zijn omgevingskenmerken van de scholen, de overige vijf achtergrondkenmerken zijn kenmerken van de scholen zelf.

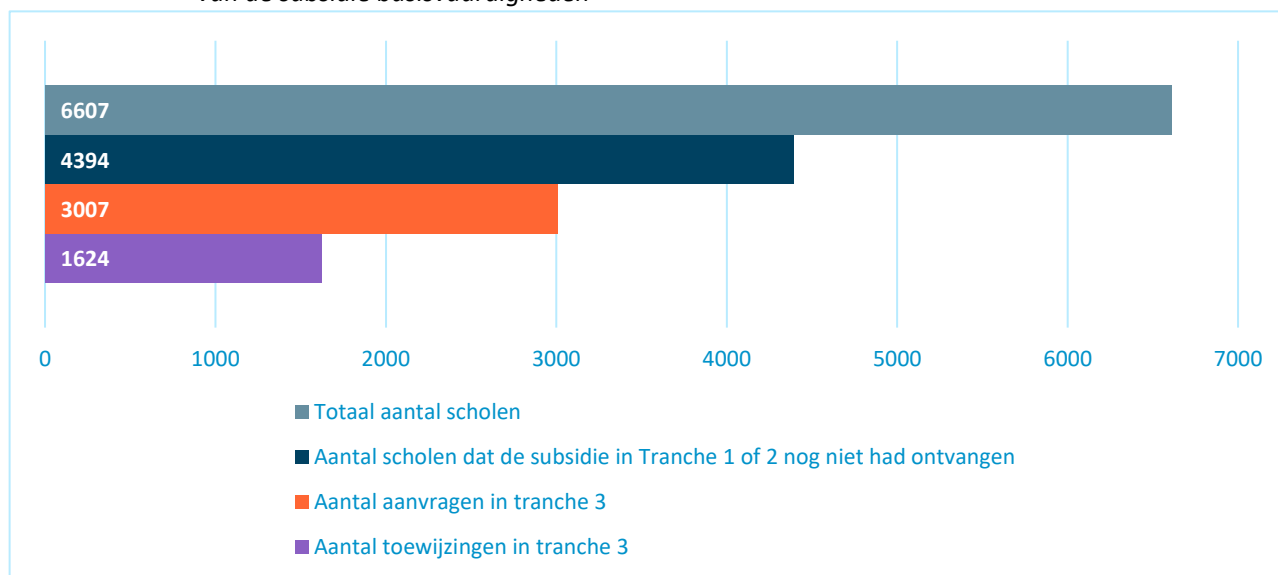
¹⁷ Alle data die in dit hoofdstuk zijn gebruikt, zijn door of via bemiddeling van de opdrachtgever beschikbaar gesteld.

Bovengenoemde kenmerken beschrijven we apart per sector: in paragraaf 3.1 besteden we aandacht aan het primair onderwijs (po) en in paragraaf 3.2 komt het voortgezet onderwijs (vo) aan bod. Het gespecialiseerd onderwijs is ondergebracht in deze twee sectoren en worden binnen de twee sectoren kort apart toegelicht. De achtergrondkenmerken van de prioriteitsscholen benoemen we kort binnen de paragrafen voor het po en vo, bij het desbetreffende achtergrondkenmerk apart. Het hoofdstuk sluit af met een korte samenvatting (paragraaf 3.3).

3.1 Primair onderwijs

In totaal zijn er in schooljaar 2023/2024 6.607 basisscholen in Nederland en op de BES-eilanden met een verschillend vestigingsnummer die onder de WPO of onder de WEC vallen en (speciaal) onderwijs aanbieden. 4.394 scholen hadden de subsidie nog niet toegekend gekregen in tranche 1 of 2. Tweederde van deze scholen heeft een subsidieaanvraag ingediend voor de subsidie basisvaardigheden tranche 3 (3.007 aanvragen; 68% van de scholen zonder eerdere toekenning). In totaal hebben 1.624 scholen de subsidie toegewezen gekregen. Dit is 54 procent van alle aanvragen, 37 procent van het aantal scholen dat de subsidie nog niet eerder had toegekend gekregen en 25 procent van het totaal aantal scholen in Nederland. Na tranche 3 (tijdvak 1) hebben 3.835 scholen, oftewel 58 procent van alle basisscholen de subsidie basisvaardigheden ontvangen.

Figuur 3.1 Aantal po-scholen in Nederland afgezet tegen het aantal aanvragen en het aantal toewijzingen van de subsidie basisvaardigheden

(Verwachte) onderwijsachterstand

OCW heeft in tranche 3 de (verwachte) onderwijsachterstandsscores (gecorrigeerd voor schoolgrootte) uit 2023 gebruikt om te bepalen aan welke scholen ze de subsidie basisvaardigheden zouden toekennen. Scholen met een hoge (verwachte) onderwijsachterstandsscore kregen de subsidie, terwijl scholen met een lage (verwachte) onderwijsachterstandsscore de subsidie niet kregen.

De leerlingpopulatie verschilt per school. Sommige scholen onderwijzen vooral kinderen van ouders die thuis veel mogelijkheden hebben om de ontwikkeling van hun kind te stimuleren, terwijl andere scholen juist veel kinderen onderwijzen van ouders die deze mogelijkheden in mindere mate hebben. Bij de laatste groep kinderen wordt verwacht dat zij zich daardoor minder snel ontwikkelen en zodoende een risico op

een onderwijsachterstand hebben. Scholen met veel (verwachte) onderwijsachterstand ontvangen via de desbetreffende besturen middelen om de (verwachte) onderwijsachterstand te bestrijden. Het CBS berekent de (verwachte) onderwijsachterstand per leerling aan de hand van zes omgevingskenmerken die op zichzelf staand het meest samenhangen met onderwijsachterstanden¹⁸:

1. Verblijfsduur moeder
2. Opleiding vader
3. Opleiding moeder
4. Herkomstland ouders
5. Schuldsanering ouders
6. Gemiddelde opleiding van alle moeders op school

Wij maken in dit rapport voor het po gebruik van de achterstandsscores die afkomstig zijn van peildatum 1 februari 2024, omdat de subsidie voor tranche 3 voor de schooljaren 2024/2025 en 2025/2026 wordt verstrekt en de achterstandsscores uit 2024 de meest recent gepubliceerde scores zijn. Wij maken tevens gebruik van leerlingsscores in plaats van de schoolscores die door het CBS gepubliceerd worden. De leerlingsscore is de gemiddelde verwachte onderwijsachterstand per leerling op de school. Met de leerlingsscore kunnen we de gemiddelde achterstand op een school per leerling vergelijken. De leerlingsscore varieert in Nederland tussen de 0,00 en de 6,28. Voor scholen met een leerlingsscore van +/- 0,68 of hoger ontvangen de desbetreffende besturen middelen om de (risico's op) onderwijsachterstanden van de leerlingen op scholen te bestrijden.

Wij hebben de po-scholen ingedeeld in vijf groepen:

1. Zeer kleine leerlingsscore (tussen 0,00 en 0,25)
2. Kleine leerlingsscore (tussen 0,25 en 0,44)
3. Middelgrote leerlingsscore (tussen 0,44 en 0,73)
4. Grote leerlingsscore (tussen 0,73 en 1,36)
5. Zeer grote leerlingsscore (tussen 1,36 en 6,28)

Voor deze indeling is gekozen, zodat er in elke groep ongeveer evenveel scholen zit en hierdoor de groepen goed te vergelijken zijn. Er is bewust niet voor een indeling gekozen waarbij de leerlingsscore evenredig oploopt, omdat dat zou leiden tot een heel kleine groep scholen met een grote en zeer grote leerlingsscore die daardoor moeilijk te vergelijken zijn met de andere groepen. De scholen op de BES-eilanden en de scholen voor speciaal (basis)onderwijs zijn meegenomen in deze analyse onder de groep 'NB' (niet bekend), omdat door het CBS voor hen geen onderwijsachterstandsscore wordt berekend.

Tabel 3.1 toont net zoals voor tranche 2 zeer duidelijk dat de (verwachte) onderwijsachterstandsscore als toekenningscriterium is gebruikt. De scholen met een (zeer) kleine en middelgrote leerlingsscore hebben vrijwel niet hun aanvraag toegekend zien worden, terwijl scholen met een zeer grote leerlingsscore hun aanvraag altijd hebben toegekend zien worden. Let op: de aanvragen van sommige scholen met een (zeer) kleine leerlingsscore zijn toch toegekend en de aanvragen van sommige scholen met een middelgrote tot grote leerlingsscore zijn toch afgewezen. Dit komt doordat de achterstandsscores van deze scholen in een jaar tijd flink zijn veranderd. Immers gebruiken wij peildatum 1 februari 2024 en OCW heeft bij toekenning gebruik gemaakt van peildatum 1 februari 2023. Daarnaast hebben enkele scholen die in de groepen (zeer)

¹⁸ Voor een uitgebreidere uitleg over de (verwachte) onderwijsachterstand, zie: www.cbs.nl/-/media/pdf/2019/45/de-nieuwe-onderwijsachterstandenindicator-primair-onderwijs.pdf

kleine leerlingscore vallen toch hun subsidie goedgekeurd hebben zien worden omdat zij prioriteitsscholen zijn. Het gegeven dat er vooral scholen met een hoge (verwachte) onderwijsachterstandsscore meedoen aan tranche 3, werkt gedeeltelijk door in de andere kenmerken (bijv. gemeentegrootte en stedelijkheid).

Tabel 3.1 *Het totaal aantal po-scholen in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden in tranche 3 heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar verwachte onderwijsachterstand per leerling*

Onderwijs-achterstandsscore	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen (% t.o.v. aanvragen)	Aantal prioriteits-scholen
Zeër kleine leerlingscore	1.222	740	23 (3,1%)	1,9%	717 (96,9%)	9
Kleine leerlingscore	1.223	821	269 (32,8%)	22,0%	552 (67,2%)	5
Middelgrote leerlingscore	1.223	773	694 (89,8%)	56,7%	79 (10,2%)	4
Grote leerlingscore	1.222	391	388 (99,2%)	31,8%	3 (0,8%)	3
Zeër grote leerlingscore	1.222	138	138 (100,0%)	11,3%	0 (0,0%)	0
NB	495	144	112 (77,8%)	22,6%	32 (22,2%)	5
Totaal	6.607	3.007	1.624 (54,0%)	24,6%	1.383 (46,0%)	26

Tabel 3.2 toont het aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning op de subsidie basisvaardigheden heeft gehad. Uit deze tabel wordt zichtbaar dat vooral scholen met een grote leerlingscore de subsidie al hebben toegekend gekregen, en dat scholen met een (zeer) kleine leerlingscore de subsidie vaker nog niet hebben toegekend gekregen.

Tabel 3.2 *Het totaal aantal po-scholen in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar verwachte onderwijsachterstand per leerling*

Onderwijsachterstandsscore	Aantal scholen	Aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
Zeër kleine leerlingscore	1.222	113	9,2%
Kleine leerlingscore	1.223	355	29,0%
Middelgrote leerlingscore	1.223	850	69,5%
Grote leerlingscore	1.222	1057	86,5%
Zeër grote leerlingscore	1.222	1163	95,2%
NB	495	297	60,0%
Totaal	6.607	3.835	58,0%

Gemeentegrootte

Scholen staan in verschillende delen van Nederland. Sommige staan in kleine gemeenten, terwijl andere scholen in één van de grootste vier gemeenten staan. In deze paragraaf kijken we of er verschillen zijn tussen het percentage toekenningen van de subsidie aan scholen in gemeenten van uiteenlopende grootte. We gebruiken daarvoor de welbekende G4, G40, en G-overig indeling. Scholen op de BES-eilanden zijn meegenomen in deze analyse onder de groep 'NB'.

In Tabel 3.3 is te zien dat de meeste toekenningen in tranche 3 zijn gedaan aan basisscholen in de G40, ten opzichte van het aantal aanvragen.

Tabel 3.3 *Het totaal aantal po-scholen in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden (tranche 3) heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar gemeentegrootte*

Gemeente-grootte	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
G4	680	209	104 (49,8%)	15,29%	105 (50,2%)	1
G40	1.686	696	406 (58,3%)	24,08%	290 (41,7%)	6
G-overig	4.229	2.102	1.114 (53,0%)	26,34%	988 (47,0%)	19
NB	12	0	0 (-%)	0,00%	0 (-%)	0
Totaal	6.607	3.007	1.624 (54,0%)	24,58%	1383 (46,0%)	26

Tabel 3.4 toont het aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning op de subsidie basisvaardigheden heeft gehad. Uit deze tabel wordt zichtbaar dat basisscholen in de grootste gemeenten vaker een toekenning hebben gehad dan basisscholen in kleinere gemeenten. Deze uitkomst is niet verrassend, aangezien meer scholen in de G4 en G40 een hoge (verwachte) achterstandsscore hebben dan scholen in de G-overig.

Tabel 3.4 *Het totaal aantal po-scholen in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar gemeentegrootte*

Gemeentegrootte	Aantal scholen	Aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
G4	680	503	74,0%
G40	1.686	1.050	62,3%
G-overig	4.229	2.270	53,7%
NB	12	12	100,0%
Totaal	6.607	3.835	58,0%

Stedelijkheid

Op grond van de omgevingsadressendichtheid heeft het CBS aan iedere buurt, wijk of gemeente een stedelijkheidsklasse toegekend. De volgende klassenindeling is gehanteerd:

1. Zeer sterk stedelijk ≥ 2.500 adressen per km²
2. Sterk stedelijk 1.500 - 2.500 adressen per km²
3. Matig stedelijk 1.000 - 1.500 adressen per km²
4. Weinig stedelijk 500 - 1.000 adressen per km²
5. Niet stedelijk < 500 adressen per km²

De scholen op de BES-eilanden zijn meegenomen in deze analyse onder de groep 'NB', omdat de mate van stedelijkheid voor de schoollocaties op de BES-eilanden niet door het CBS is bepaald. Daarnaast is van een enkele school de mate van stedelijkheid niet bekend, waardoor zij ook onder de groep 'NB' vallen.

In tranche 3 is de subsidie iets vaker toegekend aan scholen in een matig tot zeer sterk stedelijk gebied dan aan scholen in een weinig stedelijk tot niet stedelijk gebied. Dit verschil is echter niet zeer groot.

Tabel 3.5 *Het totaal aantal po-scholen in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden (tranche 3) heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar stedelijkheid*

Stedelijkheid	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
Zeer sterk stedelijk	1.172	368	197 (53,3%)	16,81%	171 (46,5%)	6
Sterk stedelijk	1.603	643	403 (62,7%)	25,14%	240 (37,3%)	4
Matig stedelijk	1.258	624	360 (57,7%)	28,62%	264 (42,3%)	5
Weinig stedelijk	1.125	573	290 (50,6%)	25,78%	283 (49,4%)	6
Niet stedelijk	1.435	799	374 (46,8%)	26,06%	425 (53,2%)	5
NB	14	0	0 (-%)	0,00%	0 (-%)	0
Totaal	6.607	3.007	1.624 (54,0%)	24,58%	1.383 (46,0%)	26

In Tabel 3.6 is zichtbaar dat voor de toekenning van de subsidie in tranche 1, 2 en 3 geldt: hoe stedelijker het gebied waarin de school ligt, hoe vaker de subsidie basisvaardigheden is toegekend. Zo is de subsidie het minst vaak aan basisscholen in een niet-stedelijke omgeving toegekend (43,6%) en het vaakst aan basisscholen in een zeer sterk stedelijke omgeving (71,8%). De mate van stedelijkheid en (verwachte) achterstandsscore in het po hangen met elkaar samen.

Tabel 3.6 *Het totaal aantal po-scholen in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar stedelijkheid*

Stedelijkheid	Aantal scholen	Aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
Zeer sterk stedelijk	1.172	842	71,8%
Sterk stedelijk	1.603	1.048	65,4%
Matig stedelijk	1.258	732	58,2%
Weinig stedelijk	1.125	575	51,1%
Niet stedelijk	1.435	626	43,6%
NB	14	12	85,7%
Totaal	6.607	3.835	58,0%

Type onderwijs

Binnen het po wordt onderscheid gemaakt tussen het regulier basisonderwijs, het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs. Wettelijk gezien valt het speciaal onderwijs onder het po. Om die reden is het onderscheid tussen speciaal onderwijs (so) en voortgezet speciaal onderwijs (vso) een dunne scheidslijn. Wij hebben het onderscheid tussen het so en vso gemaakt door gebruik te maken van de open onderwijsdata van DUO, specifiek het overzicht van adressen van scholen per samenwerkingsverband vo. Is een school onderdeel van een samenwerkingsverband vo en biedt het so, dan hebben wij deze als vso geïnterpreteerd (voor vso, zie Tabel 3.9). Alle andere scholen die so aanbieden, hebben wij als so geïnterpreteerd.

Voor het s(b)o en het vso wordt geen (verwachte) onderwijsachterstandsscore berekend. Daarom heeft OCW besloten de beschikbare middelen voor het s(b)o en het vso te verdelen op basis van het aandeel CUMI-leerlingen per vestiging (zoals berekend door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) op 1 februari 2022). CUMI-leerling staat voor een leerling die behoort tot een culturele minderheid.

In Tabel 3.7 is te zien dat het relatieve aantal toekenningen van de subsidie basisvaardigheden ten opzichte van het aantal aanvragen in de groep 'regulier' het laagst is (52,9%). Het relatieve aantal toekenningen ten opzichte van het totaal aantal scholen per groep ligt dicht bij elkaar. Dit verschil is ontstaan omdat er relatief meer scholen uit het regulier onderwijs zijn die een subsidie basisvaardigheden hebben aangevraagd dan s(b)o- scholen.

In het so maken we onderscheid tussen vier clusters. Ieder cluster richt zich op een verschillende doelgroep. In Tabel 3.7 is te zien dat scholen uit cluster 2, 3 en 4 in tranche 3 een subsidieaanvraag hebben gedaan. Het relatief aantal aanvragen dat toegekend is aan cluster 4-scholen ligt iets lager dan het relatief aantal toegekende aanvragen uit cluster 2 en 3. Naar alle waarschijnlijkheid zitten er relatief meer CUMI-leerlingen op deze cluster 2 en 3 scholen, dan op de cluster 4 scholen die een subsidieaanvraag hebben gedaan.

Tabel 3.7 *Het totaal aantal po-scholen in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden in tranche 3 heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar type onderwijs*

Type onderwijs	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
Regulier	6.175	2.871	1.519 (52,9%)	24,6%	1.352 (47,1%)	21
Sbo	272	101	78 (77,2%)	28,7%	23 (22,8%)	2
So	160	35	27 (77,1%)	16,9%	8 (22,9%)	3
Cluster 1	8	0	0 (-%)	0	0 (-%)	0
Cluster 2	75	7	6 (85,3%)	8,0%	1 (14,3%)	2
Cluster 3	16	6	5 (83,3%)	31,3%	1 (16,7%)	0
Cluster 4	61	22	16 (72,7%)	26,2%	6 (27,3%)	1
Totaal	6.607	3.007	1.624 (54,0%)	24,6%	1.383 (46,0%)	26

Tabel 3.8 toont het aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning op de subsidie basisvaardigheden heeft gehad, uitgesplitst naar type onderwijs. Het sbo heeft relatief het vaakst hun subsidie toegekend zien worden, het so het minst vaak. De logische reden die hieraan ten grondslag ligt, is het feit dat het so ook het minst vaak een subsidieaanvraag heeft gedaan.

Tabel 3.8 *Het totaal aantal po-scholen in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar type onderwijs*

Type onderwijs	Aantal scholen	Aantal scholen dat in Tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
Regulier	6.175	3.574	57,9%
Sbo	272	176	64,7%
So	160	85	53,1%
Cluster 1	8	0	0,0%
Cluster 2	75	42	56,0%
Cluster 3	16	7	43,8%
Cluster 4	61	36	59,0%
Totaal	6.607	3.785	58,0%

Schoolgrootte

De basisscholen in Nederland verschillen in het aantal leerlingen. Wij hebben de po-scholen ingedeeld in vijf groepen:

1. Zeer kleine scholen (10 tot 101 leerlingen)
2. Kleine scholen (102 tot 166 leerlingen)
3. Middelgrote scholen (167 tot 227 leerlingen)
4. Grote scholen (227 tot 321 leerlingen)
5. Zeer grote scholen (322 tot 1.812 leerlingen)

Voor deze indeling is gekozen, zodat er in elke groep ongeveer evenveel scholen zit en hierdoor de groepen goed te vergelijken zijn. Er is bewust niet voor een indeling gekozen waarbij het aantal leerlingen evenredig oploopt, omdat dat zou leiden tot een heel kleine groep grote en zeer grote scholen die daardoor moeilijk te vergelijken zijn met de andere groepen. De scholen op de BES-eilanden en enkele andere scholen zijn meegenomen in deze analyse onder de groep 'NB': In de aangeleverde data van OCW zijn leerlingaantallen van deze scholen niet bekend.

Tabel 3.9 toont dat het percentage toekenningen ten opzichte van het aantal aanvragen redelijk dicht bij elkaar ligt voor iedere groep. De zeer grote scholen hebben net zoals in tranche 2 relatief het minst vaak een toekenning gekregen (48,6%), de kleine scholen relatief het vaakst (58,2%). Er lijkt tussen schoolgrootte en (verwachte) onderwijsachterstand geen samenhang te zijn. Dit is zoals verwacht, aangezien OCW bij het bepalen aan welke scholen zij de subsidie basisvaardigheden zouden toekennen gecorrigeerd heeft voor schoolgrootte.

Tabel 3.9 *Het totaal aantal po-scholen in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden in tranche 3 heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar schoolgrootte*

Schoolgrootte	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
Zeer kleine scholen	1.314	546	294 (53,8%)	22,4%	252 (46,2%)	9
Kleine scholen	1.314	546	318 (58,2%)	24,2%	228 (41,8%)	5
Middelgrote scholen	1.315	606	348 (57,4%)	26,5%	258 (42,6%)	3
Grote scholen	1.315	636	337 (53,0%)	25,6%	299 (47,0%)	5
Zeer grote scholen	1.315	673	327 (48,6%)	24,9%	346 (51,4%)	4
NB	34	0	0 (-%)	0,0%	0 (-%)	0
Totaal	6.607	3.007	1.624 (54,0%)	24,6%	1.383 (46,0%)	26

Tabel 3.10 toont dat over de drie subsidietranches heen, zeer kleine en zeer grote scholen iets minder vaak een toekenning van de subsidie hebben gehad. Voor een deel is dit te verklaren door het feit dat er relatief meer zeer kleine en zeer grote scholen zijn die in geen van de drie tranches een aanvraag voor de subsidie hebben gedaan. De resterende verschillen zijn aannemelijk toe te wijden aan kans.

Tabel 3.10 *Het totaal aantal po-scholen in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar schoolgrootte*

Schoolgrootte	Aantal scholen	Aantal scholen dat in Tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
Zeer kleine scholen	1.314	701	53,3%
Kleine scholen	1.314	837	63,7%
Middelgrote scholen	1.315	823	62,6%
Grote scholen	1.315	777	59,1%
Zeer grote scholen	1.315	685	52,1%
NB	34	12	35,3%
Totaal	6.607	3.835	58,0%

Denominatie

Een ander relevant kenmerk van scholen is de denominatie. Basisscholen werken namelijk vanuit veel verschillende grondslagen. In onderstaand tekstblok is te zien welke indeling van denominaties wij hebben gehanteerd voor deze analyse.

Betekenis van afkortingen:

ABZ: algemeen bijzonder (scholen die lesgeven vanuit een visie over onderwijs of opvoeding)
 ASF: Vrije school
 EVA: Evangelisch
 GEV: Gereformeerd
 HIN: Hindoeïstisch
 IC: Oecumenisch (combinatie van religie)
 ISL: Islamitisch
 JOO: Joods

PC: Protestants Christelijk
REF: Reformatorisch
RK: Rooms Katholiek
RK, PC: Zowel Protestants Christelijk als Rooms Katholiek
NB: Bijzondere denominatie, denominatie niet bekend
Indien een school zowel ABZ, als een grondslag op basis van religie heeft aangegeven, is deze bij de analyse onder de groep ABZ meegenomen.

In Tabel 3.11 is het percentage toekenningen ten opzichte van het aantal aanvragen te zien, uitgesplitst naar denominatie. In totaal zijn 2.026 scholen openbaar, terwijl 4.581 scholen een bijzondere denominatie hebben. Van 4.560 scholen is de denominatie bekend.

Het percentage toekenningen ten opzichte van het aantal aanvragen is net zoals in tranche 2 hoger voor de groep openbare scholen (62,5%), ten opzichte van de groep bijzondere scholen (51,0%). Ook tussen de verschillende denominaties zijn er verschillen in het percentage toekenningen ten opzichte van het aantal aanvragen. Zo hebben alle Islamitische scholen hun subsidieaanvraag toegekend zien worden, terwijl 'slechts' 14,6 procent van de vrije scholen hun subsidieaanvraag toegekend hebben zien worden. De (verwachte) onderwijsachterstand is hoger bij de Islamitische scholen dan bij scholen met een andere denominatie.

Tabel 3.11 *Het totaal aantal po-scholen in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden in tranche 3 heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar denominatie*

Denominatie	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
Openbaar	2.026	792	495 (62,5%)	24,4%	297 (37,5%)	4
Bijzonder	4.581	2.215	1.129 (51,0%)	24,6%	1.086 (49,0%)	22
ABZ	450	201	94 (46,8%)	20,9%	107 (53,2%)	5
ASF	73	41	6 (14,6%)	8,2%	35 (85,4%)	
EVA	8	4	1 (25,0%)	12,5%	3 (75,0%)	
GEV	99	67	17 (25,4%)	17,2%	50 (74,6%)	1
HIN	6	0	0 (-%)	0,0%	0 (-%)	
IC	26	12	5 (41,7%)	19,2%	7 (58,3%)	2
ISL	73	13	13 (100,0%)	17,8%	0 (0,0%)	
JOO	2	1	0 (0,0%)	0,0%	1 (100,0%)	
PC	1.609	840	450 (53,6%)	28,0%	390 (46,4%)	6
REF	168	96	38 (54,5%)	22,6%	58 (60,4%)	1
RK	1.984	905	485 (53,6%)	24,4%	420 (46,4%)	7
RK, PC	62	33	18 (54,5%)	29,0%	15 (45,5%)	
NB	21	2	2 (100,0%)	9,5%	0 (0,0%)	
Totaal	6.607	3.007	1.624	24,6%	1383 (46,0%)	26

In tabel 3.12 wordt het percentage toekenningen getoond over alle drie de subsidietranches heen. Openbare scholen hebben de subsidie vaker toegekend gekregen dan scholen met een bijzondere denominatie. Tussen de denominaties zijn er verschillen zichtbaar. Hindoeïstische en Islamitische scholen hebben vaker een toekenning gekregen dan andere denominaties. Vrije scholen en Evangelische scholen hebben juist het minst vaak een toekenning gekregen voor de subsidie.

Tabel 3.12 *Het totaal aantal po-scholen in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar denominatie*

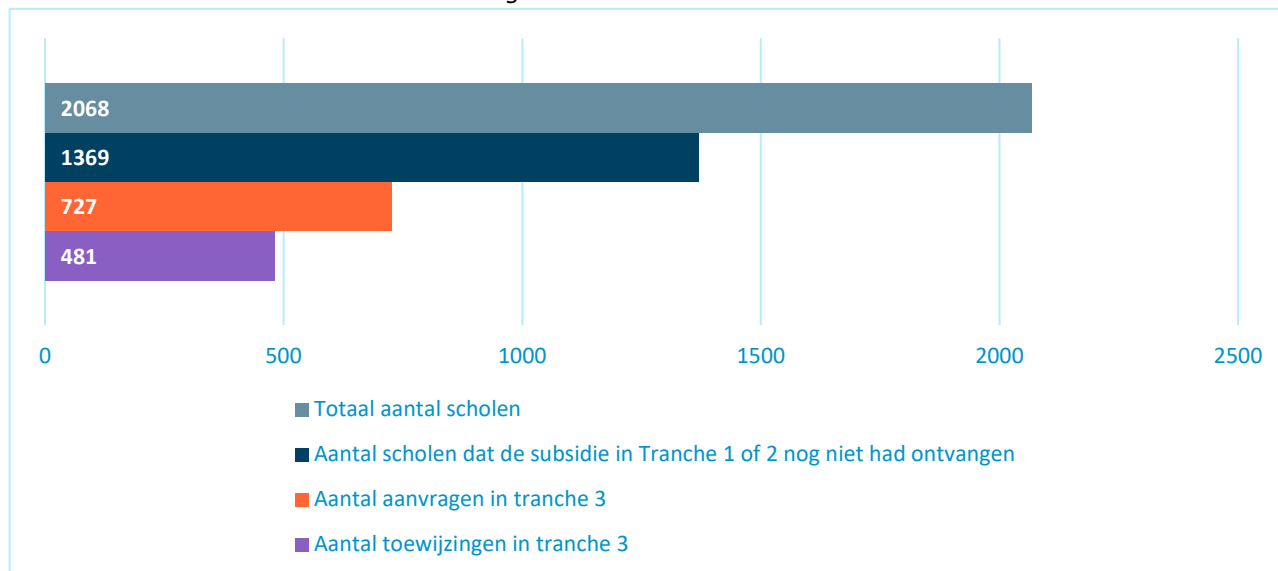
Denominatie	Aantal scholen	Aantal scholen dat in Tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
Openbaar	2.026	1.390	68,6%
Bijzonder	4.581	2.445	53,4%
ABZ	450	191	42,4%
ASF	73	19	26,0%
EVA	8	3	37,5%
GEV	99	25	25,3%
HIN	6	6	100,0%
IC	26	11	42,3%
ISL	73	62	84,9%
JOO	2	0	0,0%
PC	1.609	944	58,7%
REF	168	56	33,3%
RK	1.984	1.079	54,4%
RK, PC	62	39	62,9%
NB	21	10	47,6%
Totaal	6.607	3.835	58,0%

3.2 Voortgezet onderwijs

In totaal zijn er 2.068 scholen voor vo in Nederland en op de BES-eilanden met een verschillend vestigingsnummer die onder de wet WVO vallen of onder de wet WEC vallen en voortgezet (speciaal) onderwijs aanbieden. 1.369 scholen hadden de subsidie nog niet toegekend gekregen in tranche 1 of 2. Iets meer dan de helft van deze scholen heeft een subsidieaanvraag ingediend voor de subsidie basisvaardigheden tranche 3 (727 aanvragen; dat is 53% van de scholen zonder eerdere toekenning). In totaal hebben 481 scholen de subsidie toegewezen gekregen. Dit is 66 procent van alle aanvragen, 35 procent van het aantal scholen dat de subsidie nog niet eerder had toegekend gekregen en 23,3 procent van het totaal aantal scholen in Nederland. Na tranche 3 (tijdvak 1) hebben 1.179 scholen, oftewel 57 procent van alle scholen voor vo de subsidie basisvaardigheden ontvangen.

De scholen op de BES-eilanden hebben voorrang gekregen bij het ontvangen van de subsidie. Twee van de drie scholen voor vo op de BES-eilanden hebben de subsidie in tranche 1 gekregen. De laatste andere vo-school heeft voor tranche 2 en tranche 3 geen aanvraag ingediend. Onder de 481 scholen die de subsidie hebben toegekend gekregen vallen 20 prioriteitsscholen.

Figuur 3.3 Aantal vo-scholen in Nederland afgezet tegen het aantal aanvragen en het aantal toewijzingen van de subsidie basisvaardigheden

(Verwachte) onderwijsachterstand

Wij maken in dit rapport voor het vo gebruik van de achterstandsscores die afkomstig zijn van peildatum 1 oktober 2023, omdat dit de meest recent gepubliceerde scores zijn. We maken bovendien een uitsplitsing in achterstandsscores voor het vo en voor het praktijkonderwijs, omdat deze scores op een net iets andere manier berekend worden.¹⁹ Verdere uitleg over hoe de variabele (verwachte) onderwijsachterstand tot stand komt, staat in paragraaf 3.1. De leerlingsscore varieert in het vo tussen de 0,00 en de 1,16 en in het praktijkonderwijs tussen de 0,04 en 0,47.

OCW heeft in tranche 3 de (verwachte) onderwijsachterstandsscores (gecorrigeerd voor schoolgrootte) uit 2022 gebruikt om te bepalen aan welke scholen ze de subsidie basisvaardigheden zouden toekennen. Scholen met een hoge (verwachte) onderwijsachterstandsscore kregen de subsidie, terwijl scholen met een lage (verwachte) onderwijsachterstandsscore de subsidie niet kregen. Wij maken in dit rapport voor het vo gebruik van de achterstandsscores die afkomstig zijn van peildatum 1 oktober 2023, omdat deze gegevens een accurater beeld geven van de (verwachte) achterstand op de scholen vlak voor de subsidietoekenning, dan de cijfers uit 2022.

Wij hebben de vo-scholen (praktijkonderwijs uitgesloten) ingedeeld in vijf groepen:

1. Zeer kleine leerlingsscore (tussen 0,00 en 0,11)
2. Kleine leerlingsscore (tussen 0,11 en 0,18)
3. Middelgrote leerlingsscore (tussen 0,18 en 0,29)
4. Grote leerlingsscore (tussen 0,29 en 0,57)
5. Zeer grote leerlingsscore (tussen 0,57 en 1,38)

De scholen op de BES-eilanden, de scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs, scholen voor praktijkonderwijs en enkele reguliere vo-scholen zijn meegenomen in deze analyse onder de groep 'NB', omdat voor hen geen onderwijsachterstandsscore is berekend of de onderwijsachterstandsscore op een andere manier wordt berekend. Net zoals bij het po, is bij het vo zeer duidelijk te zien dat de (verwachte)

¹⁹ [Achterstandsscore per vo-schoolvestiging, 1 oktober 2023 | CBS](#)

onderwijsachterstandsscore als toekenningscriterium is gebruikt. De scholen met een zeer kleine leerlingsscore hebben vaak geen subsidie toegekend gekregen, terwijl scholen met een (zeer) grote leerlingsscore hun aanvraag altijd hebben toegekend zien worden. Omdat een aanzienlijk deel van het totaal aantal scholen in Nederland al de subsidie heeft toegekend gekregen, zien we nu ook dat aanvragen van scholen met een kleine leerlingsscore inmiddels regelmatig worden toegekend.

De enkele scholen die in de groep zeer kleine leerlingsscore vallen die toch hun subsidie goedgekeurd hebben zien worden, zijn óf prioriteitsscholen óf scholen wiens achterstandsscore tussen 2022 en 2023 flink gezakt is. Immers, het ministerie heeft bij de beoordeling van de aanvragen de onderwijsachterstandsscores uit 2022 gebruikt om te bepalen welke school een toekenning voor de subsidie zou krijgen en welke school niet, terwijl wij de leerlingsscores van 2023 gebruiken.

Tabel 3.13 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden in tranche 3 heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar de verwachte onderwijsachterstand per leerling*

Onderwijsachterstandsscore	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
Zeet kleine leerlingsscore	265	157	7 (4,5%)	2,6%	150 (95,5%)	3
Kleine leerlingsscore	265	165	129 (78,2%)	48,7%	36 (21,8%)	5
Middelgrote leerlingsscore	264	116	114 (98,3%)	43,2%	2 (1,7%)	3
Grote leerlingsscore	265	40	40 (100,0%)	15,1%	0 (0,0%)	0
Zeet grote leerlingsscore	264	29	29 (100,0%)	11,0%	0 (0,0%)	0
NB*	745	220	162 (73,6%)	21,7%	58 (26,4%)	9
Totaal	2.068	727	481 (66,2%)	23,3%	246 (3,8%)	20

* Scholen voor praktijkonderwijs zijn meegenomen in de groep NB (niet bekend).

Als we kijken naar het percentage vo-scholen dat in tranche 1, 2 of 3 inmiddels een toekenning heeft gekregen, dan zien we met name in de groep scholen met een zeer kleine leerlingsscore dat veel scholen nog geen toekenning hebben gekregen. In de andere groepen is het percentage toegekende subsidies vrij hoog, maar nog geen 100 procent. Dit is te verklaren door het feit dat niet iedere school uit de groepen met middelgrote tot (zeer) grote leerlingsscores tijdens de drie tranches aanvragen hebben ingediend.

Tabel 3.14 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland (scholen voor praktijkonderwijs uitgesloten) en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar onderwijsachterstandsscore*

Onderwijsachterstandsscore	Aantal scholen	Aantal scholen dat in Tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
Zeer kleine leerlingscore	265	27	10,2%
Kleine leerlingscore	265	159	60,0%
Middelgrote leerlingscore	264	221	83,7%
Grote leerlingscore	265	245	92,5%
Zeer grote leerlingscore	264	217	82,2%
NB	745	310	41,6%
Totaal	2.068	1.179	57,0%

Voor het praktijkonderwijs hebben wij de scholen ook ingedeeld in vijf groepen:

1. Zeer kleine leerlingscore (tussen 0,04 en 0,15)
2. Kleine leerlingscore (tussen 0,15 en 0,18)
3. Middelgrote leerlingscore (tussen 0,18 en 0,23)
4. Grote leerlingscore (tussen 0,23 en 0,29)
5. Zeer grote leerlingscore (tussen 0,29 en 0,47)

Ook bij de scholen voor praktijkonderwijs zien we zeer duidelijk dat onderwijsachterstandsscore als maatstaaf is gebruikt in de beslissing of de subsidie aan de betreffende aanvrager toegekend of afgewezen zou worden. Alle aanvragen van scholen voor praktijkonderwijs met een middelgrote leerlingscore of hoger zijn toegekend. Dit geldt ook voor bijna alle aanvragen uit de groep scholen met een kleine leerlingscore. De enkele scholen die in de groep zeer kleine leerlingscore vallen die toch hun subsidie goedgekeurd hebben zien worden, zijn scholen wiens achterstandsscore tussen 2022 en 2023 flink gezakt is. Zoals al eerder benoemd, het ministerie heeft bij de beoordeling van de aanvragen de onderwijsachterstandsscores uit 2022 gebruikt om te bepalen welke school een toekenning voor de subsidie zou krijgen en welke school niet, terwijl wij de leerlingscores van 2023 gebruiken.

Tabel 3.15 *Het totaal aantal scholen voor praktijkonderwijs in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden in tranche 3 heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar de verwachte onderwijsachterstand per leerling*

Onderwijsachterstandsscore	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
Zeer kleine leerlingscore	34	17	7 (41,2%)	20,6%	10 (58,8%)	0
Kleine leerling-score	35	19	18 (94,7%)	51,4%	1 (5,3%)	0
Middelgrote leerlingscore	34	15	15 (100,0%)	44,1%	0 (0,0%)	1
Grote leerling-score	35	7	7 (100,0%)	20,0%	0 (0,0%)	0
Zeer grote leerlingscore	34	3	3 (100,0%)	8,8%	0 (0,0%)	0
NB	7	1	1 (100,0%)	14,3%	0 (-%)	0
Totaal	179	62	51 (82,3%)	28,5%	11 (17,7%)	1

Tabel 3.16 toont dat met name in de groep scholen met een zeer kleine leerlingscore veel scholen voor praktijkonderwijs nog geen toekenning van de subsidie hebben gekregen. In de andere groepen is het percentage toegekende subsidies vrij hoog, maar nog geen 100 procent. Dit is te verklaren door het feit dat niet iedere school uit de groepen met middelgrote tot (zeer) grote leerlingscores tijdens de drie tranches aanvragen hebben ingediend.

Tabel 3.16 *Het totaal aantal scholen voor praktijkonderwijs in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar onderwijsachterstandsscore*

Onderwijsachterstandsscore	Aantal scholen	Aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
Zeer kleine leerlingscore	34	12	35,3%
Kleine leerlingscore	35	25	71,4%
Middelgrote leerlingscore	34	27	79,4%
Grote leerlingscore	35	30	85,7%
Zeer grote leerlingscore	34	31	91,2%
NB	7	1	14,3%
Totaal	179	126	70,4%

Gemeentegrootte

Er zijn in tranche 3 relatief meer toekenningen gedaan aan vo-scholen in de G-overig (69,5%), in vergelijking met vo-scholen in de G40 (62,4%) en de overige gemeenten (60,5%; zie tabel 3.17). Scholen op de BES-eilanden zijn meegenomen in deze analyse onder de groep 'NB'.

Tabel 3.17 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden in tranche 3 heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar gemeentegrootte*

Gemeente-grootte	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
G4	311	76	46 (60,5%)	14,8%	30 (39,5%)	4
G40	751	245	153 (62,4%)	20,4%	92 (37,6%)	6
G-overig	1.003	406	282 (69,5%)	28,1%	124 (30,5%)	10
NB	3	0	0 (-%)	0,0%	0 (-%)	0
Totaal	2.068	727	481 (66,2%)	23,3%	246 (33,8%)	20

Iets meer vo-scholen uit de G4 hebben tot nu toe een toekenning gekregen op hun subsidieaanvraag (zie Tabel 3.18), in vergelijking met vo-scholen uit de G40 en G-overig. De verklaring hiervoor is dat vo-scholen in de G4 relatief vaker een hogere onderwijsachterstandsscore hebben dan vo-scholen in andere gemeenten. En het ministerie heeft in tranche 2 en 3 onderwijsachterstandsscore als criterium gebruikt voor toekenning of afwijzing van de subsidieaanvraag.

Tabel 3.18 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar gemeentegrootte*

Gemeentegrootte	Aantal scholen	Aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
G4	311	197	63,3%
G40	751	414	55,1%
G-overig	1.003	566	56,4%
NB	3	2	66,7%
Totaal	2.068	1.179	57,0%

Stedelijkheid

Op grond van de omgevingsadressendichtheid heeft het CBS aan iedere buurt, wijk of gemeente een stedelijkheidsklasse toegekend. De volgende klassenindeling is gehanteerd:

1. Zeer sterk stedelijk ≥ 2.500 adressen per km²
2. Sterk stedelijk 1.500 - 2.500 adressen per km²
3. Matig stedelijk 1.000 - 1.500 adressen per km²
4. Weinig stedelijk 500 - 1.000 adressen per km²
5. Niet stedelijk < 500 adressen per km²

De vo-scholen op de BES-eilanden zijn meegenomen in deze analyse onder de groep 'NB', omdat de mate van stedelijkheid voor de schoollocaties op de BES-eilanden niet door het CBS is bepaald. Daarnaast is van een enkele vo-school de mate van stedelijkheid niet bekend, waardoor zij ook onder de groep 'NB' vallen.

In Tabel 3.19 is te zien dat de meeste vo-scholen in een (zeer) sterk stedelijke omgeving te vinden zijn. In niet-stedelijke gebieden zijn de minste vo-scholen. Er zijn geen aanwijzingen voor een sterke samenhang tussen mate van stedelijkheid en het relatieve aantal toekenningen. Bij de groep niet-stedelijke vo-scholen zijn met 61 procent relatief de minste aanvragen toegekend, bij de groep sterk stedelijke vo-scholen zijn relatief de meeste aanvragen toegekend (70,8%).

Tabel 3.19 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen uitgesplitst naar stedelijkheid*

Stedelijkheid	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
Zeer sterk stedelijk	598	170	102 (60,0%)	17,1%	68 (40,0%)	6
Sterk stedelijk	635	216	153 (70,8%)	24,1%	63 (29,2%)	8
Matig stedelijk	390	167	110 (65,9%)	28,2%	57 (34,1%)	3
Weinig stedelijk	307	133	91 (68,4%)	29,6%	42 (31,6%)	1
Niet stedelijk	134	41	25 (61,0%)	18,7%	16 (39,0%)	2
NB	4	0	0 (-%)	0,0%	0 (-%)	0
Totaal	2.068	727	481 (66,2%)	23,3%	246 (33,8%)	20

Tabel 3.20 toont het aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning op de subsidie basisvaardigheden heeft gehad, uitgesplitst naar stedelijkheid. Bij de groep vo-scholen in een weinig stedelijke tot zeer sterk stedelijke omgeving is het relatieve verschil in aantal toekenningen klein. Het valt enkel op dat in de groep vo-scholen in een niet stedelijke omgeving vo-scholen minder vaak een toekenning hebben gekregen. Dit valt deels te verklaren door het feit dat maar liefst 25,4 procent van deze scholen in tranche 1, 2 en 3 geen aanvraag hebben ingediend. In de andere groepen is door slechts 14,9 tot 21,7 procent van de scholen nog geen aanvraag ingediend.

Tabel 3.20 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar stedelijkheid*

Stedelijkheid	Aantal scholen	Aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
Zeer sterk stedelijk	598	348	58,2%
Sterk stedelijk	635	369	58,1%
Matig stedelijk	390	233	59,7%
Weinig stedelijk	307	166	54,1%
Niet stedelijk	134	60	44,8%
NB	4	3	75,0%
Totaal	2.068	1.179	57,0%

Type onderwijs

In Tabel 3.21 is weergegeven dat het aantal toekenningen van de subsidie in vergelijking met het totaal aantal scholen in de groepen voortgezet regulier en speciaal onderwijs licht van elkaar verschilt. Waar het regulier onderwijs 64,7 procent van zijn aanvragen heeft goedgekeurd zien worden, heeft het vso 71,3 procent goedgekeurd zien worden. Ook in het po waren er meer goedkeuringen voor het s(b)o. Enig verschil tussen de groepen regulier en speciaal onderwijs is te verklaren door de wijze van verdeling van de middelen. Voor beide vormen van onderwijs is een budget vastgesteld wat toegekend kon worden aan scholen die daar aanvraag naar hebben gedaan. Uit het gereserveerde budget voor het s(b)o konden relatief meer subsidieaanvragen toegekend worden dan vanuit het gereserveerde budget voor het reguliere onderwijs.

In het vso maken we onderscheid tussen vier clusters. Elk cluster richt zich op een verschillende doelgroep. In onderstaande tabel is te zien dat er geen cluster 1 en 2 is. Het vo heeft wel scholen voor cluster 3 en 4, waarvan iets meer dan een derde een subsidieaanvraag heeft gedaan. Het relatieve aantal toekenningen is een stuk hoger bij cluster 3 (84,1%) dan bij cluster 4 (62,9%). De vso-scholen van cluster 3 die de subsidie hebben aangevraagd, hebben vaker een hoog aandeel CUMI-leerlingen dan de cluster 4 vso-scholen.

Tabel 3.21 *Het totaal aantal vo-scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar type onderwijs*

Type onderwijs	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
Regulier	1.613	567	367 (64,7%)	22,8%	200 (35,3%)	12
Vso	455	160	114 (71,3%)	25,1%	46 (28,8%)	8
Cluster 1	0	0	0 (-%)	-%	0 (-%)	0
Cluster 2	0	0	0 (-%)	-%	0 (-%)	0
Cluster 3	212	63	53 (84,1%)	25,0%	10 (15,9%)	2
Cluster 4	243	97	61 (62,9%)	25,1%	36 (37,1%)	6
Totaal	2.068	727	481 (66,2%)	23,3%	246 (33,8%)	20

Tabel 3.22 toont dat over alle tranches heen relatief meer reguliere vo-scholen een subsidie toegekend hebben gekregen dan scholen die we schalen onder het vso. Omdat de subsidie voor deze twee groepen uit verschillende gereserveerde budgetten worden bekostigd, is de meest voor de hand liggende verklaring voor dit verschil dat er tot nu toe relatief meer budget is geweest voor het regulier onderwijs.

Tabel 3.22 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar type onderwijs*

Type onderwijs	Aantal scholen	Aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
Regulier	1.613	979	60,7%
Vso	455	200	44,0%
Cluster 1	0	0	-%
Cluster 2	0	0	-%
Cluster 3	212	109	51,4%
Cluster 4	243	91	37,4%
Totaal	2.068	1.179	57,0%

Schoolniveau (alleen vo)

In Nederland bieden vo-scholen op verschillende niveaus onderwijs aan. Sommige scholen kiezen ervoor om op een enkel niveau onderwijs aan te bieden, terwijl andere scholen juist een heel breed aanbod hebben. Om de verschillende niveaus te ordenen, hanteren wij de volgende niveaugroepen:

1. Brugjaar (schoolvestigingen die alleen brugjaren aanbieden)
2. Vmbo(-breed) (vmbo bb, bk, gl en tl)
3. PrO (praktijkonderwijs)
4. Brede scholengemeenschap (schoolvestigingen die zowel vmbo(-breed) aanbieden, als PrO en/of havo en/of vwo)
5. Mavo/havo/vwo
6. Vwo

De scholen op de BES-eilanden zijn in deze analyse meegenomen onder de groep 'NB', omdat niet al deze scholen dezelfde schoolniveaus hanteren als in Nederland. Mochten zij echter ingeschaald moeten worden in één van bovenstaande groepen, dan zouden zij allen onder de brede scholengemeenschap vallen. Ook de scholen voor vso en enkele overige scholen zijn geplaatst onder de groep 'NB'.

Te zien in Tabel 3.23 is dat het relatieve aantal toekenningen ten opzichte van het aantal aanvragen flink verschilt. Zo is maar liefst 93,1 procent van alle aanvragen van vmbo-(brede) scholen goedgekeurd, terwijl slechts 12,1 procent van de alle aanvragen van vwo-scholen is goedgekeurd. Er lijkt een samenhang aanwezig te zijn tussen schoolniveau en (verwachte) onderwijsachterstandsscore, waar vmbo-brede scholen en brugjaar-scholen vaker een hogere (verwachte) onderwijsachterstandsscore hebben en mavo/havo/vwo en vwo-scholen een lagere (verwachte) onderwijsachterstandsscore hebben. Deze samenhang was in tranche 2 ook al zichtbaar.

Tabel 3.23 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden in tranche 3 heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar schoolniveau*

Schoolniveaus	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
Brugjaar	84	15	11 (73,3%)	13,1%	4 (26,7%)	0
Vmbo(-breed)	565	131	122 (93,1%)	21,6%	9 (6,9%)	1
PrO	150	56	45 (80,4%)	30,0%	11 (19,6%)	1
Brede scholengemeenschap	434	201	131 (65,2%)	30,2%	70 (34,8%)	6
Mavo/havo/vwo	285	131	54 (41,2%)	18,9%	77 (58,8%)	3
Vwo	58	33	4 (12,1%)	6,9%	29 (87,9%)	1
NB	492	160	114 (71,3%)	23,2%	46 (28,8%)	8
Totaal	2.068	727	481 (66,2%)	23,3%	246 (33,8%)	20

In Tabel 3.24 zien we dezelfde trend als in Tabel 3.23, maar dan over alle drie de tranches heen. Vmbo-(brede) scholen en scholen voor praktijkonderwijs krijgen vaker een toekenning voor de subsidie basisvaardigheden dan mavo/havo/vwo- en vwo-scholen.

Tabel 3.24 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar schoolniveau*

Schoolniveaus	Aantal scholen	Aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
Brugjaar	84	45	53,6%
Vmbo(-breed)	565	445	78,8%
PrO	150	103	68,7%
Brede scholengemeenschap	434	264	60,8%
Mavo/havo/vwo	285	114	40,0%
Vwo	58	6	10,3%
NB	492	202	41,1%
Totaal	2.068	1.179	57,0%

Schoolgrootte

De vo-scholen verschillen in grootte. Wij hebben de vo-scholen ingedeeld in vijf groepen:

1. Zeer kleine scholen (0 tot 96 leerlingen)
2. Kleine scholen (96 tot 252 leerlingen)
3. Middelgrote scholen (253 tot 488 leerlingen)
4. Grote scholen (489 tot 928 leerlingen)
5. Zeer grote scholen (928 tot 2.878 leerlingen)

De scholen op de BES-eilanden en enkele andere scholen zijn meegenomen in deze analyse onder de groep 'NB': in de aangeleverde data van OCW zijn leerlingaantallen van deze scholen niet bekend.

In tranche 2 was opgevallen dat met name zeer kleine en zeer grote scholen minder vaak een subsidieaanvraag toegekend hadden gekregen. In tranche 3 valt op dat relatief nog steeds weinig zeer grote vo-scholen een toekenning hebben gekregen (54%). Echter is het relatieve aantal toekenningen voor zeer kleine scholen nu het grootst (81,7%). Verschillen in het relatieve aantal toekenningen tussen scholen met verschillende schoolgroottes zijn opvallend omdat OCW bij het bepalen aan welke scholen zij de subsidie basisvaardigheden toekennen, gecorrigeerd heeft voor schoolgrootte. Een verklaring voor het verschil in het relatieve aantal toekenningen naar schoolgrootte is dat er relatief minder onderwijsachterstanden zijn op zeer grote scholen dan op scholen met een andere schoolgrootte.

Tabel 3.25 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden in tranche 3 heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar schoolgrootte*

Schoolgrootte	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
Zeer kleine scholen	381	115	94 (81,7%)	24,7%	21 (18,3%)	5
Kleine scholen	382	138	97 (70,3%)	25,4%	41 (29,7%)	4
Middelgrote scholen	382	114	85 (74,6%)	22,3%	29 (25,4%)	1
Grote scholen	382	141	86 (61,0%)	22,5%	55 (39,0%)	5
Zeer grote scholen	382	215	116 (54,0%)	30,4%	99 (46,0%)	5
NB	159	4	3 (75,0%)	1,9%	1 (25,0%)	0
Totaal	2.068	727	481 (66,2%)	23,3%	246 (33,8%)	20

Tabel 3.26 toont het aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 een toekenning op de subsidie basisvaardigheden heeft gehad, uitgesplitst naar schoolgrootte. Scholen met een 'meer gemiddelde' schoolgrootte hebben vaker een toekenning gekregen dan zeer kleine of zeer grote scholen. Voor zeer grote scholen komt dit doordat zeer grote scholen relatief weinig grote achterstandsscores per leerling hebben. Voor zeer kleine scholen vinden we de verklaring in het feit dat relatief veel zeer kleine scholen nog nooit een aanvraag voor de subsidie basisvaardigheden hebben ingediend (32,5%). Vanuit de andere schoolgroottes is door veel minder scholen nooit een aanvraag ingediend (14,7% door kleine scholen – 4,5% door zeer grote scholen).

Tabel 3.26 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar schoolgrootte*

Schoolgrootte	Aantal scholen	Aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
Zeer kleine scholen	381	171	44,9%
Kleine scholen	382	236	61,8%
Middelgrote scholen	382	283	74,1%
Grote scholen	382	268	70,2%
Zeer grote scholen	382	208	54,5%
NB	159	13	8,2%
Totaal	2.068	1.179	57,0%

Denominatie

Vo-scholen werken vanuit veel verschillende grondslagen. Uit de openbare data werd niet altijd duidelijk welke denominatie een school heeft, als zij hadden aangegeven vanuit een bijzondere grondslag te werken. Indien de denominatie van het overkoepelend schoolbestuur bekend was en niet de denominatie van de schoolvestiging, dan zijn we uitgegaan van de denominatie van het overkoepelend schoolbestuur. In onderstaand tekstblok is te zien welke indeling van denominaties wij hebben gehanteerd voor deze analyse.

Betekenis van afkortingen:

ABZ: algemeen bijzonder (scholen die lesgeven vanuit een visie over onderwijs of opvoeding)

ASF: Vrije school

EVA: Evangelisch

GEV: Gereformeerd

IC: Oecumenisch (combinatie van religie)

ISL: Islamitisch

JOO: Joods

PC: Protestants Christelijk

REF: Reformatorisch

RK: Rooms Katholiek

RK, PC: Zowel Protestants Christelijk als Rooms Katholiek

NB: Bijzondere denominatie, denominatie niet bekend

Indien een school zowel ABZ, als een grondslag op basis van religie heeft aangegeven, is deze bij de analyse onder de groep ABZ meegenomen.

De scholen op de BES-eilanden zijn meegenomen in deze analyse. Alle drie de vo-scholen op de BES-eilanden hebben een bijzondere denominatie. Van alle drie de scholen is onbekend vanuit welke denominatie zij of hun bestuur werken.

In Tabel 3.27 is het percentage toekenningen ten opzichte van het aantal aanvragen gepresenteerd, uitgesplitst naar denominatie. In totaal zijn 540 scholen openbaar, terwijl 1.528 scholen een bijzondere denominatie hebben. Van 1.315 scholen is bekend vanuit welke denominatie zij, of hun bestuur werken. Het percentage toekenningen ten opzichte van het aantal aanvragen is net iets hoger voor de groep openbare scholen (69,8%), ten opzichte van de groep bijzondere scholen (65%).

Het percentage toekenningen ten opzichte van het aantal aanvragen is per denominatie bij het vo minder goed te vergelijken. Dit komt met name omdat in het vo minder vaak scholen werken vanuit een minder voorkomende denominatie. Zo zijn er in het vo geen Hindoeïstische scholen, en zijn er slechts twee Joodse scholen en vier Islamitische scholen waarvan per denominatie slechts één school subsidie heeft aangevraagd. Omdat maar enkele scholen vanuit deze denominaties een subsidieaanvraag hebben gedaan, kan een toekenningspercentage van nul of honderd procent snel voorkomen.

Toch kunnen we tussen enkele denominaties wel vergelijkingen maken. Het relatieve aantal goedgekeurde aanvragen ligt vrij dicht bij elkaar als we de veelvoorkomende denominaties met elkaar vergelijken. Bij de veelvoorkomende denominatie algemeen bijzonder is met 72,8 procent van de aanvragen, relatief het meeste aantal aanvragen goedgekeurd. Bij de veel voorkomende denominatie zowel Protestants Christelijk als Rooms Katholieke scholen is met 57,5 procent relatief het minste aantal aanvragen goedgekeurd.

Tabel 3.27 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland, het aantal scholen dat de subsidie basisvaardigheden in tranche 3 heeft aangevraagd, en het aantal toegekende en afgewezen aanvragen, uitgesplitst naar denominatie*

Denominatie	Aantal scholen	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen (% t.o.v. aanvragen)	% toekenning t.o.v. aantal scholen	Aantal afgewezen	Aantal prioriteits-scholen
Openbaar	540	182	127 (69,8%)	23,5%	55 (30,2%)	5
Bijzonder	1.528	545	354 (65,0%)	23,2%	191 (35,0%)	15
ABZ	594	206	150 (72,8%)	25,3%	56 (27,2%)	5
ASF	16	8	0 (0,0%)	0,0%	8 (100,0%)	
EVA	3	2	1 (50,0%)	33,3%	1 (50,0%)	
GEV	15	8	3 (37,5%)	20,0%	5 (62,5%)	
IC	8	8	3 (37,5%)	37,5%	5 (62,5%)	1
ISL	4	1	1 (100,0%)	25,0%	0 (0,0%)	
JOO	2	1	0 (0,0%)	0,0%	1 (100,0%)	
PC	243	95	67 (70,5%)	27,6%	28 (29,5%)	4
REF	34	10	5 (50,0%)	14,7%	5 (50,0%)	
RK	274	99	66 (66,7%)	24,1%	33 (33,3%)	3
RK, PC	122	40	23 (57,5%)	18,9%	17 (42,5%)	
NB	213	67	35 (52,2%)	16,4%	32 (47,8%)	2
Totaal	2.068	727	481 (66,2%)	23,3%	246 (33,8%)	20

Tabel 3.28 toont dat over alle tranches heen relatief meer openbare vo-scholen een subsidie toegekend hebben gekregen dan vo-scholen met een bijzondere denominatie. Op openbare vo-scholen is de achterstandsscore dus vaak hoger dan op scholen met een bijzondere denominatie.

Tabel 3.28 *Het totaal aantal vo-scholen in Nederland en het aantal en percentage scholen dat de subsidie basisvaardigheden al heeft toegekend gekregen, uitgesplitst naar denominatie*

Denominatie	Aantal scholen	Aantal scholen dat in tranche 1, 2 of 3 al een toekenning heeft gehad	% toekenningen
Openbaar	540	361	66,9%
Bijzonder	1.528	818	53,5%
ABZ	594	314	52,9%
ASF	16	1	6,3%
EVA	3	1	33,3%
GEV	15	6	40,0%
IC	8	3	37,5%
ISL	4	2	50,0%
JOO	2	0	0,0%
PC	243	155	63,8%
REF	34	11	32,4%
RK	274	148	54,0%
RK, PC	122	81	66,4%
NB	213	96	45,1%
Totaal	2.068	1.179	57,0%

3.3 Samenvatting

We vatten de belangrijkste resultaten van dit hoofdstuk samen.

- Van de 6.607 po-scholen in Nederland (op vestigingsniveau en inclusief de BES-eilanden) hebben 3.835 scholen (58%) de subsidie basisvaardigheden ontvangen in tranches 1, 2 en 3. In tranche 3 hebben 1.624 scholen de subsidie toegewezen gekregen. Dit is 54 procent van alle aanvragen en 37 procent van het aantal scholen dat de subsidie nog niet eerder had toegekend gekregen. Hiermee is de kans op het verkrijgen van de subsidie bij een subsidieaanvraag opnieuw gestegen ten opzichte van de eerdere tranches (tranche 1: 13%, tranche 2: 41% van de aanvragen toegekend). 26 po-scholen (de zogeheten 'prioriteitsscholen') met een 'onvoldoende' of 'zeer zwak' oordeel van de Inspectie van het Onderwijs hebben (bij voorrang) subsidie toegekend gekregen.
- Van de 2.068 vo-scholen in Nederland (op vestigingsniveau en inclusief de BES-eilanden) hebben 1.179 scholen (57%) de subsidie basisvaardigheden ontvangen in tranches 1, 2 en 3. In tranche 3 hebben 481 scholen de subsidie toegewezen gekregen. Dit is 66 procent van alle aanvragen en 35 procent van het aantal scholen dat de subsidie nog niet eerder had toegekend gekregen. Hiermee is de kans op het verkrijgen van de subsidie bij een subsidieaanvraag opnieuw gestegen ten opzichte van de eerdere tranches (tranche 1: 12%, tranche 2: 49% van de aanvragen toegekend). Twintig vo-scholen (de zogeheten 'prioriteitsscholen') met een 'onvoldoende' of 'zeer zwak' oordeel van de Inspectie van het Onderwijs hebben (bij voorrang) subsidie toegekend gekregen.
- Een groot gedeelte van de scholen van wie in tranche 1 en 2 hun subsidie werd afgewezen heeft in tranche 3 opnieuw aanvraag gedaan (1.785 van de 2.160 scholen). Voor 51 procent van de po-scholen en 61 procent van de vo-scholen is ditmaal wel de subsidie toegekend.
- Net zoals na tranche 2 is na tranche 3 zichtbaar dat de subsidietoekenning bij tranche 3 op basis van de grootte van de (verwachte) onderwijsachterstandsscores is toegekend. Bij tranche 1 was de groep po- en vo-scholen die subsidie toegekend kregen een goede dwarsdoorsnede van alle scholen in Nederland, gekeken naar gemeentegrootte, stedelijkheid, type onderwijs, schoolniveau, schoolgrootte, (verwachte) onderwijsachterstandsscore en denominatie. Dat is bij tranche 2 en 3 niet het geval, geheel overeenkomstig de bedoeling.
- Enkele opvallende verschillen tussen groepen scholen die de subsidie basisvaardigheden in tranche 1, 2 of 3 al heeft gehad, zijn (in het besef dat enkele kenmerken van de scholen samenhangen met de achterstandsscore van de school):
 - Met name voor het po geldt: hoe groter de gemeente waarin de school staat, des te vaker de subsidie is toegekend.
 - Scholen in een matig tot zeer sterk stedelijke omgeving hebben vaker een toekenning gekregen.
 - Kleine, middelgrote en grote scholen (in leerlingaantal) hebben vaker hun aanvraag toegekend zien worden.
 - Scholen met een openbare denominatie hebben vaker hun aanvraag toegekend zien worden dan scholen met een bijzondere denominatie.
 - In het vo geldt: schoolvestigingen die een vmbo-(brede)school zijn of een school voor praktijkonderwijs hebben vaker hun aanvraag goedgekeurd zien worden dan andere scholen, waarbij brede scholengemeenschappen nog relatief vaker een toekenning hebben gekregen dan mavo/havo/vwo of categorale gymnasia.
 - Scholen met bepaalde denominaties (zoals Islamitisch en Hindoeïstisch) hebben vaker hun aanvraag toegekend zien worden.

- Scholen met bepaalde denominaties (zoals reformatorisch of vrije scholen) hebben minder vaak hun aanvraag toegekend zien worden.
- Verder valt op dat het speciaal basisonderwijs (sbo) vaker een toekenning heeft gekregen dan het regulier of speciaal onderwijs (so). Het (voortgezet) speciaal onderwijs heeft juist minder vaak een toekenning gekregen van het regulier onderwijs. Het sbo heeft over het algemeen een hoger aandeel leerlingen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond (CUMI-leerlingen) dan het (v)so. Aanvragen ten behoeve van het (v)so en sbo worden bij overvraging van de regeling voor toekenning gerangschikt op volgorde van het hoogste naar het laagste aandeel CUMI-leerlingen.

Het volgende hoofdstuk (hoofdstuk 4) concentreert zich op de activiteitenplannen, op basis waarvan de scholen een verbetering van de basisvaardigheden van hun leerlingen willen realiseren. Hoe zien deze eruit?

4. Hoe zien de activiteitenplannen eruit van de subsidiescholen?

Hoofdstuk 4 beschrijft de informatie over de activiteitenplannen van de scholen die bij tranche 3 (tijdvak 1²⁰) subsidie hebben gekregen voor de verbetering van de basisvaardigheden van hun leerlingen. Een activiteitenplan bevat informatie over:

- De interventies die uitgevoerd gaan worden;
- Een toelichting op de keuze voor deze interventies;
- De doelen die nagestreefd worden;
- De doelgroep(en) waarop de interventies zich richten;
- De wijze waarop gevolgd wordt wat de opbrengsten van de interventies zijn.

De activiteitenplannen van de scholen uit tranche 3 (tijdvak 1) die subsidie toegekend hebben gekregen zijn op systematische wijze geanalyseerd.²¹ De data van de schoolspecifieke activiteitenplannen zijn gekoppeld aan drie relevante achtergrondkenmerken van de scholen, apart voor het primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo) en het gespecialiseerd onderwijs (speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs): 1) prioriteitsscholen en overige scholen, 2) schoolgrootte en 3) (verwachte) onderwijsachterstandsscore. Omdat er in deze analyseronde geen scholen van de BES-eilanden meedoen, wordt hier niet verder op ingegaan. Er wordt gekeken of de inzet van scholen verschilt op basis van deze drie kenmerken. Waar dat relevant is, is een vergelijking gemaakt met de scholen van tranche 1 waarover eerder is gerapporteerd. Voor het analyseren naar schoolgrootte en (verwachte) onderwijsachterstandsscore zijn dezelfde categorieën gebruikt als in hoofdstuk 3.

De resultaten van deze analyse worden in paragraaf 4.1 van dit hoofdstuk beschreven, meteen gevolgd door een beknopte samenvatting (paragraaf 4.2).

²⁰ De activiteitenplannen van de overige 45 prioriteitsscholen van tranche 3 (tijdvak 2) zijn, net als in tranche 2, eveneens meegenomen, maar daarover wordt in een volgende publicatie over gerapporteerd (samen met de enquêteresultaten van deze groep scholen).

²¹ In Bijlage 1 en 2 staat respectievelijk informatie over de methode van analyse van de schoolspecifieke activiteitenplannen en het gehanteerde codeerschema. Voor tranche 3 is dezelfde aanpak gehanteerd als voor de tweede tranche, waarbij er meer nadruk ligt op de samenwerkingspartners van de scholen bij het werken aan de basisvaardigheden. Dit maakt dat we niet op alle onderdelen een vergelijking kunnen maken tussen de resultaten van tranche 1 enerzijds en tranche 2 en 3 anderzijds.

We hebben niet alle 2.199 activiteitenplannen bestudeerd, maar een weloverwogen selectie van de plannen van circa 1.206 scholen (meer dan de helft). We hebben de activiteitenplannen van 44 prioriteitsscholen uit tijdvak 1 meegenomen in de analyses, evenals de activiteitenplannen van alle 214 scholen voor gespecialiseerd onderwijs (so, sbo en vso), vanwege de kleine aantallen. Het totaal aantal activiteitenplannen is aangevuld met de plannen van de 'overige scholen' tot circa 1.200, waarbij rekening is gehouden met het feit dat er nagenoeg driemaal zoveel po- dan vo-scholen zijn (verdeling 77% versus 23%). Daarmee kunnen betrouwbare uitspraken worden gedaan die geldig zijn voor alle plannen van alle scholen met subsidie. In de bijlagen wordt verder ingegaan op de procedure en interbeoordelaarskwaliteit.

4.1 Inhoudelijke vormgeving van de activiteitenplannen

Deze paragraaf doet verslag van de resultaten van de systematische inhoudsanalyses op de steekproef van 1.154 activiteitenplannen van de scholen.

Op welke basisvaardigheden wordt ingezet?

De subsidie wordt het meest ingezet voor de basisvaardigheid taal (95%), maar ook aan rekenen-wiskunde wordt door de meerderheid van de scholen aandacht besteed (86%), zie Tabel 4.1. Iets meer dan de helft van de scholen zet de subsidie in om aan burgerschap te werken (53%) en 43 procent van de scholen doet dit voor digitale geletterdheid. Deze percentages zijn overeenkomstig aan die van de scholen bij tranche 2, waarbij een lichte stijging te zien is in het aantal scholen dat zich op digitale geletterdheid richt (43% in tranche 3 t.o.v. 33% in tranche 2). Deze stijging is vooral te zien onder de po-scholen, waar het percentage van 23 procent (tranche 2) is opgelopen naar 39 procent (tranche 3). Toch zetten de vo-scholen de subsidie, net als in tranche 2, veel vaker in voor burgerschap of digitale geletterdheid dan po- of go-scholen.

Sinds de tweede tranche kunnen scholen de subsidie ook besteden aan leergebiedoverstijgende activiteiten die zich richten op de randvoorwaarden die leerlingen nodig hebben om te kunnen leren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan formatief evalueren, differentiatie, pedagogisch-didactische vaardigheden van leraren en het verbeteren van de analyses van de ontwikkeling van leerlingen. Bijna twee derde van de scholen gebruikt de subsidie hiervoor (61%). In tranche 2 zette nog slechts 45 procent van de scholen de subsidie in voor leergebiedoverstijgende activiteiten.

Tabel 4.1 *Inzet op de basisvaardigheden en overige activiteiten*

	Totaal (n=1.154)	po (n=754)	vo (n=186)	go (n=214)
Taal	1.094 (95%)	714 (95%)	184 (99%)	196 (92%)
Rekenen-wiskunde	992 (86%)	653 (87%)	179 (96%)	160 (75%)
Burgerschap	608 (53%)	342 (45%)	165 (89%)	101 (47%)
Digitale geletterdheid	493 (43%)	296 (39%)	133 (72%)	64 (30%)
Overige activiteiten*	703 (61%)	490 (65%)	113 (60%)	101 (47%)

* Verderop in dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de invulling die scholen geven aan 'overige activiteiten'.

Een school kan zich met de subsidie richten op één van de basisvaardigheden, maar ook op twee, drie of alle vier. Tabel 4.2 laat zien dat de meeste scholen inzetten op twee basisvaardigheden (43%), net als in tranche 2. Opvallend is dat weinig vo-scholen inzetten op een (1%) of twee (10%) basisvaardigheden en dat ruim twee derde van deze scholen aan alle vier de basisvaardigheden werkt (68%). Dit beeld stemt overeen met dat van de scholen uit tranche 1 en 2. Daarnaast wordt in het go relatief het meest gekozen om aan één (12%) of twee (45%) basisvaardigheden te werken, waar in het po ook een redelijk deel van de scholen inzet op bijvoorbeeld alle vier de basisvaardigheden (22%).

Tabel 4.2 *Inzet op aantal basisvaardigheden (zonder leergebiedoverstijgende activiteiten)*

Aantal basisvaardigheden	Totaal (n=1.154)	po (n=754)	vo (n=186)	go (n=214)
Eén	103 (9%)	75 (10%)	2 (1%)	26 (12%)
Twee	390 (43%)	275 (36%)	19 (10%)	96 (45%)
Drie	340 (29%)	236 (31%)	39 (21%)	65 (30%)
Vier	321 (28%)	168 (22%)	126 (68%)	27 (13%)

Veel scholen gebruiken de subsidie om aan meerdere basisvaardigheden te werken. Hierin zijn veel verschillende combinaties mogelijk. Uit Tabel 4.1 en Tabel 4.2 kan opgemaakt worden dat vooral de combinatie taal en rekenen-wiskunde veel voorkomt, al dan niet aangevuld met een of meer van de andere basisvaardigheden. Verder is er geen trend te zien waaruit blijkt dat bepaalde basisvaardigheden met elkaar worden gecombineerd.

Prioriteitsscholen

Wanneer wordt gekeken naar de vier basisvaardigheden, zien we geen opvallende verschillen tussen scholen die wel en niet als prioriteitsschool staan aangemerkt. Wel lijken prioriteitsscholen iets vaker in te zetten op burgerschap (64%) ten opzichte van niet-prioriteitsscholen (53%).

Schoolgrootte

De schoolgrootte lijkt, op eenzelfde manier als in tranche 2, invloed te hebben op het aantal basisvaardigheden waarop scholen inzetten en welke basisvaardigheden dit zijn. De analyses op de gegevens van het po laten zien dat er op grotere po-scholen vaker aan digitale geletterdheid wordt gewerkt (van 29% onder zeer kleine scholen tot 71% onder zeer grote scholen). Dit beeld zien we ook terug in het vo: 35 procent van de zeer kleine scholen werkt aan digitale geletterdheid ten opzichte van 87 procent van de zeer grote scholen. In het vo is een vergelijkbare trend ook zichtbaar bij burgerschap (van 54% onder zeer kleine scholen oplopend tot 96% van de zeer grote scholen).

Kijkend naar het aantal basisvaardigheden waarop een school inzet, geldt voor het po dat grotere scholen op meer basisvaardigheden inzetten. Van de heel kleine scholen kiest slechts 13 procent voor inzet op alle vier de basisvaardigheden, wat oploopt naar respectievelijk 28 en 29 procent bij grote en zeer grote scholen. Binnen het vo zijn minder verschillen zichtbaar op dit vlak. Dit kan (deels) worden verklaard omdat over het geheel relatief veel scholen voor alle vier de basisvaardigheden kiezen.

Achterstandsscore²²

Op basis van de (verwachte) achterstandsscores zien we in het po geen opvallende afwijkingen van het hierboven geschetste beeld. In het vo valt op dat de (verwachte) achterstandsscore weinig invloed heeft op de keuze voor taal en rekenen-wiskunde, maar dat scholen met hogere (verwachte) achterstandsscores steeds vaker kiezen voor burgerschap (zeer lage achterstandsscore: 100% - zeer hoge achterstandsscore: 86%), en vooral minder gaan inzetten op digitale vaardigheden (zeer lage achterstandsscore: 80% - zeer hoge achterstandsscore: 58%) en overige activiteiten (zeer lage achterstandsscore: 100% - zeer hoge achterstandsscore: 58%). Op het aantal basisvaardigheden waarop vo-scholen inzetten lijkt de (verwachte) onderwijsachterstandsscore niet van invloed.

Meertaligheid

In de activiteitenplannen is nagegaan hoeveel scholen de subsidie inzetten om, naast het Nederlands, te werken aan Fries, Engels of een aanpak waarbij de thuistaal van leerlingen wordt benut.²³ Ongeveer een op de zes (16%) scholen die de subsidie inzetten voor taal, hebben aandacht voor meertaligheid opgenomen in

²² Wanneer wordt gekeken naar het achtergrondkenmerk (verwachte) onderwijsachterstandsscore, wordt enkel onderscheid gemaakt tussen po- en vo-scholen en wordt het go achterwege gelaten. Voor het go worden namelijk geen (verwachte) onderwijsachterstandsscores berekend. Dit geldt voor dit gehele hoofdstuk.

²³ Omdat er, net als in tranche 2, geen BES-scholen meedoen, is er geen sprake van Papiaments zoals in de meting van tranche 1.

het activiteitenplan, zie Tabel 4.3. De go-scholen zetten hier minder vaak op in (11%) dan de scholen binnen het regulier onderwijs (16% en 20%).

Tabel 4.3 *Inzet op meertaligheid*

	Totaal (n=1.094)	po (n=714)	vo (n=184)	go (n=196)
Ja	172 (16%)	114 (16%)	36 (20%)	22 (11%)

Op welke talen richt de aanpak zich op deze scholen? Bijna alle scholen die meertaligheid een plek geven in hun plan doen dit door aandacht te hebben voor de moedertaal van leerlingen (95%). Er zijn vijf scholen die aandacht besteden aan het Fries en vijf scholen die in het kader van meertaligheid met Engels aan de slag gaan. Dit zijn allemaal po-scholen. De vo- en go-scholen zetten allemaal in op de moedertaal van leerlingen als het gaat om meertaligheid.

Tabel 4.4 *Inzet op verschillende talen*

	Totaal (n=172)	po (n=114)	vo (n=36)	go (n=22)
Moedertaal	162 (97%)	104 (99%)	36 (100%)	22 (100%)
Fries	5 (1%)	5 (1%) ²⁴	0 (0%)	0 (0%)
Engels	5 (2%)	5 (1%)	0 (0%)	0 (0%)

Met hoeveel partijen werken scholen samen?

Bij het ontwikkelen en uitvoeren van de activiteitenplannen werken scholen veel samen met verschillende partijen van buiten de school.²⁵ In Tabel 4.5 is weergegeven met hoeveel externe partijen scholen gemiddeld samenwerken binnen hun gehele activiteitenplan. Het gaat hierbij om het aantal unieke partners: als een school samenwerkt met een partij voor zowel de basisvaardigheid taal als rekenen, wordt deze partij in dit geval één keer meegeteld. Uit de analyse blijkt dat scholen gemiddeld samenwerken met vijf tot zes partners. Po-scholen lijken iets minder samenwerkingspartners op te zoeken dan scholen in het vo (5,4 t.o.v. 7,3). Het go lijkt het minst met externe partijen samen te werken in het kader van de subsidie. Tot slot valt op dat er hoge maximale aantallen voorkomen, in het vo bijvoorbeeld 35 samenwerkingspartners. In deze gevallen wordt er vaak aan alle basisvaardigheden gewerkt en zijn voor de verschillende basisvaardigheden meerdere, concrete interventies uitgewerkt in het activiteitenplan. Er wordt dan bijvoorbeeld in het kader van burgerschap samengewerkt met een grote groep aan culturele instellingen en musea, waardoor het aantal oploopt. Dit beeld komt overeen met de samenwerkingspartijen die werden beschreven de tweede tranche.

²⁴ Er is één po-school die zich zowel op Fries als Engels richt. Daarom telt het totaal hier op tot 101%.

²⁵ Niet in alle activiteitenplannen stonden de samenwerkingspartijen beschreven. In sommige plannen werd toegelicht dat dit in een later stadium geconcretiseerd wordt of staan er geen partners beschreven die wellicht later wel betrokken worden. Tegelijkertijd zijn de activiteitenplannen nog slechts een plan, wat kan betekenen dat niet alle genoemde partners ook daadwerkelijk in de uitvoering betrokken worden. Deze resultaten moeten daarom met enkele nuances geïnterpreteerd worden.

Tabel 4.5 *Aantal unieke samenwerkingspartners – totaal*

	Totaal (n=1.154)	po (n=754)	vo (n=186)	go (n=214)
Gemiddeld	5,5	5,4	7,3	4,5
Minimum	0	0	0	0
Maximum	35	25	35	26
Modus*	3	3	7	3
Mediaan**	5	5	6	4

* Meest voorkomende cijfer.

** Middelste getal van de cijferreeks.

Vervolgens is geanalyseerd hoeveel samenwerkingspartners scholen willen benaderen of hebben benaderd per basisvaardigheid, zie Tabel 4.6. Hierbij is het belangrijk op te merken dat hierbij overlap tussen de basisvaardigheden kan zijn: als een school een partij inschakelt voor zowel taal als rekenen-wiskunde, wordt deze in dit geval bij beide meegeteld. Gemiddeld zetten scholen per basisvaardigheid twee of drie samenwerkingspartners in, waarbij externe partijen het meest worden ingevlogen voor taal en het minst voor digitale geletterdheid. Ook hier zien we terug dat het vo iets meer samenwerkingspartijen inzet dan de po- en go-scholen, al zijn de verschillen klein.

Tabel 4.6 *Gemiddeld aantal samenwerkingspartners per basisvaardigheid (afgerond)*

	Totaal (n=1.154)	po (n=754)	vo (n=186)	go (n=214)
Taal	3	3	3	2
Rekenen-wiskunde	2	2	2	2
Burgerschap	2	2	3	2
Digitale geletterdheid	1	1	2	1
Overige activiteiten	2	2	2	2

Prioriteitsscholen

Er zijn geen verschillen in het aantal samenwerkingspartners tussen prioriteitsscholen en scholen die niet als prioriteitsschool zijn aangemerkt. In tranche 2 waren er kleine verschillen zichtbaar, waar prioriteitsscholen iets minder samenwerkingspartijen aanhaakten.

Schoolgrootte

Grotere scholen betrekken meer samenwerkingspartijen bij hun plannen. Dit geldt zowel voor het po als voor het vo en voor alle basisvaardigheden. In het po is het verschil vrij gering, met een gemiddelde van 4 (4,24) partijen voor de zeer kleine scholen en een gemiddelde van 6 (6,07) partijen voor zeer grote scholen. In het vo zijn de verschillen groter: waar zeer kleine scholen gemiddeld 4 (3,97) externe partijen bij hun plannen aanhaken, ligt dit gemiddelde onder de zeer grote scholen op 8 (8,11).

Achterstandsscore

Po-scholen en vo-scholen met hogere (verwachte) achterstandsscores zoeken minder samenwerking op met externe partners dan scholen met een lage (verwachte) achterstandsscore. Bij de po-scholen met een zeer lage (verwachte) achterstandsscore zijn gemiddeld 5 (5,41) partijen betrokken bij de plannen. Wanneer we kijken naar po-scholen met een zeer hoge (verwachte) achterstandsscore is dit gemiddelde 4 (4,40). In het vo zijn de verschillen wederom iets groter, met een gemiddelde van 7 (7,40) externe partners bij scholen met een zeer lage (verwachte) achterstandsscore en gemiddeld 5 (5,42) partijen bij scholen met een zeer hoge (verwachte) achterstandsscore.

Met welke partijen werken scholen samen?

Naast het aantal samenwerkingspartijen is het ook onderzocht met welke partners scholen optrekken in het realiseren van hun plannen. Tijdens het analyseren van de plannen is specifiek gelet op vijf typen samenwerkingspartijen (zie ook Bijlage 2 voor verdere toelichting op het codeboek):

- Bibliotheken
- Organisaties gericht op advies (bijv. advies, procesbegeleiding, expertise)
- Organisaties gericht op scholing/professionalisering (bijv. scholing, training en professionalisering)
- Onderwijs (o.m. samenwerking met andere scholen, een bovenschoolse werkgroep of het samenwerkingsverband)
- Gemeente

Daarnaast was er ruimte om te noteren welke overige partijen bij de plannen worden betrokken.

In Tabel 4.8 t/m Tabel 4.12²⁶ wordt weergegeven welke partijen scholen per basisvaardigheid betrokken hebben. Voor alle basisvaardigheden geldt dat externe partijen met name worden ingevlogen in het kader van advies of scholing. Bij taal, rekenen-wiskunde en overige activiteiten steken deze het meest duidelijk boven de andere samenwerkingspartners uit. Bij taal wordt ook door bijna de helft van de scholen (46%) de bibliotheek ingeschakeld. Dit gebeurt in het vo iets vaker dan in het po of go (resp. 55%, 44% en 43%).

Andere onderwijspartijen, zoals andere scholen, samenwerkingen tussen het po en vo of het samenwerkingsverband, worden door ongeveer een vijfde van de scholen ingeschakeld. Dit beeld is consistent over de basisvaardigheden heen, al werken scholen binnen hun leergebiedoverstijgende activiteiten relatief weinig samen met andere onderwijspartners (14%). Tenslotte blijkt dat gemeenten bijna nooit worden aangehaakt bij de plannen van de scholen, behalve bij de basisvaardigheid burgerschap, waar dit in 8 procent van de plannen wel het geval is. Deze bevindingen komen overeen met de resultaten van tranche 2.

Tabel 4.8 Samenwerkingspartners – taal

	Totaal (n=1.094)	po (n=714)	vo (n=184)	go (n=196)
Bibliotheek	500 (46%)	314 (44%)	101 (55%)	85 (43%)
Extern advies	435 (40%)	295 (41%)	69 (38%)	71 (36%)
Extern scholing	544 (50%)	381 (53%)	71 (39%)	92 (47%)
Onderwijs	220 (20%)	121 (17%)	62 (34%)	37 (19%)
Gemeente	24 (2%)	13 (2%)	11 (6%)	0 (0%)

Tabel 4.9 Samenwerkingspartners – rekenen-wiskunde

	Totaal (n=992)	po (n=653)	vo (n=179)	go (n=160)
Bibliotheek	10 (1%)	4 (1%)	4 (2%)	2 (1%)
Extern advies	336 (34%)	233 (36%)	62 (35%)	41 (26%)
Extern scholing	512 (52%)	374 (57%)	51 (28%)	87 (54%)
Onderwijs	179 (18%)	101 (15%)	61 (34%)	17 (11%)
Gemeente	3 (0%)	2 (0%)	0 (0%)	1 (1%)

²⁶ Omdat scholen binnen een basisvaardigheid met meerder (typen) partijen kunnen samenwerken, tellen deze percentages niet op tot 100%.

Tabel 4.10 Samenwerkingspartners – burgerschap

	Totaal (n=608)	po (n=342)	vo (n=165)	go (n=101)
Bibliotheek	9 (1%)	6 (2%)	3 (2%)	0 (0%)
Extern advies	213 (35%)	128 (37%)	57 (35%)	28 (28%)
Extern scholing	166 (27%)	100 (29%)	39 (24%)	27 (27%)
Onderwijs	121 (20%)	56 (16%)	47 (28%)	18 (18%)
Gemeente	46 (8%)	13 (4%)	24 (15%)	9 (9%)

Tabel 4.11 Samenwerkingspartners – digitale geletterdheid

	Totaal (n=493)	po (n=296)	vo (n=133)	go (n=64)
Bibliotheek	15 (3%)	9 (93%)	5 (4%)	1 (2%)
Extern advies	125 (25%)	70 (24%)	40 (30%)	15 (23%)
Extern scholing	119 (24%)	69 (23%)	31 (23%)	19 (30%)
Onderwijs	105 (21%)	57 (19%)	41 (31%)	7 (11%)
Gemeente	1 (0%)	1 (0%)	0 (0%)	0 (0%)

Tabel 4.12 Samenwerkingspartners – overige activiteiten

	Totaal (n=703)	po (n=490)	vo (n=112)	go (n=101)
Bibliotheek	3 (1%)	4 (1%)	1 (1%)	0 (0%)
Extern advies	242 (34%)	181 (37%)	29 (26%)	32 (32%)
Extern scholing	414 (59%)	298 (61%)	53 (47%)	63 (62%)
Onderwijs	100 (14%)	64 (13%)	22 (20%)	14 (14%)
Gemeente	10 (1%)	67(1%)	3 (3%)	0 (0%)

Welke samenwerkingspartners worden verder genoemd?

In de activiteitenplannen wordt een breed scala aan verschillende samenwerkingspartners genoemd. Externe partijen die niet onder een van bovenstaande vijf categorieën vallen, zijn genoteerd. In Tabel 4.13 en Tabel 4.14 is per basisvaardigheid te zien welke andere partijen veel werden genoemd in de plannen. Vanwege de grote variatie in antwoorden is dit geen compleet overzicht en worden alleen de meest genoemde en regelmatig genoemde antwoorden weergegeven. Dit overzicht komt in grote lijnen overeen met de resultaten van de tweede tranche.

Voor de basisvaardigheid taal geldt dat er veel verschillende partijen bij de inzet worden betrokken. De meest genoemde partners zijn uitgeverijen, ontwikkelaars of aanbieders van methoden en materialen boekhandels en logopediepraktijk. Bij rekenen-wiskunde wordt ook veel samengewerkt met uitgeverijen en aanbieders van methoden en materialen, gevolgd door toetsontwikkelaars en externe specialisten, zowel op het gebied van rekenonderwijs als op coaching of ondersteuning bij de implementatie van nieuw werkwijzen en methodieken. Opvallend voor zowel taal als rekenen-wiskunde is dat ouders in tranche 2 nog regelmatig als samenwerkingspartner werden beschreven, maar dat dit in tranche 3 bijna niet meer terugkomt in de activiteitenplannen. De kinderopvang en het samenwerkingsverband worden daarentegen, binnen beide basisvaardigheden, vaker betrokken bij de plannen van de scholen.

Tabel 4.13 Samenwerkingspartners – taal en rekenen-wiskunde

Taal	Rekenen-wiskunde
<u>Meest genoemd</u> • Uitgeverijen • Ontwikkelaars en aanbieders van methoden en materialen • Boekhandels • Logopediepraktijken	<u>Meest genoemd</u> • Uitgeverijen • Ontwikkelaars en aanbieders van methoden en materialen • Toetsontwikkelaars • Externe rekenspecialisten of externe expert of coach die implementatie ondersteunt
<u>Overig</u> • Samenwerkingsverband • Externe RT'ers • Toetsontwikkelaars of -aanbieders • Stichtingen t.b.v. stimuleren van taal, lezen en schrijven • Kinderopvang • Leverancier van schoolmiddelen en materialen • Gast sprekers • Gespecialiseerde doelgroeporganisaties • Culturele instellingen • Hogescholen en universiteiten	<u>Overig</u> • Landelijke expertisecentra • Samenwerkingsverband • Hogescholen en universiteiten • Vakvereniging voor wiskundeleraars • Kinderopvang

Voor burgerschap worden de meeste partners betrokken in de samenwerking. Dit blijft een combinatie van grotere landelijke partijen, zoals ontwikkelaars van effectieve interventies (bijvoorbeeld Kanjertraining wordt veel genoemd) en het Expertisepunt Burgerschap, en allerlei lokale partners, zoals hulpdiensten, culturele instellingen, wijkorganisaties, bedrijven en sportverenigingen. Dit weerspiegelt de brede inzet die scholen kiezen voor de invulling van burgerschap. Op vlak van digitale geletterdheid worden voor experts en aanbieders van lesmethoden of materialen betrokken door de scholen. Ten opzichte van tranche 2 zien we binnen deze basisvaardigheid vaker de politie en/of bureau HALT terugkomen.

Tot slot zetten scholen op verschillende manieren de subsidie in om aan leergebiedoverstijgende activiteiten te werken. Hiervoor worden regelmatig ontwikkelaars of aanbieders van leerlingvolgsystemen genoemd, maar ook aanbieders van allerlei methoden en materialen, bijvoorbeeld gericht op brede didactiek of op sociaal-emotionele ontwikkeling. Hier valt op dat ook het samenwerkingsverband en de kinderopvang vaker worden betrokken, maar dat scholen ook meer samenwerken met andere scholen, waaronder scholen die zij via het begeleid leernetwerk kennen. Overkoepelend is tot slot opvallend dat er, ten opzichte van tranche 2, minder wordt samengewerkt met hogescholen en universiteiten en, met name, met pabo's.

Tabel 4.14 Samenwerkingspartners – burgerschap, digitale geletterdheid en overige activiteiten

Burgerschap	Digitale geletterdheid	Overige activiteiten
<u>Meest genoemd</u> • Ontwikkelaars van effectieve gedragsinterventies • Expertisepunt Burgerschap • Gastsprekers en gastlessen • Culturele instellingen zoals theaters/theatergroepen, musea • Organisaties in de wijk (bijv. rondom zorg, ouderen of buurtcentra) • Hulpdiensten, zoals politie of brandweer • Bedrijven in de buurt • Sportverenigingen <u>Overig</u> • Gespecialiseerde doelgroep-organisaties • Gebedshuizen • Gezonde school • Jongerenwerk • Samenwerkingsverband • GGD's	<u>Meest genoemd</u> • ICT-experts (bedrijven, deskundigen) • Gastdocent/gastpreker • Aanbieders digitale lesmethoden/materialen <u>Overig</u> • Uitgeverijen • Universiteiten • Politie en bureau HALT	<u>Meest genoemd</u> • Ontwikkelaars van leerlingvolgsysteem • Aanbieders van methoden en materialen <u>Overig</u> • Toetsontwikkelaars • Culturele organisaties • Kinderopvang • Welzijnsorganisatie, jongerenwerkers en zorgverleningsteams • Samenwerkingsverband • Andere scholen, bijv. binnen het begeleid leernetwerk • Hoogbegaafdheidsspecialisten • Universiteiten en hogescholen

Overige activiteiten

Sinds de tweede tranche kunnen scholen binnen de subsidieregeling ook middelen inzetten om te werken aan 'overige/leergebiedoverstijgende activiteiten'. Om inzichtelijk te maken wat scholen in dit kader opnemen in hun activiteitenplannen, is er voor de zes meest voorkomende categorieën²⁷ onderzocht in welke mate deze in de plannen voorkomen (zie ook Bijlage 2 voor verdere toelichting op het codeboek):

- Visie: het (door)ontwikkelen en/of borgen van onderwijsvisie, (door)ontwikkelen en/of borgen van een professionele leercultuur, overkoepelende didactiek.
- Extra inzet personeel: het extra inzetten van bijvoorbeeld leerkrachten, ib'ers of onderwijsassistenten.
- Materialen en inrichting: aanschaffen voor zaken rondom de inrichting, methoden en/of materialen.
- Leerlingvolgsysteem: het aanschaffen of (door)ontwikkelen van een leerlingvolgsysteem.
- Professionalisering: professionalisering van het personeel binnen de school.
- Overlegstructuur: het opbouwen van (overleg)structuren binnen de school, zoals leerteams, werkgroepen of standaard overleggen t.b.v. een basisvaardigheid.

Het overgrote deel van de scholen zet in op activiteiten rondom professionalisering en scholing van personeel (74%), zie Tabel 4.15. Ook in tranche 2 was dit de meest voorkomende interventie binnen de leergebied overstijgende activiteiten, al lag het percentage destijds lager (58%). Ook is meer dan de helft

²⁷ Scholen kunnen aan één of meerdere van deze categorieën werken, afhankelijk van wat en hoeveel zij binnen 'overige activiteiten' doen op hun school. Tenslotte is deze lijst niet uitputtend: het kan zijn dat scholen op een andere manier dan een van deze zes de subsidie inzetten. Over wat zij dan wel doen kan op basis van deze analyse geen uitspraak gedaan worden.

van de scholen is binnen hun leergebiedoverstijgende activiteiten aan de slag gegaan met het (door)ontwikkelen van hun (onderwijs)visie, hun overkoepelende didactiek of een professionele leercultuur (54%). Opvallend is dat dit in tranche 2 slechts 32 procent van de scholen betrof. Wellicht hangt de gekozen scholing vaker samen met het werken aan schoolbrede visie, cultuur en didactiek.

Verder zien we vergelijkbare percentages scholen die de subsidie gebruiken om extra personeel in te zetten (33%), om materialen en inrichting te bekostigen (37%) of om met het leerlingvolgsysteem aan de slag te gaan (10%). Tot slot richt 14 procent van de scholen zich op het opbouwen of uitbouwen van (overleg)structuren binnen de school, in tranche 2 was dit nog 25 procent. Vooral vo-scholen richten zich op deze structuren (29% t.o.v. 11% in het po), net als in tranche 2 (34% t.o.v. 23% in het po). Dit kan deels verklaard worden doordat vo-scholen over het algemeen groter zijn waarbij er van nature al een grotere structuur neergezet wordt om onderwijsontwikkeling door de hele school een plek te kunnen geven.

Tabel 4.15 Interventies binnen overige/leergebiedoverstijgende activiteiten

	Totaal (n=703)	po (n=490)	vo (n=112)	go (n=101)
Visie	379 (54%)	258 (53%)	66 (59%)	55 (54%)
Extra inzet personeel	235 (33%)	191 (39%)	26 (23%)	18 (18%)
Materialen en inrichting	262 (37%)	190 (39%)	33 (29%)	39 (39%)
Leerlingvolgsysteem	77 (10%)	52 (11%)	9 (8%)	12 (12%)
Professionalisering	520 (74%)	356 (73%)	85 (76%)	79 (78%)
Overlegstructuur	97 (14%)	55 (11%)	32 (29%)	10 (10%)

* NB. Omdat scholen op meerdere interventies kunnen inzetten, tellen deze percentages niet op tot 100%.

Prioriteitsscholen

Wanneer wordt vergeleken op welke interventies prioriteitsscholen binnen overige activiteiten inzetten met de inzet van niet-prioriteitsscholen, komt een aantal verschillen naar voren. Prioriteitsscholen zetten iets vaker in op het (door)ontwikkelen van een (onderwijs)visie (67%) dan niet-prioriteitsscholen (58%). In de tweede tranche was dit beeld nog andersom, en kozen niet-prioriteitsscholen vaker voor het werken aan de visie (33%) dan de prioriteitsscholen (22%).

Ook geldt dat niet-prioriteitsscholen in hun plannen vaker beschreven dat ze kiezen voor leergebied overstijgende professionalisering (74% t.o.v. 54% onder prioriteitsscholen).

Schoolgrootte

Er is geen duidelijke trend zichtbaar voor de invloed van schoolgrootte op het type activiteiten waar po-scholen op focussen. Voor de vo-scholen zien we dat kleinere scholen minder vaak kiezen voor het werken aan de visie (van 33% van de zeer kleine scholen oplopend tot 67% bij de zeer grote scholen) en het extra inzetten van personeel (van 0% van de zeer kleine scholen oplopend tot 33% van de zeer grote scholen). Op de andere typen interventies zien we deze trend niet.

Achterstandsscore

Anders dan in tranche 2, waar (verwachte) achterstandsscore nauwelijks verschil leek te maken, zijn er in de derde tranche meerdere verschillen tussen scholen gevonden op basis van verwachte achterstanden. Het valt op dat po-scholen met hogere (verwachte) achterstandsscores vaker inzetten op de visie (oplopend van 44% bij de laagste achterstandsscores tot 59% bij de hoogste scores) en juist minder vaak op materiaal en inrichting (resp. 44% bij de laagste achterstanden t.o.v. 24% bij de hoogste achterstanden), leerlingvolgsystemen (3% t.o.v. van 11%), professionalisering (71% t.o.v. van 89%) en overlegstructuur (3% t.o.v. 22%). Dit wijst erop dat scholen met lagere (verwachte) achterstandsscores breder inzetten op

verschillende typen activiteiten, waar de scholen met meer (verwachte) achterstanden zich hoofdzakelijk focussen op het versterken van de (onderwijs)visie en professionalisering.

De activiteitenplannen van de vo-scholen laten een ander beeld zien. Daar richten scholen met hoge (verwachte) achterstandsscores zich meer op materialen en inrichting (38% t.o.v. 20% onder scholen met de laagste scores). Vo-scholen met lage (verwachte) achterstandsscores kiezen daarentegen vaker voor het versterken van de (onderwijs)visie en aanpak (80% t.o.v. 25% onder scholen met de hoogste scores) en het extra inzetten van personeel (40% t.o.v. 25% onder scholen met de hoogste scores). Ook hier lijken scholen met lagere (verwachte) achterstanden hun inzet meer te spreiden dan de scholen met meer (verwachte) achterstanden, maar het verschil is minder groot dan bij de po-scholen.

Op welke doelgroep richten scholen zich?

In de beschrijving van de activiteiten dienen scholen aan te geven voor welke leerlingen de maatregelen bedoeld zijn. Sommige maatregelen richten zich op de school als geheel of zijn niet specifiek toegespitst op bepaalde leerlingen, maar een school kan ook kiezen voor een doelgerichte benadering. Veel activiteitenplannen omvatten verschillende maatregelen en interventies, waardoor het kan voorkomen dat een plan deels bestaat uit schoolbrede inzet en deels uit inzet voor een specifieke groep leerlingen.

In de analyse is voor elke basisvaardigheid beoordeeld op welke doelgroep de inzet zich hoofdzakelijk richt. De resultaten hiervan zijn weergegeven in Tabel 4.17 t/m 4.21. Daaruit blijkt dat de inzet op taal meestal een combinatie is van een doelgroepgerichte en schoolbrede aanpak (51%), alhoewel go-scholen zich ook bij taal vooral richten op de hele school (48% t.o.v. 38% die kiest voor een gecombineerde aanpak). Bij inzet op de andere basisvaardigheden ligt de focus vaker op de hele school (resp. 49%, 77%, 68% en 63%). Go-scholen kiezen over de gehele linie het meest voor een schoolbrede aanpak, terwijl vo-scholen over alle basisvaardigheden heen relatief vaker kiezen voor een gecombineerde aanpak dan de po-scholen. Dit beeld komt overeen met de bevindingen uit de tweede tranche.

Tabel 4.17 Doelgroep van de inzet op taal

	Totaal (n=1.094)	po (n=714)	vo (n=184)	go (n=196)
Hele school	408 (37%)	258 (36%)	57 (30%)	93 (48%)
Deel van de school	126 (12%)	77 (11%)	21 (11%)	28 (14%)
Beide: schoolbreed en doelgroep	560 (51%)	379 (53%)	106 (58%)	75 (38%)

Tabel 4.18 Doelgroep van de inzet op rekenen-wiskunde

	Totaal (n=992)	po (n=653)	vo (n=179)	go (n=160)
Hele school	486 (49%)	334 (52%)	61 (34%)	91 (56%)
Deel van de school	146 (15%)	81 (12%)	35 (20%)	30 (19%)
Beide: schoolbreed en doelgroep	360 (36%)	238 (36%)	83 (46%)	39 (24%)

Tabel 4.19 Doelgroep van de inzet op burgerschap

	Totaal (n=608)	po (n=342)	vo (n=165)	go (n=101)
Hele school	468 (77%)	283 (83%)	103 (63%)	82 (91%)
Deel van de school	47 (8%)	19 (6%)	18 (11%)	10 (10%)
Beide: schoolbreed en doelgroep	93 (15%)	40 (12%)	44 (27%)	9 (9%)

Tabel 4.20 Doelgroep van de inzet op digitale geletterdheid

	Totaal (n=493)	po (n=296)	vo (n=133)	go (n=64)
Hele school	331 (68%)	219 (74%)	68 (51%)	45 (69%)
Deel van de school	71 (14%)	32 (11%)	27 (20%)	12 (19%)
Beide: schoolbreed en doelgroep	91 (18%)	45 (15%)	39 (29%)	7 (11%)

Tabel 4.21 Doelgroep van de inzet op overige activiteiten

	Totaal (n=703)	po (n=490)	vo (n=112)	go (n=101)
Hele school	444 (63%)	298 (61%)	72 (64%)	74 (73%)
Deel van de school	64 (9%)	46 (9%)	10 (9%)	8 (8%)
Beiden: schoolbreed en een doelgroep	195 (28%)	146 (30%)	30 (27%)	19 (19%)

Welke leerlingen vormen de doelgroep?

Scholen die zich met de subsidie richten op een specifieke doelgroep binnen de school richten zich op uiteenlopende groepen. De inzet die scholen plegen wordt dus gericht op bepaalde doelgroepen ingezet.

Over de basisvaardigheden en de schooltypen heen komt naar voren dat er veelal wordt gekeken naar verschillende jaarlagen waar de aanpak op wordt opgesteld, bijvoorbeeld de bovenbouw of juist de eerste klassen van het vo. Ook richt de inzet zich regelmatig op leerlingen die achterstanden hebben opgelopen binnen de basisvaardigheid of die, bijvoorbeeld vanwege een NT2-achtergrond of speciale ondersteuningsbehoefte extra aandacht krijgen van de scholen.

In het po lijkt er vaker dan in het vo gekeken te worden naar specifieke leerlingkenmerken. Ook lijkt er in het po iets meer aandacht te zijn voor leerlingen die juist wat extra uitnodiging nodig hebben of die (kenmerken van) meer- of hoogbegaafdheid vertonen. Binnen het po is er enerzijds aandacht voor leerlingen in de hogere groepen, bijvoorbeeld voor rekenen-wiskunde, burgerschap en digitale geletterdheid, maar worden ook de kleuters regelmatig als doelgroep genoemd, bijvoorbeeld bij taal en rekenen-wiskunde. Bij burgerschap richten scholen zich soms ook op leerlingen die op sociaal-emotioneel gebied extra ondersteuning kunnen gebruiken of die uit een kwetsbare omgeving komen (denk aan laag inkomen, taalschakelklas of nieuwkomers).

In het vo wordt voor alle basisvaardigheden hoofdzakelijk gefocust op de onderbouw. Waar po-scholen zich voor taal en rekenen-wiskunde regelmatig focussen op leerlingen met bepaalde kenmerken, vaardigheden of achterstanden, lijkt het vo zich hier minder specifiek op te richten. Een doelgroepgerichte aanpak is hier meestal gebaseerd op leerjaar. Wel lijken achterstanden en het niet halen van referentieniveaus iets vaker aanleiding voor de inzet te zijn dan in de tweede tranche, al is het verschil klein. Opvallend is dat er bij de vo-scholen zelden specifiek wordt ingezet op leerlingen die behoefte hebben aan meer uitdaging.

Het go laat tenslotte een weinig afwijkende trend zien. So- en sbo-scholen volgen de trend zoals bij het po beschreven, en vso-scholen lijken in dit opzicht op het vo. De go-scholen benoemen aanvullend regelmatig bepaalde leerroutes die wel of niet behoren tot de doelgroep.

Prioriteitsscholen

Er zijn geen verschillen in de doelgroep die prioriteitsscholen en reguliere scholen met de inzet willen bereiken.

Schoolgrootte

In het po lijkt te gelden dat kleinere scholen vaker kiezen voor een aanpak voor de hele school, vooral als we kijken naar digitale geletterdheid en overige activiteiten, net als in tranche twee. Verder lijkt schoolgrootte geen invloed te hebben op de gekozen doelgroep.

Achterstandsscore

Achterstandsscores hebben geen invloed op de doelgroepen waarop scholen zich richten.

Hoe expliciet en meetbaar worden de doelen beschreven?

Tenslotte staat in de activiteitenplannen beschreven welke doelen scholen met de genomen maatregelen willen bereiken. In de analyse is beoordeeld in hoeverre deze doelen hoofdzakelijk kwalitatief (het verbeteren van..., leerlingen/leerkrachten ontwikkelen vaardigheden op gebied van X) of kwantitatief (..% van de leerlingen haalt niveau X/heeft X afgerond), en daarmee meetbaar, van aard zijn. Wederom kan een combinatie van kwalitatief en kwantitatief voorkomen als voor verschillende interventies andersoortige doelen zijn omschreven.

In Tabel 4.22 t/m Tabel 4.26 worden de resultaten van deze analyse weergegeven. Net als in de tweede tranche hebben de meeste scholen kwalitatieve doelen gesteld. Dit geldt voor alle schooltypen en alle basisvaardigheden. Voor taal en rekenen-wiskunde worden relatief het vaakst expliciete doelen opgesteld, slechts 3 procent (taal) en 6 procent (rekenen-wiskunde) van de scholen deed dit niet. Vooral voor digitale geletterdheid geldt vaker dat scholen geen expliciete doelen beschrijven in hun plan, namelijk voor een op de vijf scholen (21%). Het formuleren van kwantitatieve doelen gebeurt weinig (resp. 6%; 10%, 11%; 1%; 1%), maar het meest bij rekenen-wiskunde (10%) en burgerschap (11%). Kwantitatieve doelen op gebied van burgerschap richten zich bijvoorbeeld op de volgende zaken:

- “Bij een volgende evaluatie middels [evaluatie-instrument] worden de onderdelen waar we lager op scoorden hoger gescoord, minimaal een 3,3. Gemiddeld scoren we nu een 3,17.”
- “Het plan Burgerschap is als voldoende beoordeeld door het Expertisepunt Burgerschap.”
- “We willen dat 100% van onze leerlingen minimaal 85% van de norm van de burgerschapsmeting behaald (we weten nog niet wat de normen zijn).”

Waar we van tranche 1 naar tranche 2 een stijgende trend zagen in het aantal scholen dat kwantitatieve, meetbare doelen stelde, zijn deze percentages nu weer gedaald, met name op gebied van taal en rekenen-wiskunde.

Tabel 4.22 Doelgerichtheid van de inzet op taal

	Totaal (n=1.094)	po (n=714)	vo (n=184)	go (n=196)
Geen expliciet doel	32 (3%)	16 (2%)	4 (2%)	12 (7%)
Kwalitatief doel	739 (68%)	462 (65%)	145 (79%)	132 (67%)
Kwantitatief doel	71 (6%)	45 (6%)	12 (7%)	14 (7%)
Zowel kwalitatief als kwantitatief	252 (23%)	191 (27%)	23 (13%)	38 (19%)

Tabel 4.23 Doelgerichtheid van de inzet op rekenen-wiskunde

	Totaal (n=992)	po (n=653)	vo (n=179)	go (n=160)
Geen expliciet doel	48 (6%)	27 (5%)	9 (5%)	12 (7%)
Kwalitatief doel	607 (61%)	374 (57%)	129 (72%)	104 (65%)
Kwantitatief doel	104 (10%)	73 (11%)	12 (7%)	19 (12%)
Zowel kwalitatief als kwantitatief	233 (23%)	179 (27%)	29 (16%)	25 (16%)

Tabel 4.24 *Doelgerichtheid van de inzet op burgerschap*

	Totaal (n=608)	po (n=342)	vo (n=165)	go (n=101)
Geen expliciet doel	152 (13%)	98 (28%)	25 (15%)	27 (26%)
Kwalitatief doel	445 (67%)	235 (69%)	136 (82%)	74 (74%)
Kwantitatief doel	4 (11%)	3 (1%)	1 (1%)	0 (0%)
Zowel kwalitatief als kwantitatief	7 (19%)	6 (2%)	1 (1%)	0 (0%)

Tabel 4.25 *Doelgerichtheid van de inzet op digitale geletterdheid*

	Totaal (n=493)	po (n=296)	vo (n=133)	go (n=64)
Geen expliciet doel	104 (21%)	74 (25%)	20 (15%)	10 (16%)
Kwalitatief doel	376 (76%)	213 (72%)	112 (84%)	51 (80%)
Kwantitatief doel	6 (1%)	4 (1%)	1 (1%)	1 (2%)
Zowel kwalitatief als kwantitatief	7 (1%)	5 (2%)	0 (0%)	2 (3%)

Tabel 4.26 *Doelgerichtheid van de inzet op overige activiteiten*

	Totaal (n=703)	po (n=490)	vo (n=112)	go (n=101)
Geen expliciet doel	91 (12%)	62 (13%)	18 (15%)	11 (11%)
Kwalitatief doel	580 (83%)	399 (81%)	93 (83%)	88 (87%)
Kwantitatief doel	7 (1%)	6 (1%)	0 (0%)	1 (1%)
Zowel kwalitatief als kwantitatief	25 (4%)	23 (5%)	1 (1%)	1 (1%)

Prioriteitsscholen

Er lijken geen verschillen te zijn in de doelformulering van scholen die wel of niet als prioriteitsschool zijn aangemerkt.

Schoolgrootte

Schoolgrootte heeft geen invloed op de manier waarop scholen hun doelen omschrijven.

Achterstandscore

We zien voor alle onderwijstypen eenzelfde trend als in de bovenstaande tabellen. De (verwachte) onderwijsachterstandscore lijkt daarmee geen invloed te hebben op de doelen die scholen die hebben opgesteld.

4.2 Samenvatting

In dit hoofdstuk zijn de resultaten beschreven van de systematische inhoudsanalyse van een steekproef van 1.154 activiteitenplannen van evenzoveel scholen. Hierbij is gekeken naar overeenkomsten en verschillen tussen de scholen naar een aantal achtergrondkenmerken: onderwijssector, prioriteitsscholen, schoolgrootte en (verwachte) onderwijsachterstandscore. Samengevat zijn dit de belangrijkste resultaten:

- De subsidie wordt het meest ingezet voor de basisvaardigheid taal (95%), gevolgd door rekenen-wiskunde (86%) en leergebiedoverstijgende activiteiten (61%). Iets meer dan de helft van de scholen zet in op burgerschap (53%) en iets minder dan de helft op digitale geletterdheid (43%). Dit beeld komt overeen met het beeld van de tweede tranche, met als toevoeging dat meer scholen voor leergebiedoverstijgende activiteiten kiezen (61% t.o.v. 45%).
- Scholen zetten meestal in op twee basisvaardigheden (43%), net als in tranche 2. Vo-scholen werken over het algemeen aan meer basisvaardigheden en kiezen het vaakst voor alle vier de gebieden (68%). In het po kiest 22 procent van de scholen voor vier basisvaardigheden en in het go is dit 13 procent.

- Zestien procent van de scholen die zich richten op de basisvaardigheid taal heeft aandacht voor meertaligheid en het gegeven dat het Nederlands niet de thuistaal is.
- Gemiddeld werken scholen samen met vijf of zes samenwerkingspartners, waarbij go-scholen het minst externe partijen aanhaken (gem. 4,5) en vo-scholen dit het meest doen (gem. 7,3). Voor taal worden gemiddeld de meeste samenwerkingen aangegaan, voor digitale geletterdheid het minst. Dit is vergelijkbaar met tranche 2. Kleinere scholen en scholen met een hogere (verwachte) achterstandsscore zoeken minder samenwerking op met externe partners.
- Net als in de tweede tranche werken scholen over de basisvaardigheden heen het meest samen met andere partijen in het kader van advies, procesbegeleiding of expertise en scholing en professionalisering. Bij het werken aan taal wordt door bijna de helft van de scholen (46%) ook de bibliotheek aangehaakt. Ongeveer een vijfde van de scholen werkt samen met andere onderwijspartijen, zoals andere scholen in de buurt of het samenwerkingsverband. Alleen voor leergebiedoverstijgende activiteiten gebeurt dit relatief minder vaak (14%). Tot slot werken weinig scholen samen met gemeenten en gebeurt dit het meest bij burgerschap, namelijk door acht procent. Naast deze vijf categorieën wordt een breed scala aan verschillende samenwerkingspartijen genoemd in de activiteitenplannen.
- Het overgrote deel van de scholen zet in op activiteiten rondom professionalisering en scholing van personeel (74%) en op het (door)ontwikkelen van hun (onderwijs)visie, overkoepelende didactiek of een leercultuur (54%). De subsidie wordt ook ingezet voor inrichting en materialen, met name door het po en go (beiden 39%, vo: 29%). Daarnaast kiest ruim een derde van de po-scholen (39%) voor het extra inzetten van personeel, ten opzichte van achttien procent van de go-scholen en 23 procent van de vo-scholen. Vo-scholen kiezen daarentegen vaker voor het opzetten van (overleg)structuren in de school (29%) dan po- en go-scholen (resp. 10% en 11%). Het minst vaak kiezen scholen ervoor om de middelen in te zetten rondom een leerlingvolgsystemen (10%).
- Voor elke basisvaardigheid is gekeken naar de doelgroep die scholen met de inzet willen bereiken: de hele school, een deel van de school of een combinatie van een schoolbrede en doelgerichte aanpak. De inzet op taal is het vaakst een combinatie van een doelgroepgerichte en schoolbrede aanpak (51%). Bij de andere basisvaardigheden ligt de focus vaker op de hele school. Go-scholen kiezen over de gehele linie het meest voor een schoolbrede aanpak, terwijl vo-scholen over alle basisvaardigheden heen relatief vaker kiezen voor een gecombineerde aanpak dan de po-scholen. Dit beeld komt overeen met de bevindingen uit de tweede tranche.
- Als scholen hun inzet richten op een specifieke doelgroep wordt een grote variatie aan mogelijke doelgroepen genoemd. Veel po-scholen leggen nadruk op de midden- en/of bovenbouw, maar er zijn ook scholen die bewust inzetten op de kleuters of de onderbouw. In het vo wordt vooral in de onderbouw geïnvesteerd en het go richt zich vaker op specifieke onderwijstypen of ontwikkellijnen om hun aanbod af te stemmen. Verder is opvallend dat in het po het meest wordt gekeken naar leerlingkenmerken als criteria, zoals achterstanden (dit komt ook in het vo en go regelmatig voor) maar ook ondersteuningsvragen of juist leerlingen die extra uitdaging nodig hebben.
- In de activiteitenplannen beschrijven scholen de doelen die zij met hun aanpak willen bereiken. Over alle schooltypen en basisvaardigheden zien we dat de meerderheid van de scholen kwalitatieve doelen heeft gesteld. Voor de basisvaardigheden taal en rekenen-wiskunde hebben bijna alle scholen expliciete doelen (kwantitatieve of een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve doelen) opgesteld. Het formuleren van kwantitatieve doelen gebeurt weinig, en lijkt ten opzichte van tranche 2 te zijn afgenomen.
- Slothoofdstuk 5 rapporteert de resultaten van de enquête die onder de gesubsidieerde scholen in afgenomen. Hoe verloopt de uitvoering van de activiteitenplannen op de scholen?

5. Hoe verloopt de uitvoering van de activiteitenplannen op de subsidiescholen?

Van begin maart tot half april 2025 is een enquête afgenomen onder de deelnemende scholen van de subsidieregeling ‘Verbetering basisvaardigheden’, vallend onder tranche 3 (tijdvak 1). Het doel van de enquête is een beeld te krijgen van de implementatie van de subsidieregeling in het eerste subsidiejaar. Rond het einde van het tweede subsidiejaar wordt nog enquête gehouden, bedoeld als eindmeting.

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van de enquête waar in totaal 1.833 scholen hun medewerking aan hebben verleend (po=1.318; vo=321; go=194). Dit betreft 87 procent van het totaal aantal deelnemende po-scholen in tranche 3, tijdvak 1; 87 procent van de vo-scholen en 89 procent van de go-scholen.²⁸ Deze hoge respons is representatief naar type school (prioriteitsschool en overige school), schoolgrootte, achterstandsscore en hoogte van het subsidiebedrag.

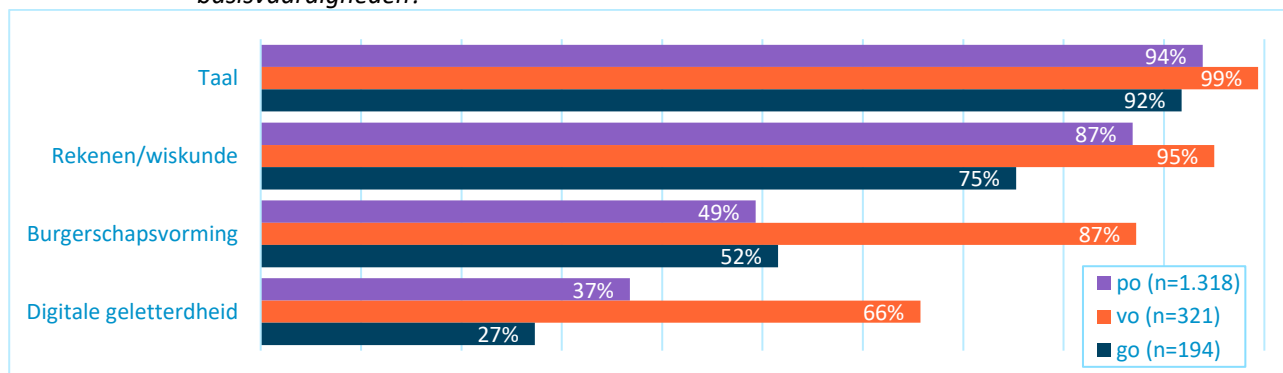
Binnen dit hoofdstuk wordt onderscheid gemaakt naar de inzet op de basisvaardigheden (paragraaf 5.1), de activiteitenplannen en interventiekeuze van scholen (paragraaf 5.2), het verloop van de uitvoering van de activiteitenplannen (paragraaf 5.3), de uitvoerende partijen (paragraaf 5.4), de geboden ondersteuning vanuit het ministerie van OCW (paragraaf 5.5) en de ervaren effecten tot nu toe (paragraaf 5.6). Tot slot geeft paragraaf 5.7 een samenvatting van de belangrijkste resultaten van de enquête.

5.1 Inzet op basisvaardigheden

95 procent van alle scholen zet in op taal, 87 procent van alle scholen op rekenen-wiskunde en 82 procent van alle scholen op zowel taal als rekenen-wiskunde. Vooral bij rekenen-wiskunde zijn verschillen zichtbaar per onderwijssector (zie Figuur 5.1). Een opvallender verschil tussen sectoren is de inzet op burgerschapsvorming en digitale geletterdheid. In het vo wordt hier vaker op ingezet dan in het po en go. Vo-scholen zetten daarmee vaker dan po- en go-scholen in op alle vier de basisvaardigheden, respectievelijk 61 procent, 21 procent en 13 procent.

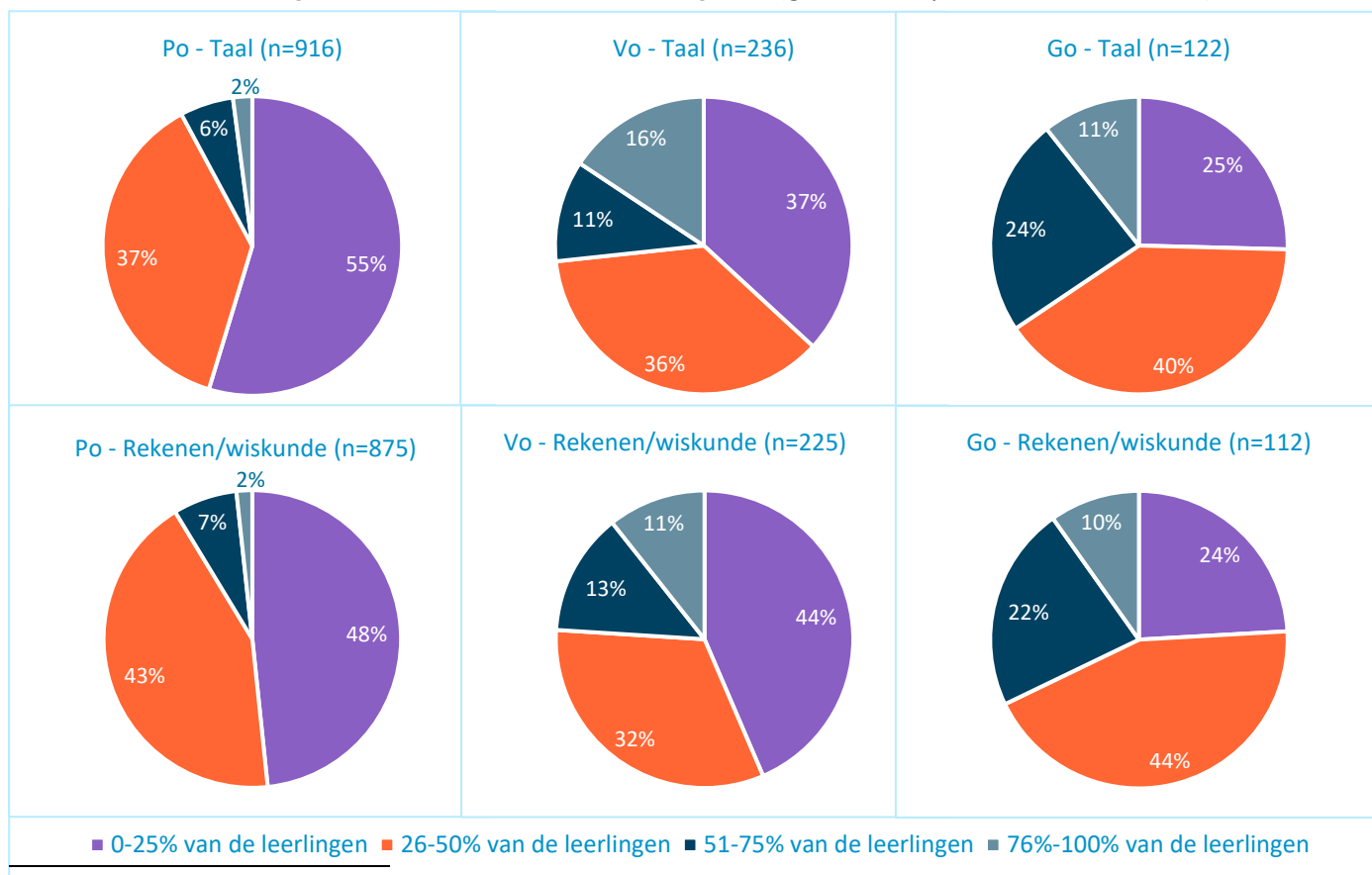
²⁸ In dit hoofdstuk zijn speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs samengenomen tot gespecialiseerd onderwijs (go) vanwege de relatief kleine aantallen.

Figuur 5.1 *Op welke basisvaardigheden zet uw school in met de subsidieregeling Verbetering basisvaardigheden?*

Aan schoolleiders die op taal en/of rekenen-wiskunde inzetten is gevraagd welk aandeel van hun leerlingen bij de start van de subsidieregeling (nog) niet over het gewenste niveau van de basisvaardigheid beschikte. Figuur 5.2 toont daarvan de resultaten, apart per onderwijssector en basisvaardigheid.²⁹ Bij ruim 90 procent van de po-scholen had maximaal 50 procent van de leerlingen een achterstand op taal en rekenen-wiskunde. Het is niet bekend of dit voor beide basisvaardigheden dezelfde leerlingen betreft. In het vo en go is meer variatie tussen scholen en komt het relatief vaker voor dat meer dan 50 procent van de leerlingen een achterstand had bij de start. Dit geldt voor het go nog iets meer dan voor het vo.

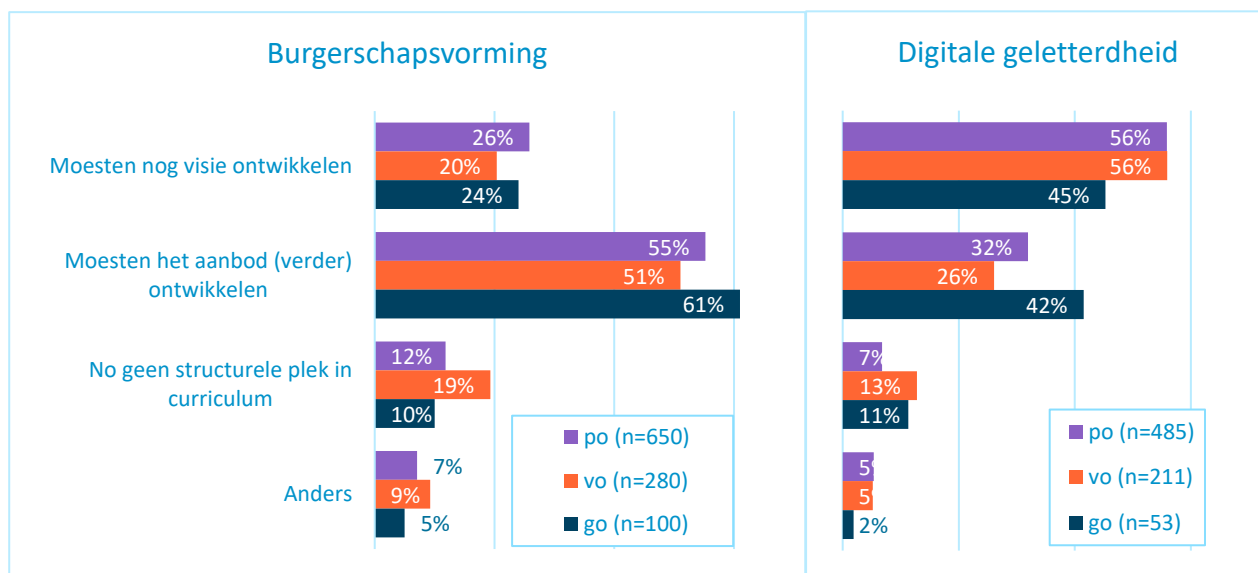
Figuur 5.2 *Welk deel van de leerlingpopulatie beschikte bij de start van de subsidieregeling nog niet over het gewenste niveau van de basisvaardigheid? (gebaseerd op scholen die dit wisten)*

²⁹ Met uitzondering van schoolleiders die aangaven dit niet te weten. Dit komt voor taal bij 27 procent van de scholen voor (po=26%; vo=26%; go=31%) en voor rekenen-wiskunde bij 24 procent van de scholen (po=24%; vo=26%; go=23%).

Voor burgerschap en digitale geletterdheid is uitgevraagd wat de stand van zaken was op hun school bij de start van de subsidieregeling. De opties waaruit scholen konden kiezen zijn afgeleid van een indeling van het stappenplan van SLO voor het doelgericht en in samenhang werken aan burgerschap (zie Figuur 5.3). Scholen zetten niet alleen relatief vaker in op burgerschapsvorming dan op digitale geletterdheid (Figuur 5.1), maar burgerschap is veelal ook verder ontwikkeld dan digitale geletterdheid. Zo heeft een relatief groter aandeel al een visie ontwikkeld op burgerschap en zijn ze bezig het aanbod (verder) te ontwikkelen. Digitale geletterdheid loopt hierop achter, wat goed verklaarbaar is omdat hiervoor t.o.v. burgerschap nog geen wettelijke verplichting geldt.

Figuur 5.3 Wat was de stand van zaken bij de start van de subsidieregeling ten aanzien van de basisvaardigheid burgerschapsvorming en digitale geletterdheid?

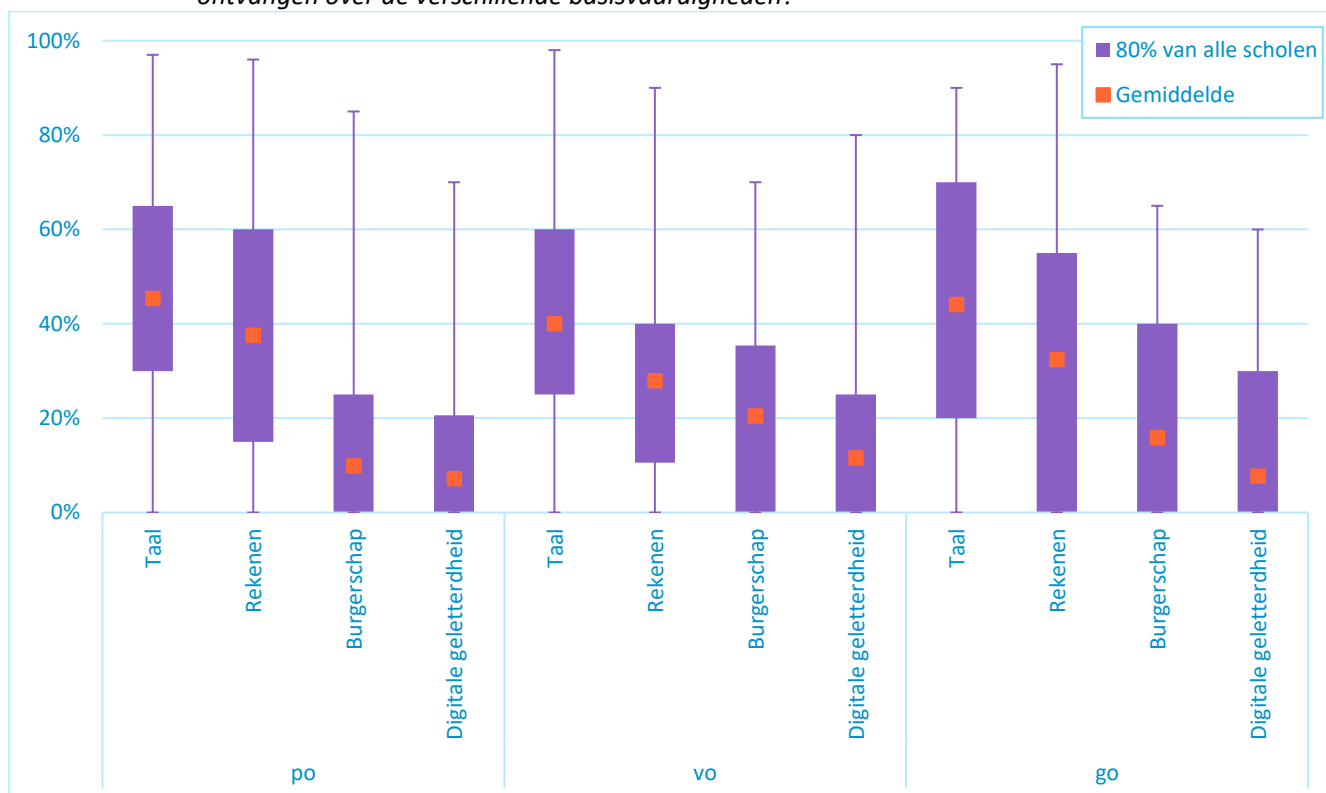
Voor de basisvaardigheden taal en rekenen-wiskunde is als subsidievoorwaarde de verplichting opgenomen om een nulmeting uit te voeren rond de start van de subsidieregeling. Nagenoeg alle scholen (96%) geven aan hieraan te hebben voldaan. Opmerkelijk is dat ondanks de nulmeting, ongeveer een kwart van alle scholen niet weet wat de stand was van deze basisvaardigheden bij hun leerlingen bij de start van de subsidieregeling. Hoe dit kan is onduidelijk. Voor de nulmeting voor taal heeft 98 procent van de scholen gebruikgemaakt van gegevens uit hun leerlingvolgsysteem. Maar er is ook gebruikgemaakt van andere instrumenten zoals de doorstroomtoets (47%), leerlingresultaten op proefwerken en andere toetsen (31%), gesprekken met docenten (31%) en NCO-(leergroei)rapportages (26%). Voor de nulmeting voor rekenen-wiskunde is door 71 procent van de scholen gebruikgemaakt van leerlingresultaten op proefwerken en andere toetsen. Andere veelvuldig gebruikte instrumenten hiervoor zijn resultaten van de doorstroomtoets (50%), gesprekken met docenten (31%), resultaten van de rekentoets (27%) en NCO-(leergroei)rapportage. Onduidelijk is hoeveel vo-scholen voor rekenen-wiskunde gebruik hebben gemaakt van gegevens uit hun leerlingvolgsysteem. Deze antwoordmogelijkheid ontbrak per abuis in de vragenlijst.

Vier procent van de scholen hebben geen aparte nulmeting uitgevoerd voor taal en/of rekenen-wiskunde in het kader van de subsidieregeling. Dit betreft veelal dezelfde scholen. Redenen die zij hiervoor aangeven zijn o.m. dat bestaande gegevens of toetsen een voldoende startbeeld geven, dat dit er door omstandigheden nog niet van is gekomen (o.m. door tijdgebrek of directiewissel) of dat er sprake is van een bijzondere situatie (bijv. in geval van nieuwkomersscholen, ISK of praktijkonderwijs, als een audit of inspectietraject al voldoende informatie gaf of omdat er gefaseerd aan de basisvaardigheden gewerkt wordt en deze basisvaardigheid voor het tweede subsidiejaar gepland staat).

Voor burgerschapsvorming en digitale geletterdheid was een nulmeting niet verplicht en heeft dan ook de minderheid van de scholen dit gedaan (burgerschapsvorming=39%; digitale geletterdheid=26%). Het po en go lopen hierop voorop in verhouding tot het vo. Scholen die een nulmeting voor burgerschap hebben uitgevoerd, hebben hiervoor voornamelijk gebruikgemaakt van gesprekken met docenten (37%) observaties van docenten bij leerlingen (26%) en de quickscan burgerschap van het Expertisepunt burgerschap (25%). De nulmeting voor digitale geletterdheid is door scholen voornamelijk gebaseerd op gesprekken met docenten (63%) en observatie van docenten bij leerlingen (53%).

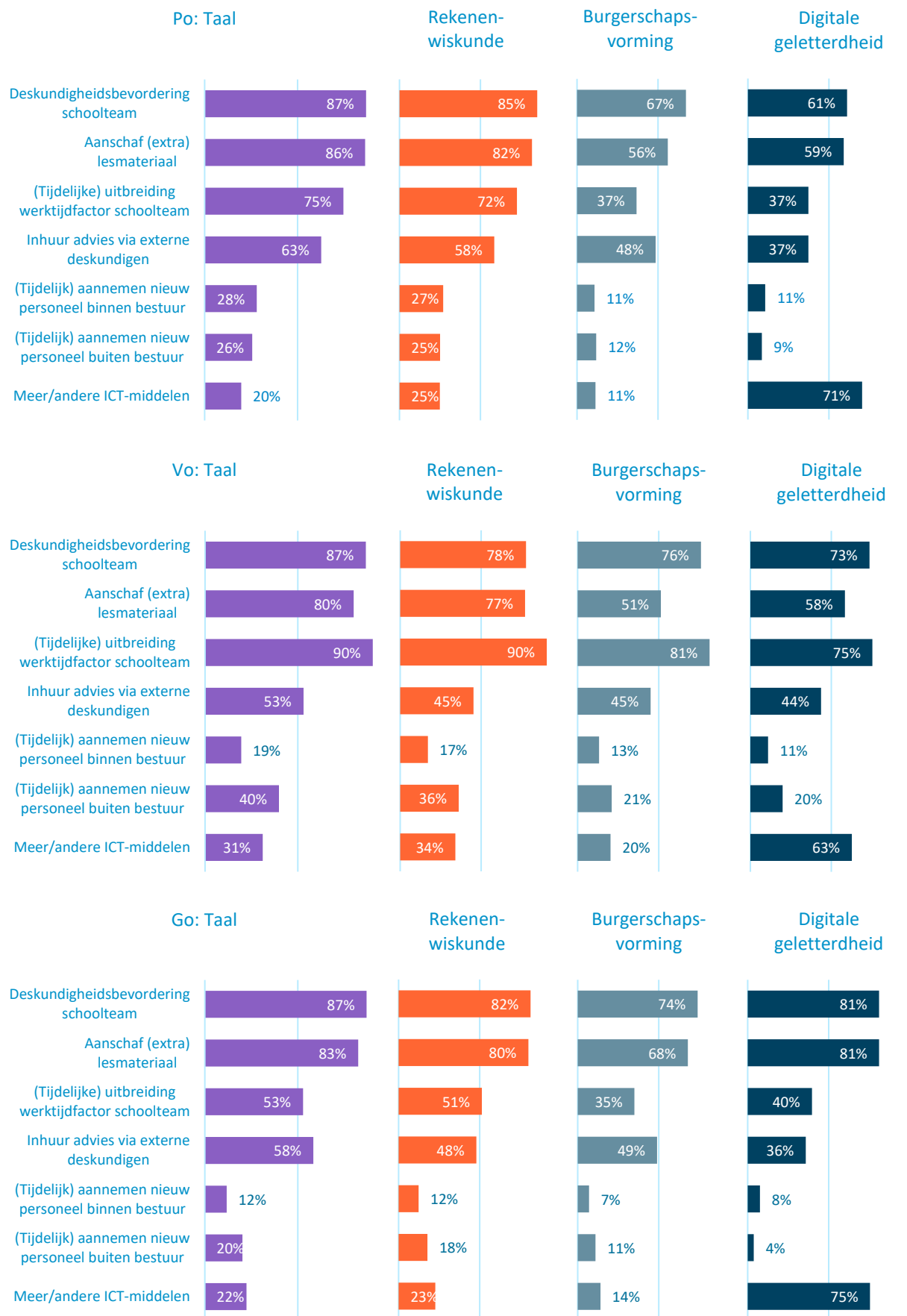
93 procent van de scholen zet met de subsidieregeling in op meer dan één basisvaardigheid (po=92%; vo=99%; go=90%). Aan deze scholen is gevraagd hoe zij de subsidiemiddelen die zij voor de totale subsidieperiode hebben ontvangen, verdelen over de verschillende basisvaardigheden. Uit Figuur 5.4 blijkt dat scholen meer middelen inzetten voor taal en rekenen-wiskunde dan voor burgerschap en digitale geletterdheid. De scholen die daarvoor kiezen geven veelal maximaal 25 procent van hun budget uit aan burgerschap en/of digitale vaardigheden, waar dat voor taal en/of rekenen-wiskunde vaker maximaal 60 procent is. Er is geen verband gevonden tussen het aandeel van het totale budget dat scholen besteden aan een basisvaardigheid en het aandeel leerlingen dat niet het gewenste niveau had voor deze basisvaardigheid bij de start van de subsidieregeling.

Figuur 5.4 *Hoe verdeelt u de subsidiemiddelen die uw school voor de totale subsidiemiddelen heeft ontvangen over de verschillende basisvaardigheden?*

Aan schoolleiders is per basisvaardigheid gevraagd waar ze de middelen aan uitgeven. Over het algemeen zijn de meest voorkomende uitgavenposten deskundigheidsbevordering van het schoolteam, aanschaf van (extra) lesmateriaal, extra personele inzet door (tijdelijke) uitbreiding van de werktijdfactor binnen het bestaande schoolteam en inhuur van advies via externe deskundigen. Hierin is wel enig verschil aanwezig tussen sectoren, zie Figuur 5.5. Voor digitale geletterdheid specifiek geldt dat scholen ook vaak middelen besteden aan de aanschaf van meer en/of andere ICT-middelen.

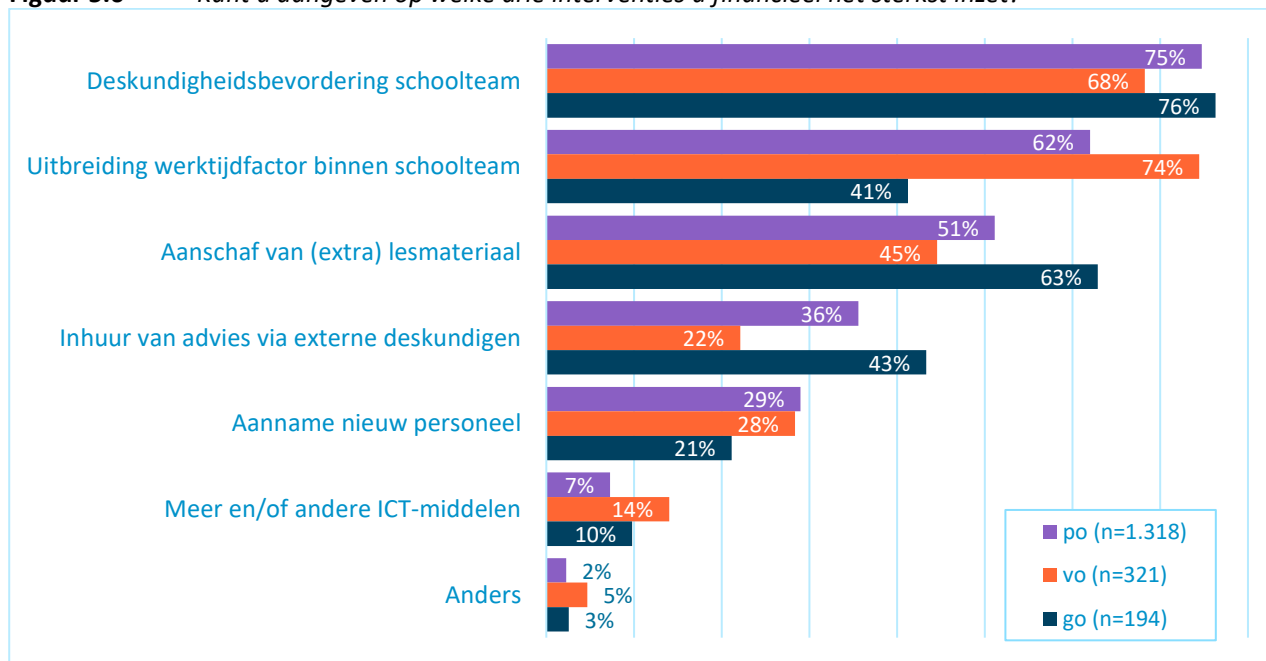
Figuur 5.5 Waaraan worden de subsidie middelen per basisvaardigheid uitgegeven?

Naast de uitgaven per basisvaardigheid, is bovendien aan scholen gevraagd waar ze overkoepelend gezien financieel het sterkst op inzetten. Hierbij konden ze maximaal drie interventies aanvinken. Dat blijken met name deskundigheidsbevordering binnen het schoolteam, uitbreiding van de werktijdfactor binnen het bestaande schoolteam en de aanschaf van (extra) lesmateriaal te zijn (zie Figuur 5.6). In het go wordt door een substantieel deel van de scholen ook financieel sterk ingezet op de inhuur van advies via externe deskundigen.

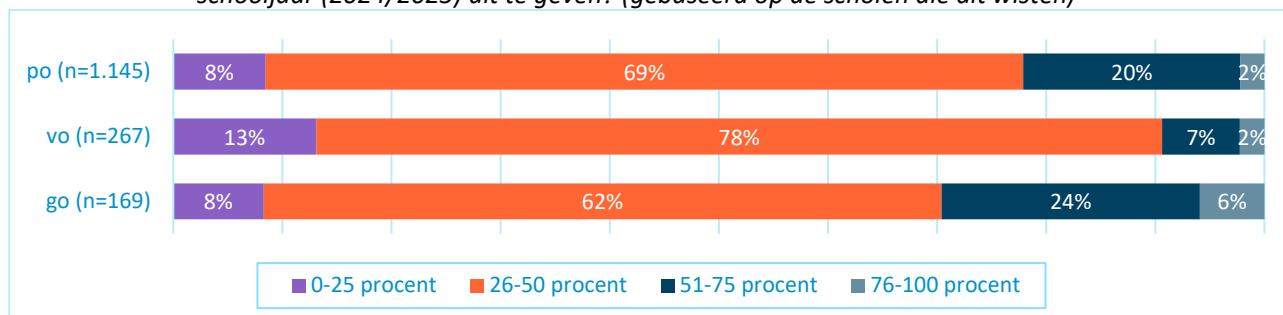
Uit een analyse naar achtergrondkenmerken van de scholen (schoolgrootte, stedelijkheidsgraad, G4/G40/G-overig, achterstandsscore) worden ook een paar verschillen zichtbaar. Grote scholen zetten financieel sterker in op uitbreiding van de werktijdfactor binnen het bestaande schoolteam dan kleine scholen. Dit geldt in alle onderwijssectoren. Voor het po specifiek geldt ook nog dat grote scholen meer besteden aan het aannemen van nieuw personeel dan kleine scholen. Voor vo geldt juist het omgekeerde: grote vo-scholen besteden minder aan nieuw personeel dan kleine scholen. Daarnaast zetten grote vo-scholen juist financieel sterker in deskundigheidsbevordering van het schoolteam en minder sterk op meer en/of andere ICT-middelen dan kleine vo-scholen. En als laatst geldt voor vo-scholen met een relatief hogere achterstandsscore dan zij minder besteden aan de aanschaf van meer en/of andere ICT-middelen.

Figuur 5.6 Kunt u aangeven op welke drie interventies u financieel het sterkst inzet?

De subsidiemiddelen voor tranche 3 (tijdvak 1) zijn toegekend voor twee schooljaren (2024/2025 en 2025/2026) en scholen mogen zelf bepalen hoe ze de middelen over die twee jaren verdelen. Om inzicht te krijgen welke keuze scholen hierin maken, is daarover een vraag gesteld. Hieruit blijkt dat het merendeel van de scholen verwacht maximaal de helft van de subsidiemiddelen uit te geven in het eerste subsidiejaar (po=77%; vo=91%; go=70%), zie Figuur 5.7. Eén po-school heeft nog helemaal geen middelen uitgegeven en zes scholen (po, vo en go) die meer dan 90 procent hebben uitgegeven. Er is geen verband tussen de verwachte uitgaven en de achtergrondkenmerken van scholen (schoolgrootte, stedelijkheidsgraad, G4/G40/G-overig, achterstandsscore).

Figuur 5.7 Welk aandeel van de subsidiemiddelen voor de totale subsidieperiode verwacht uw school dit schooljaar (2024/2025) uit te geven? (gebaseerd op de scholen die dit wisten)³⁰

5.2 Activiteitenplan en interventiekeuze

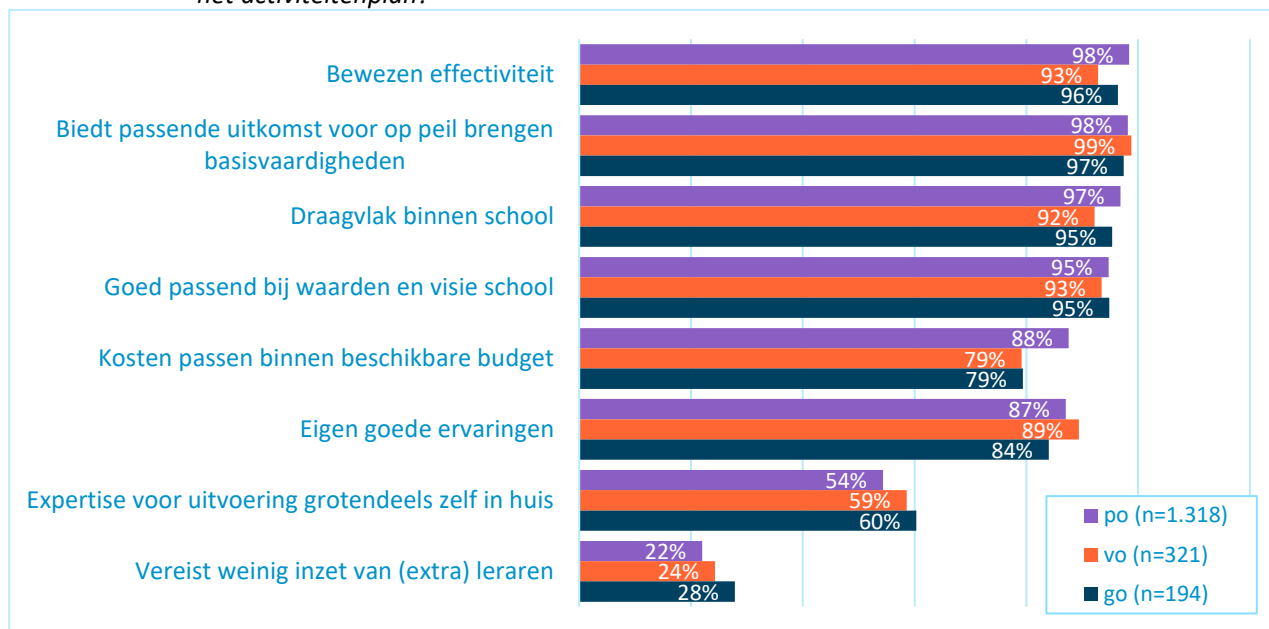
Na toekenning van de subsidie hebben scholen een activiteitenplan opgesteld, waarin uitgewerkt is hoe ze de subsidieregeling vormgeven. Diverse betrokkenen hebben een rol gehad bij de totstandkoming van het activiteitenplan. Het schoolteam heeft bij de meerderheid van de scholen niet alleen meegedacht en/of geadviseerd over het activiteitenplan (84%), maar er ook mee ingestemd (60%). Schoolbesturen hadden ook deze dubbelrol, maar bij een relatief minder groot deel van de scholen (respectievelijk 49% en 39%). Andere partijen die in relatief mindere mate hebben meegedacht over passende interventies zijn de MR (36%), leerlingen (31%), ouders (24%), private externe partijen (20%) en publieke externe partijen (15%). De voornaamste betrokken externe partijen zijn onderwijs(advies)bureaus, aanbieders van trainingen voor onderwijspersoneel en de bibliotheek.

Verschillende overwegingen hebben een rol gespeeld bij het opstellen van het activiteitenplan. Uit Figuur 5.8 blijkt een combinatie van overwegingen van belang, waaronder de bewezen effectiviteit, dat de gekozen interventies een passende uitkomst bieden en dat er draagvlak is binnen de school. Vereiste extra inzet speelde relatief het minst vaak een rol.

Apart aan prioriteitsscholen (n=40) is gevraagd of de aansluiting van het activiteitenplan bij de herstelopdracht van de Onderwijsinspectie een rol heeft gespeeld. Dit blijkt bij 95 procent van de prioriteitsscholen van belang.

³⁰ 14 procent van de scholen wist dit niet (po=13%; vo=17%; go=13%).

Figuur 5.8 In welke mate zijn onderstaande overwegingen (zeer) belangrijk geweest bij het opstellen van het activiteitenplan?

Op nagenoeg alle scholen (po=99%; vo=98%; go=99%) heeft de MR ingestemd met het activiteitenplan, wat ook een verplichting is in de subsidieregeling. Scholen waar dit niet is gebeurd geven hiervoor uiteenlopende redenen, zoals dat ze te maken hebben met een OR en niet met een MR, dat er sprake is geweest van wisseling in de directie of dat de activiteiten passen binnen het schoolplan en daardoor geen aparte goedkeuring van de MR vereisen.

Het merendeel van de scholen (po=82%; vo=75%; go=87%) vindt dat de instemming van de MR van meerwaarde is geweest voor het activiteitenplan (po=52%; go=57%).³¹ De toelichting die zij daarbij hebben gegeven varieert. Het meest dominante thema is het creëren en vergroten van draagvlak binnen de school, zowel bij personeel als ouders. De MR speelt hierin een belangrijke rol door als *critical friend* mee te denken, vragen te stellen en feedback te geven. Dit draagt bij aan betrokkenheid, transparantie en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het plan.

De overige scholen (po=18%; vo=25%; go=13%) vonden de instemming van de MR niet echt of helemaal niet van meerwaarde. Het meest genoemde patroon in hun toelichting hierop is dat de MR weinig tot geen inhoudelijke bijdrage of invloed heeft geleverd aan het opstellen of aanpassen van het activiteitenplan. De MR wordt vooral beschreven als een formele instantie die instemming verleent op basis van vertrouwen in de expertise van het schoolteam, vaak met onvoldoende kennis of inhoudelijke expertise om zelf kritisch te kunnen adviseren.

Het Nationaal Programma Onderwijs en de subsidieregeling 'Verbetering basisvaardigheden' hebben beide als doelstelling achterstanden bij leerlingen tegen te gaan en er is ook enige overlap in de tijdspanne van beide stimuleringsregelingen. Vandaar dat scholen is gevraagd of de regelingen elkaar beïnvloeden. Voor 90 procent van de scholen is dit niet het geval, omdat hun gelden vanuit het NP Onderwijs al volledig

³¹ Het gaat hierbij om de groep scholen die heeft aangegeven dat instemming van de MR een beetje, best wel of helemaal wel van meerwaarde was.

besteed zijn. Bij de andere 10 procent van de scholen wordt de subsidie basisvaardigheden voornamelijk gebruikt als voortzetting of aanvulling op de inzet van de NP Onderwijsgelden.

Bij alle vier de basisvaardigheden zijn de activiteiten/interventies primair gericht op alle leerlingen binnen de school (zie Tabel 5.1). Voor burgerschapsvorming geldt dit relatief het sterkst. In het vo komt het bij met name rekenen-wiskunde en digitale geletterdheid relatief vaker voor dat de interventies bedoeld zijn voor een deel van de leerlingen op basis van groep, leerjaar of onderwijstype dan in het po en go.

Po-scholen met een relatief hoog aandeel leerlingen dat bij de start van de regeling nog niet over het gewenste niveau voor taal voldeed, zetten voor taal vaker in op specifieke leerlingen op basis van hun kenmerken. Een dergelijk verband is niet bij de overige drie basisvaardigheden gevonden en ook niet in de andere sectoren.

Tabel 5.1 *Op welke leerlingen richt uw school de activiteiten/interventies per basisvaardigheid?*

		Taal	Rekenen-wiskunde	Burgerschapsvorming	Digitale geletterdheid
po	Alle leerlingen	90%	89%	97%	90%
	Deel o.b.v. groep/leerjaar/niveau	6%	8%	2%	10%
	Deel o.b.v. leerlingkenmerken	6%	5%	1%	0%
	<i>n</i>	1.237	1.145	650	485
vo	Alle leerlingen	80%	72%	94%	73%
	Deel o.b.v. groep/leerjaar/niveau	16%	23%	5%	27%
	Deel o.b.v. leerlingkenmerken	8%	9%	1%	0%
	<i>n</i>	319	305	280	211
go	Alle leerlingen	87%	85%	95%	87%
	Deel o.b.v. groep/leerjaar/niveau	11%	12%	4%	13%
	Deel o.b.v. leerlingkenmerken	7%	4%	1%	0%
	<i>n</i>	178	146	100	53

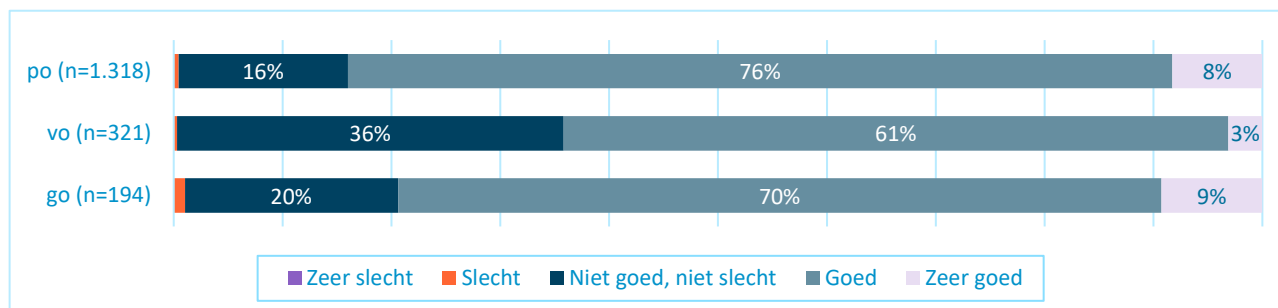
Bij het merendeel van de scholen (87%) zijn de activiteitenplannen gaandeweg niet of zeer beperkt gewijzigd. Bij de overige scholen zijn de plannen in zekere mate of zeer sterk gewijzigd, voornamelijk omdat er nog geen definitieve keuzes waren gemaakt en door voortschrijdend inzicht.

5.3 Uitvoering van het activiteitenplan

Het merendeel van de scholen lukt het goed tot zeer goed om hun activiteitenplan in de praktijk tot uitvoering te brengen. Figuur 5.9 toont wel dat dit in het po en go relatief beter lukt dan in het vo. Bij de paar scholen (n=9) waar de uitvoering slecht lukt, komt dit voornamelijk door onvoldoende beschikbaar personeel.

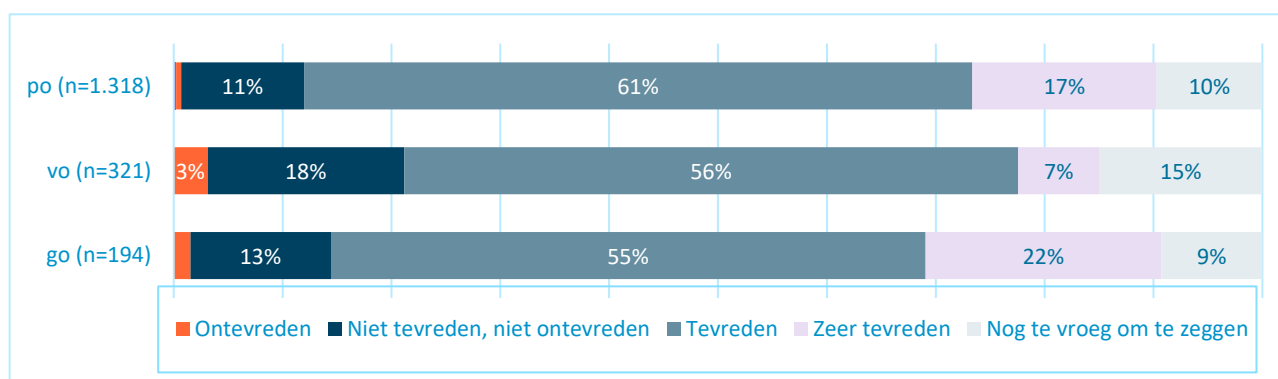
Een analyse naar achtergrondkenmerken van de scholen (schoolgrootte, stedelijkheidsgraad, G4/G40/G-overig, achterstandsscore) laat weinig verschillen zien. Po-scholen in zeer stedelijke gebieden lukt het beter om de plannen tot uitvoering te brengen dan po-scholen minder stedelijke gebieden. En ook voor go-scholen binnen de G4 geldt dat zij de plannen beter tot uitvoering brengen dan go-scholen buiten de G4. Voor het vo is geen verband gevonden.

Figuur 5.9 *In hoeverre lukt het in de praktijk om de activiteiten/interventies uit uw (aangepaste) activiteitenplan uit te voeren?*

Scholen hebben daarnaast een oordeel gegeven over hoe tevreden ze zijn over de uitvoering van de activiteiten/interventies (Figuur 5.10). Daaruit blijkt dat het merendeel van alle scholen hier (zeer) tevreden over is, al komt dit in het po en go relatief vaker voor dan in het vo. Ongeveer 10 procent van de scholen vindt het nog te vroeg om hier uitspraak over te doen.

Figuur 5.10 *Hoe tevreden bent u over de uitvoering van de activiteiten/interventies tot nu toe?*

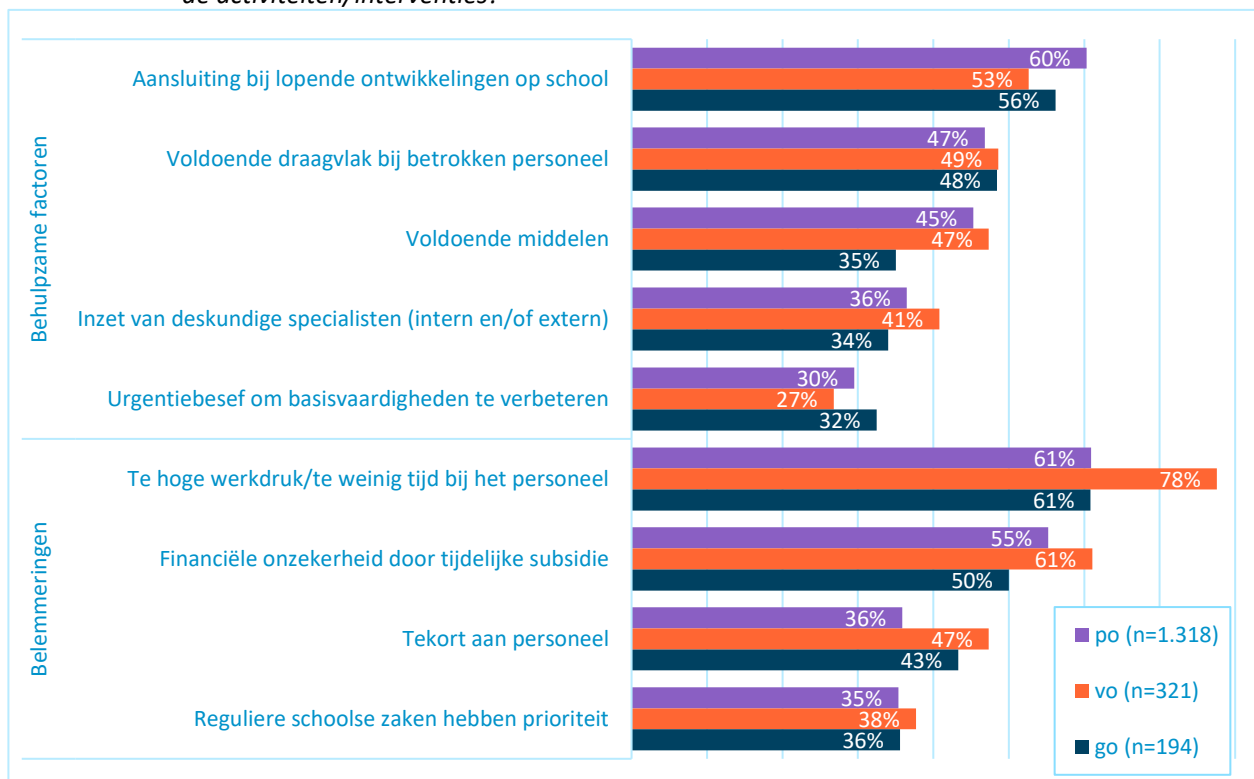

De vijf meest genoemde behulpzame elementen bij de uitvoering van de activiteiten/interventies zijn weergegeven in Figuur 5.11. Aansluiting van de interventies bij lopende ontwikkelingen staat daarin voorop, gevolgd door voldoende draagvlak bij het betrokken personeel en voldoende middelen. De verschillen tussen sectoren zijn relatief klein.

Figuur 5.11 toont ook de vier meest genoemde belemmerende factoren bij de uitvoering. Dit zijn te hoge werkdruk bij het personeel, financiële onzekerheid vanwege de tijdelijkheid van de subsidie, een tekort aan personeel en de prioriteit van reguliere schoolse zaken. Deze belemmerende factoren worden relatief meer ervaren in het vo dan in het po en go.

Er is geen verband gevonden tussen de belemmerende factoren en de verwachte besteding in het eerst subsidiejaar, met één uitzondering na. Namelijk dat de 12 procent van de po-scholen die te maken hebben met wisselingen in het schoolmanagement (niet weergegeven in Figuur 5.11), minder verwacht te besteden dan de po-scholen die niet te maken hebben met deze belemmerende factor.

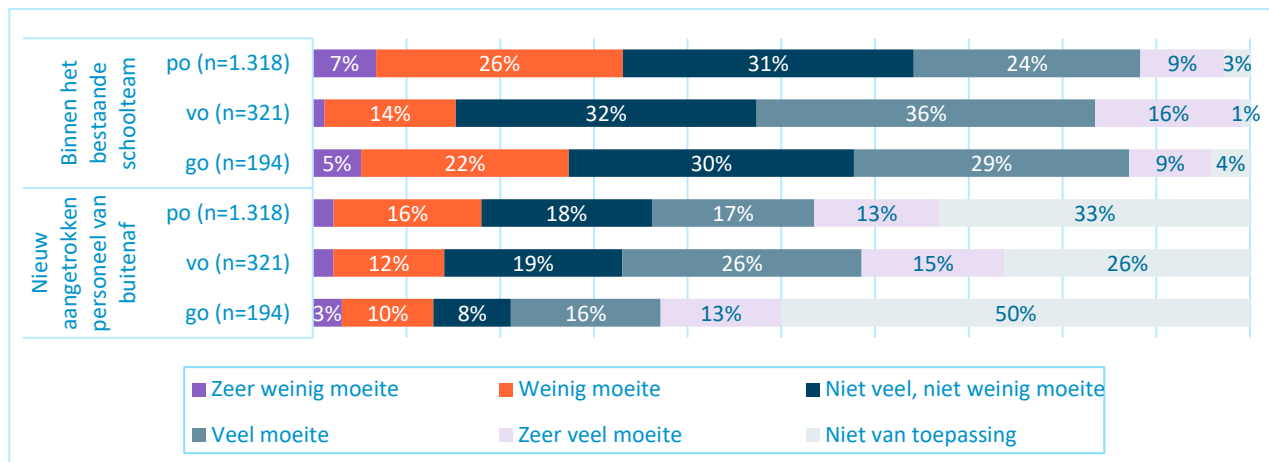
Figuur 5.11 Welke behulpzame elementen en belemmeringen heeft u tot nu toe ervaren bij de uitvoering van de activiteiten/interventies?

5.4 Uitvoerende partijen

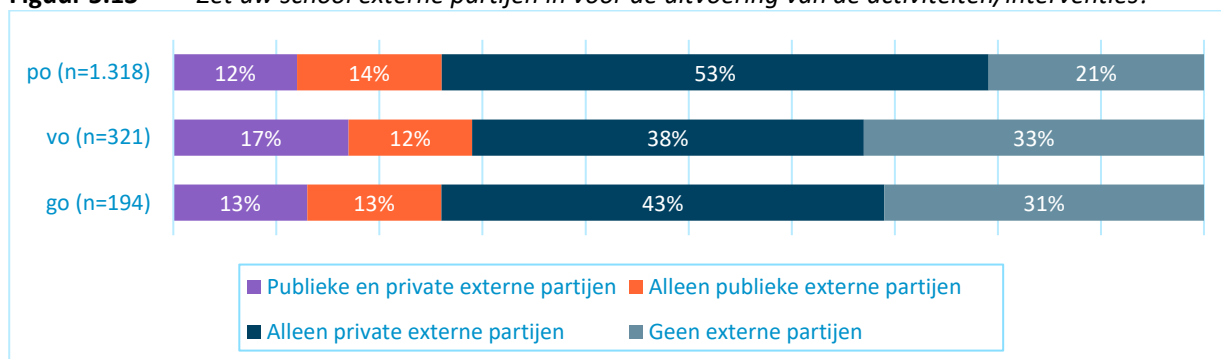
Figuur 5.12 toont hoeveel moeite het scholen kost om personeel te vinden of vrij te maken voor de uitvoering van de activiteiten/interventies. Daaruit blijkt dat dit over het algemeen meer moeite kost om binnen het bestaande team te organiseren dan via het (tijdelijk) aanstellen van personeel van buitenaf. Meer specifiek valt op dat vo-scholen relatief meer moeite hebben met het vinden van personeel dan po- en go-scholen.

Figuur 5.12 Hoeveel moeite kost het om personeel te vinden en/of vrij te maken voor de uitvoering van de activiteiten/interventies?³²

De meerderheid van de scholen maakt gebruik van externe partijen voor de uitvoering van de interventies op de basisvaardigheden (po=79%; vo=67%; go=69%), zie Figuur 5.13. Private externe partijen komen daarbij relatief vaker voor dan publieke externe partijen.

Figuur 5.13 Zet uw school externe partijen in voor de uitvoering van de activiteiten/interventies?

De voornaamste (publieke en private) externe partijen waarmee wordt samengewerkt in de uitvoering zijn onderwijs(advies)bureaus en aanbieders van trainingen voor onderwijspersoneel, zie Tabel 5.2. Beide soorten externe partijen worden voornamelijk ingezet voor professionalisering van het onderwijspersoneel, maar ze helpen ook bij procesbegeleiding, het begeleiden van onderwijspersoneel op de werkvloer en het geven beleidsmatig advies. Een andere publieke partij die relatief vaak betrokken is bij de uitvoering zijn bibliotheken, vooral in het vo. Ook bibliotheken ondersteunen scholen vooral bij het professionaliseren van het onderwijspersoneel.

Voor het po geldt dat de inzet van externe partijen samenhangt met een tekort aan personeel. Po-scholen die externe partijen inzetten (publiek dan wel privaats) geven significant vaker aan dat ze personeelstekorten hebben en dat ervaren als belemmerende factor. Deze po-scholen zetten externe partijen ook relatief vaker in voor het verzorgen van reguliere lessen, bijles of huiswerkbegeleiding dan scholen die geen personeelstekorten ervaren. Bij de andere opties van inzet van externe partijen is geen significant verschil tussen deze scholen. Het aandeel scholen dat externe partijen inzet voor bijvoorbeeld

³² In de antwoordcategorieën is 'niet van toepassing' onderscheiden. Dit wijst op het aandeel scholen dat geen personeel binnen het eigen bestaande schoolteam heeft inzet en/of nieuw personeel van buiten heeft aangetrokken.

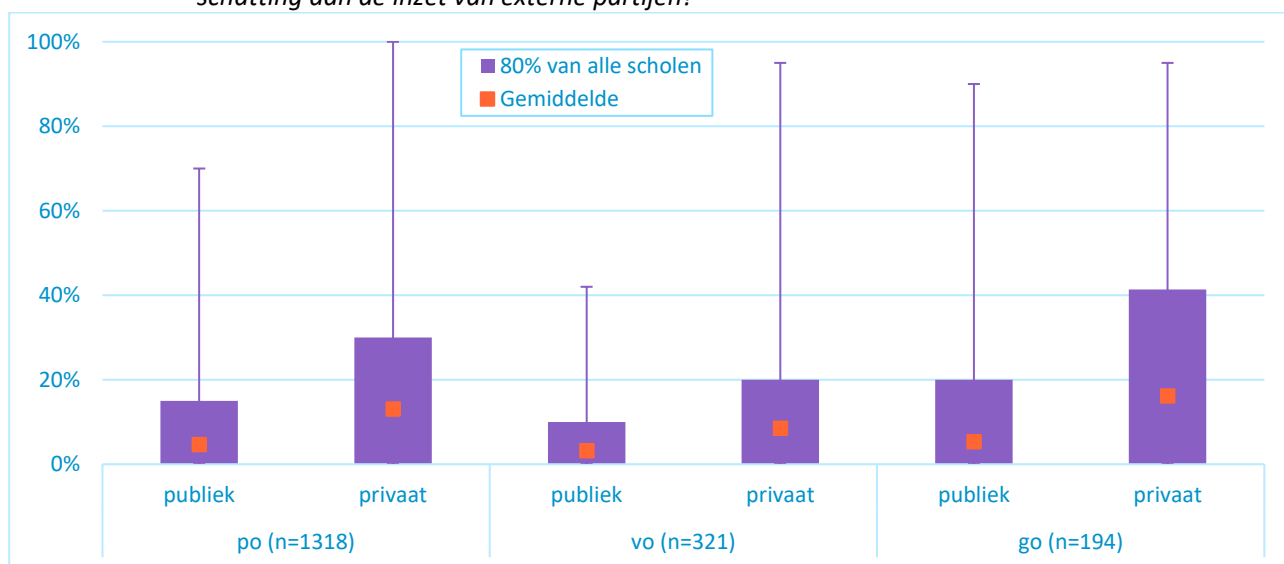
professionalisering, begeleiding van personeel of beleidsmatig advies verschilt dus niet significant tussen po-scholen met en zonder personeelstekorten.

Tabel 5.2 Welk type externe partijen zet uw school in? (gebaseerd op scholen die private of publieke externe partijen inzetten)

Private partijen	po	vo	go	Publieke partijen	po	vo	go
Aanbieders van trainingen voor onderwijspersoneel	65%	64%	65%	Aanbieders van trainingen voor onderwijspersoneel	59%	44%	45%
Onderwijs(advies)bureaus	62%	45%	56%	Onderwijs(advies)bureaus	57%	28%	57%
Culturele aanbieders	7%	17%	4%	Bibliotheek	55%	70%	47%
Anders	6%	7%	5%	Culturele aanbieders	15%	35%	14%
Aanbieders van (huiswerk)begeleiding/extra hulp aan kinderen	6%	19%	6%	Anders	9%	9%	12%
Leraren die zzp'er zijn	6%	14%	6%	Aanbieders van (huiswerk)begeleiding/extra hulp aan kinderen	5%	9%	6%
Sportverenigingen	2%	6%	1%	Sportverenigingen	3%	8%	0%
Studenten	2%	8%	1%				
<i>n</i>	858	177	108		347	93	51

Het aandeel van de totale subsidiemiddelen dat naar verwachting wordt besteed aan externe partijen varieert sterk tussen scholen, zie Figuur 5.14. 24 procent van alle scholen maakt geen gebruik van externe partijen en geeft daar dus ook geen geld aan uit (po=21%; vo=33%; go=31%). 54 procent van de scholen besteedt naar verwachting maximaal een kwart van hun totale subsidiemiddelen aan externe partijen (po=56%; vo=55%; go=36%) en 18 procent (po=19%; vo=11%; go=22%) tussen een kwart en de helft van hun budget. En tot slot verwacht 4 procent (po=4%; vo=2%; go=10%) meer dan de helft van de totale subsidiemiddelen uit te geven aan de inzet van externe partijen. Figuur 5.14 laat tevens onderscheid zien tussen bestedingen aan publieke en private externe partijen, waarbij private partijen de overhand hebben.

Figuur 5.14 Welk deel van de subsidiegelden voor de totale subsidieperiode besteedt uw school naar schatting aan de inzet van externe partijen?

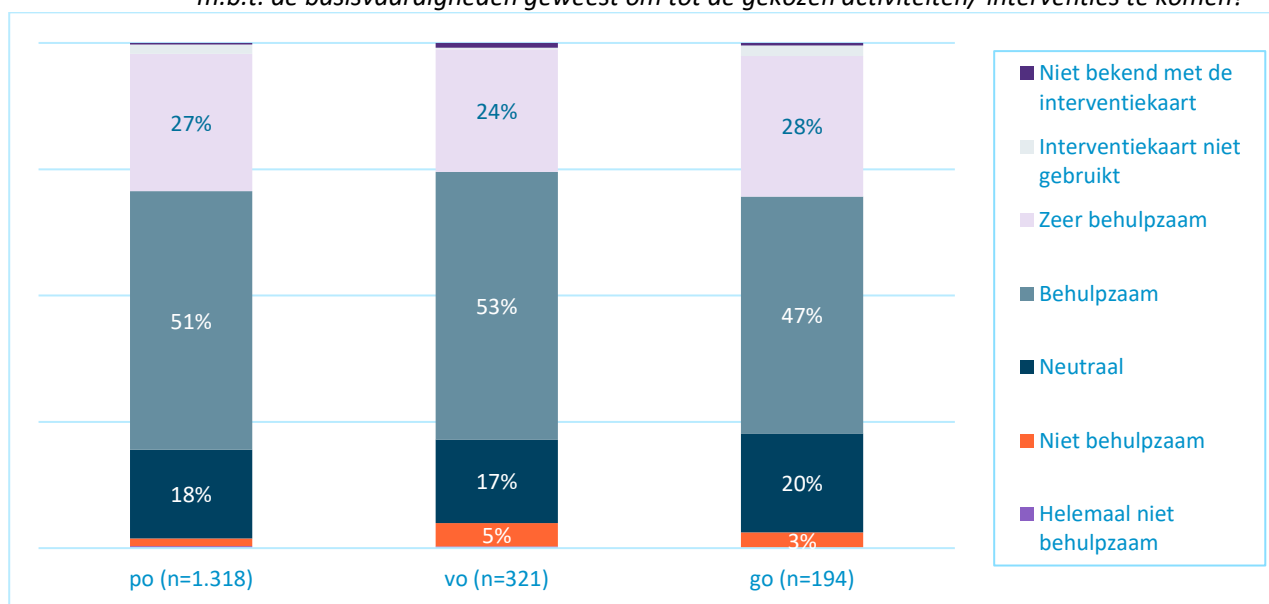

5.5 Geboden ondersteuning aan scholen

OCW biedt op verschillende manieren ondersteuning aan scholen die deelnemen aan de subsidieregeling basisvaardigheden. Allereerst is er een interventiekaart³³ ontwikkeld om scholen te helpen bij het opstellen van het activiteitenplan. Ruim drie kwart van de scholen (78%) oordeelt dat deze interventiekaart behulpzaam tot zeer behulpzaam is geweest om tot de gekozen activiteiten/interventies te komen. Dat verschilt nauwelijks per sector, zie Figuur 5.15. 18 procent van de scholen oordeelde neutraal en 3 procent vond de interventiekaart (helemaal) niet behulpzaam. De overige scholen (n=37) zijn niet bekend met de interventiekaart of hebben de interventiekaart niet gebruikt.

De meest aangedragen verbetersuggesties voor de interventiekaart zijn het opnemen van meer concrete praktijkvoorbeelden, het overzichtelijker opstellen van de interventiekaart (bijv. door minder doorklikmogelijkheden) en de interventies beter en/of meer toelichten.

Figuur 5.15 *Hoe behulpzaam is de door OCW geboden interventiekaart met evidence-informed interventies m.b.t. de basisvaardigheden geweest om tot de gekozen activiteiten/ interventies te komen?*

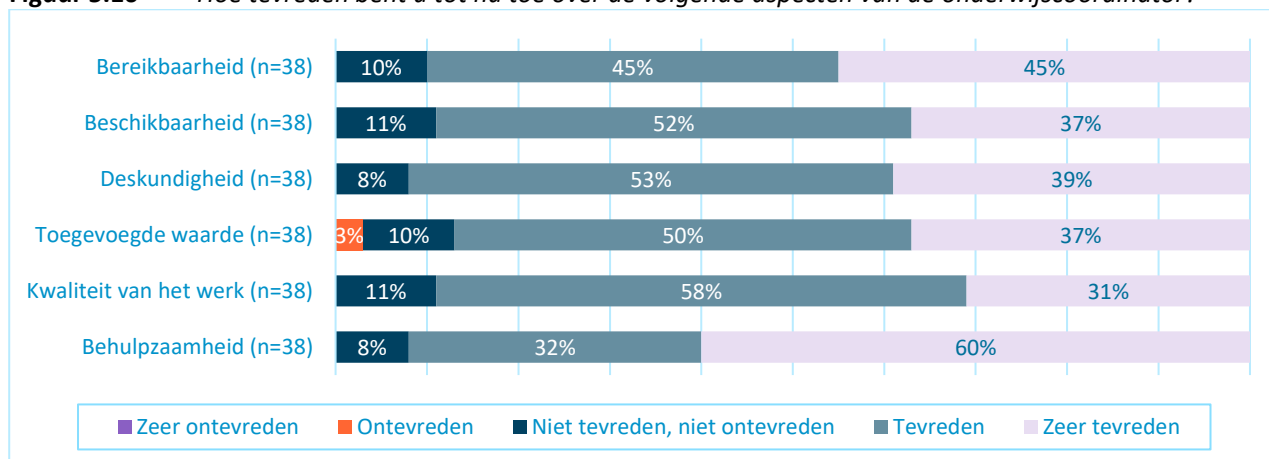

Prioriteitsscholen kunnen daarnaast ook hulp en advies krijgen van een onderwijscoördinator. Vanwege de lage aantallen waar dit betrekking op heeft (n=40), beschrijven we deze resultaten voor po, vo en go samen. Nagenoeg alle prioriteitsscholen hebben al ondersteuning ontvangen van een onderwijscoördinator (38 van de 40 scholen). Van deze scholen is ruim 87 procent (zeer) tevreden over de bijdrage van de onderwijscoördinator. Ruim driekwart van de scholen heeft door het advies van de onderwijscoördinator andere keuzes gemaakt dan ze initieel van plan waren. Dit betreffen vooral andere keuzes ten aanzien van de activiteiten/interventies (29%), het aantal activiteiten/interventies (18%) en de besteding van de subsidiemiddelen (18%).

³³ [Interventiekaart basisvaardigheden | Masterplan basisvaardigheden](#)

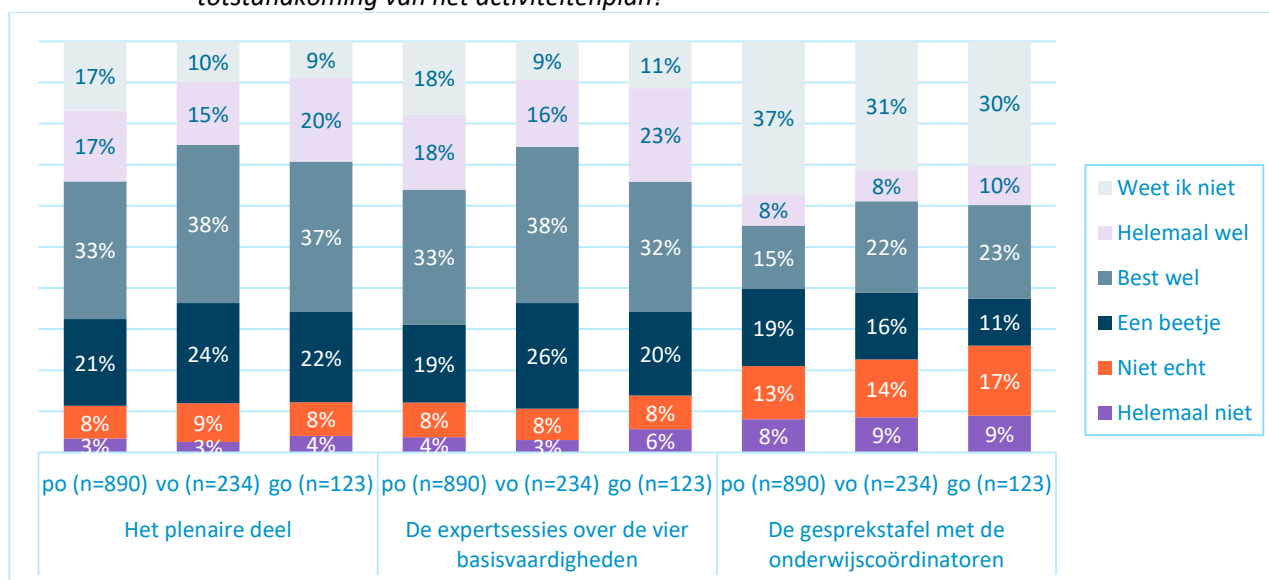
De overgrote meerderheid van de 38 prioriteitsscholen (ongeveer 90%) die hulp hebben ontvangen van een onderwijscoördinator is tevreden over de bereikbaarheid, beschikbaarheid, behulpzaamheid, deskundigheid, kwaliteit van het werk en de toegevoegde waarde van de onderwijscoördinator.

Figuur 5.16 *Hoe tevreden bent u tot nu toe over de volgende aspecten van de onderwijscoördinator?*

Voor de overige scholen van tranche 3 binnen tijdvak 1 (po: n=1.300, vo: n=311, go: n=182) zijn regionale startbijeenkomsten georganiseerd over het *Masterplan basisvaardigheden*. Bij 70 procent van de scholen (po=68%; vo=75%; go=68%) heeft iemand van de school of het schoolbestuur deelgenomen aan zo'n startbijeenkomst. Bij 17 procent van de scholen heeft niemand deelgenomen aan de startbijeenkomst en bij 13 procent is dit onbekend. Over het plenaire deel en de expertsessies over de vier basisvaardigheden is ruim de helft van de deelnemende scholen van mening dat deze best of helemaal wel van meerwaarde waren voor de totstandkoming van het activiteitenplan. Ongeveer 20 procent vond deze onderdelen een beetje meerwaarde hebben. Over de gesprekstafel met de onderwijscoördinatoren oordelen scholen minder positief. Een kwart vond dit onderdeel best wel of helemaal wel van meerwaarde en 18 procent een beetje van meerwaarde. Het oordeel over de verschillende onderdelen binnen de regionale startbijeenkomsten verschilt nauwelijks tussen onderwijssectoren, zie Figuur 5.17.

Figuur 5.17 *In hoeverre hebben de volgende onderdelen van de startbijeenkomst geholpen bij de totstandkoming van het activiteitenplan?*

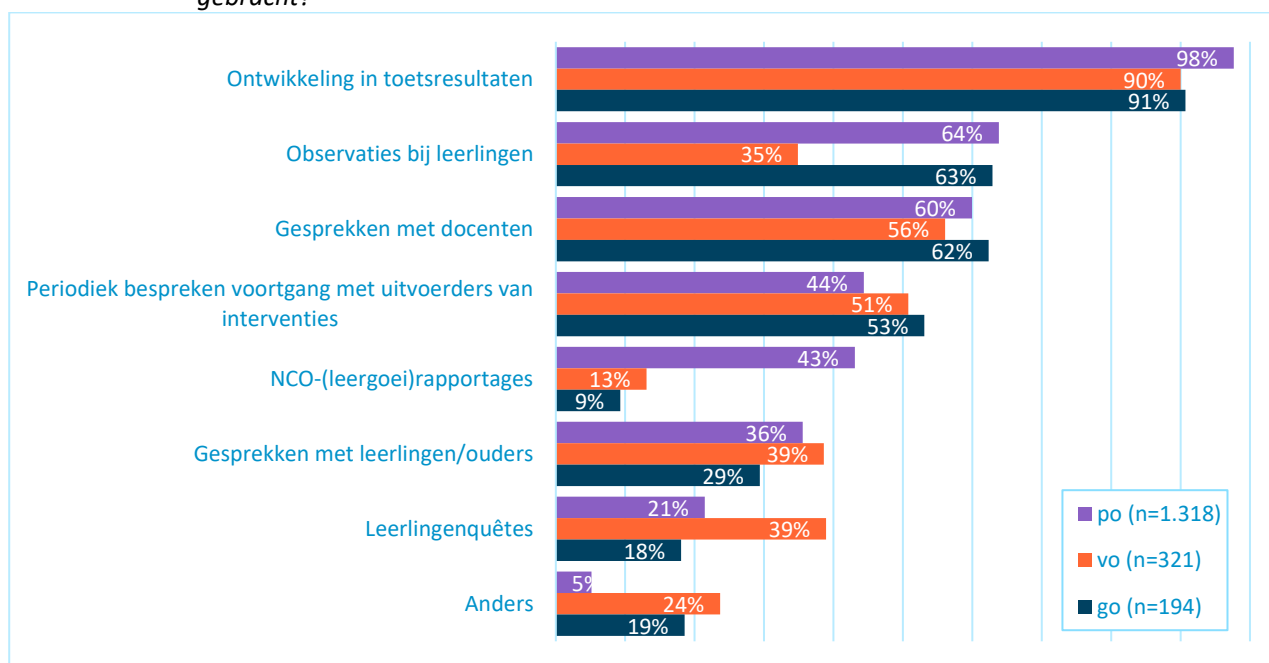

Of een school zich heeft opgegeven voor de begeleidende leernetwerken was bij ongeveer 40 procent van de respondenten niet bekend (po=42%; vo=22%; go=40%). Een ongeveer even groot deel heeft zich hiervoor niet opgegeven (po=41%; vo=47%; go=45%). De meest genoemde redenen hiervoor: scholen werken al intensief samen binnen hun eigen stichting en beschikken over voldoende expertise, de benodigde tijdsinvestering werd te groot geacht ten opzichte van de verwachte opbrengst en er werd geen meerwaarde of aansluiting gevonden met de eigen situatie of onderwijssoort (zoals sbo of so). De scholen die wel deelnemen aan de begeleidende leernetwerken geven aan dat ze nog in de beginfase en daarom nog weinig over de opbrengsten kunnen zeggen. Wel wordt de uitwisseling van ideeën, *good practices* en het sparren met andere scholen als waardevol ervaren. Tegelijkertijd ervaren sommige scholen beperkte meerwaarde door praktische belemmeringen zoals werkdruk, personele problemen of een gebrek aan inhoudelijke verdieping en aansluiting met de eigen onderwijsvorm.

5.6 Ervaren effecten

Nagenoeg alle scholen monitoren de opbrengsten van hun interventies. Hiervoor gebruiken ze, net als voor de nulmeting, verschillende instrumenten (Figuur 5.18). In de meeste gevallen wordt de ontwikkeling bij leerlingen op basis van toetsresultaten in beeld gebracht. Maar ook gesprekken met docenten en de uitvoerders van de activiteiten, observaties bij leerlingen, leerlingenquêtes en gesprekken met leerlingen/ouders worden hiervoor ingezet. Hierin vallen een aantal verschillen op tussen onderwijssectoren. Observaties bij leerlingen is relatief minder vaak een meetinstrument voor opbrengsten bij leerlingen in het vo dan in het po en go. Daarentegen maken vo-scholen relatief vaker gebruik van leerlingenquêtes dan po- en go-scholen. Ander opvallend verschil is dat po- scholen relatief vaker gebruikmaken van de NCO-(leergroei)rapportages dan vo- en go-scholen. Dat hangt waarschijnlijk samen met het gegeven dat alleen in het po naast de reguliere NCO-rapportages ook de leergroei-rapportages van NCO op basis van toetsen uit leerlingvolgsysteem beschikbaar zijn.

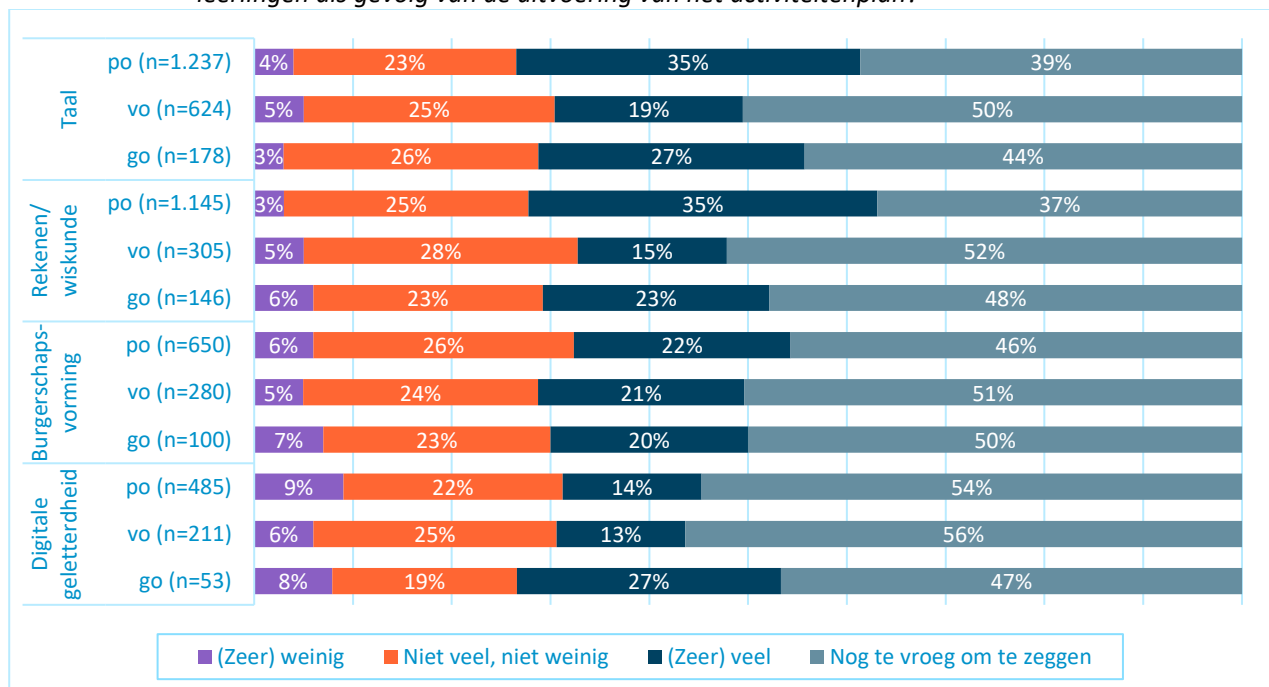
Figuur 5.18 Op welke manier worden de opbrengsten van de interventies bij uw leerlingen in kaart gebracht?

Aan scholen is gevraagd in welke mate ze positieve vorderingen op de basisvaardigheden bij leerlingen ervaren als gevolg van de uitgevoerde interventies tot nu toe. Een aanzienlijk deel van de scholen vindt het, ondanks dat ze de opbrengsten bij leerlingen monitoren, nog te vroeg om daar al iets over te zeggen (Figuur 5.19). Dit geldt in iets meerdere mate voor burgerschapsvorming en digitale geletterdheid dan voor taal en rekenen-wiskunde. Ongeveer 30 procent van alle scholen ervaart tot nu toe (zeer) veel positieve vorderingen op taal en/of rekenen-wiskunde bij hun leerlingen. Po-scholen lopen hierin voorop, gevolgd door go- en vo-scholen. Op burgerschapsvorming ervaart ongeveer 21 procent van de scholen (zeer) veel positieve vorderingen op hun leerlingen en dit beeld is nagenoeg gelijk per onderwijssector. Tot slot ervaart ongeveer 15 procent van de scholen (zeer) veel positieve vorderingen bij hun leerlingen op digitale vaardigheden, waarbij go-scholen duidelijk vooroplopen.

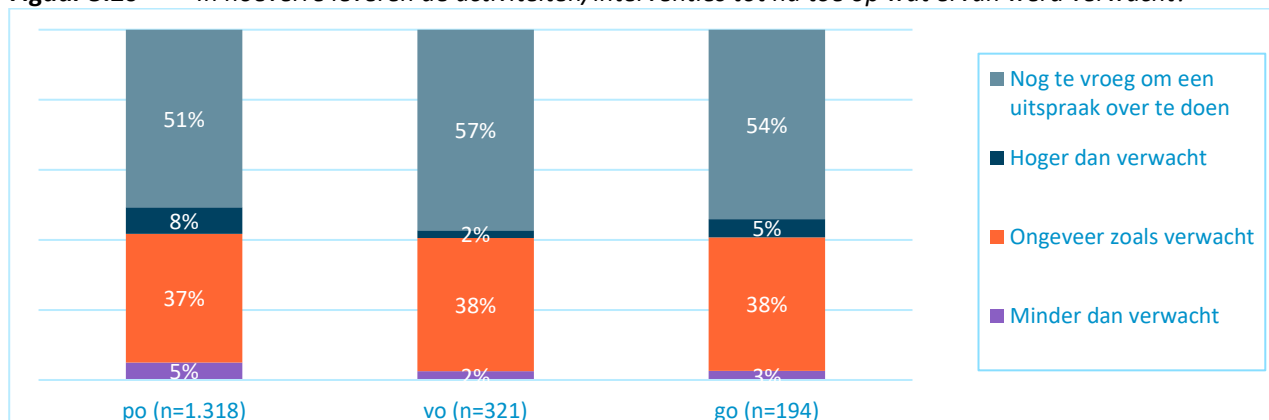
De mate waarin vo- en go-scholen vorderingen ervaren bij hun leerlingen op het gebied van wiskunde-rekenen, hangt positief samen met de verwachte besteding in het eerste subsidiejaar. Scholen in beide sectoren die relatief meer uitgeven, ervaren meer opbrengsten. Een dergelijk verband is niet gevonden voor de overige drie basisvaardigheden en ook niet in het po.

Figuur 5.19 In welke mate ervaart u tot nu toe positieve vorderingen op de basisvaardigheden bij uw leerlingen als gevolg van de uitvoering van het activiteitenplan?

Scholen hebben daarnaast aangegeven of de activiteiten/interventies tot nu toe opleveren wat ervan verwacht werd. Ook hier geeft een aanzienlijk deel het nog te vroeg te vinden om daar een uitspraak over te doen, namelijk 52 procent van alle scholen (po=51%; vo=57%; go=54%). De meerderheid van de overige scholen vindt de opbrengsten tot nu toe ongeveer zoals verwacht.

Figuur 5.20 In hoeverre leveren de activiteiten/interventies tot nu toe op wat ervan werd verwacht?

De helft van de scholen ervaart onbedoelde effecten als gevolg van de subsidieregeling basisvaardigheden, waarbij het vooral gaat om positieve neveneffecten. Uit de gegeven toelichting komt naar voren dat de deelname heeft geleid tot een sterker urgentiebesef en focus op de verbetering van de basisvaardigheden. Er is een duidelijke professionaliseringsslag gemaakt waarbij teams intensiever samenwerken in professionele leergemeenschappen, ze deskundiger zijn geworden en meer eigenaarschap ervaren. Dankzij de subsidieregeling is er ruimte voor extra personeel, professionalisering en de aanschaf van materialen, wat bijdraagt aan werkdrukverlaging. Daarnaast wordt een grotere betrokkenheid en motivatie van zowel leerlingen als leraren genoemd, wat de onderwijsopbrengsten en de kwaliteit van de lessen versterkt.

De scholen die onbedoelde negatieve effecten ervaren, lopen vooral aan tegen de tijdelijkheid van de subsidie. Dit veroorzaakt onzekerheid over de continuïteit van ingezette interventies en geeft zorgen over het wegvallen van extra formatie en middelen na afloop van de regeling. Een ander aandachtspunt is de toegenomen werkdruk. Leraren, schoolleiders en intern begeleiders ervaren extra belasting door de noodzaak om in korte tijd veel activiteiten te realiseren in combinatie met de reguliere werkzaamheden. De toename van administratieve last en verantwoording in het kader van de subsidieregeling hoort hier ook bij. Ook vinden scholen het lastig om niet te veel tegelijk te willen ontwikkelen, wat leidt tot risico's voor de focus en kwaliteit. De balans tussen ambities en haalbaarheid is hierdoor soms zoek. En als laatste zorgen implementatieproblemen voor (extra) druk. Teams moeten wennen aan nieuwe werkwijzen en sommige externe partners sloten minder goed aan dan gehoopt.

5.7 Samenvatting

Tussen begin maart en half april 2025 is een enquête afgenomen onder de deelnemende scholen uit tranche 3 (tijdvak 1) van de subsidieregeling Verbetering basisvaardigheden. Deze enquête is bedoeld als beginmeting, ongeveer anderhalf jaar later zal de eindmeting plaatsvinden. In totaal hebben 1.833 scholen hun medewerking verleend aan de enquête (po: 1.318; vo: 321; go: 194). Dit is 87 procent van het totaal aantal po-scholen, 87 procent van het totaal aantal vo-scholen en 89 procent van het totaal aantal go-scholen. Deze hoge respons is representatief naar type school (prioriteitsschool en overige school), schoolgrootte, achterstandsscore en hoogte van het subsidiebedrag.

Hieronder volgen de belangrijkste resultaten van scholen in tranche 3 (tijdvak 1):

- 95 procent van alle scholen zet in op taal, 87 procent van alle scholen op rekenen-wiskunde en 82 procent van alle scholen op zowel taal als rekenen-wiskunde. Vo-scholen zetten vaker dan po- en go-scholen daarnaast in op burgerschapsvorming digitale geletterdheid.

- Gegeven de inzet op een basisvaardigheid zetten scholen relatief meer middelen in voor taal en rekenen-wiskunde dan voor burgerschap en/of digitale geletterdheid. Hierin zit wel veel variatie tussen scholen. Er is geen verband gevonden tussen het aandeel van het totale budget dat scholen besteden aan een basisvaardigheid en het aandeel leerlingen dat niet op het gewenste niveau was voor deze basisvaardigheden bij de start van de subsidieregeling.
- Over het algemeen zijn de meest voorkomende kostenposten deskundigheidsbevordering van het schoolteam, de aanschaf van (extra) lesmateriaal, extra personele inzet door (tijdelijke) uitbreiding van de werktijdfactor van het bestaande schoolteam en de inhuur van advies via externe deskundigen.
- Het merendeel van de scholen verwacht maximaal de helft van de totale middelen in het eerste subsidiejaar uit te geven.
- Bij alle vier de basisvaardigheden zijn de interventies primair gericht op alle leerlingen binnen de school. Dit geldt het sterkst voor burgerschapsvorming. In het vo komt het bij met name rekenen-wiskunde en digitale geletterdheid relatief vaker voor dat de interventies bedoeld zijn voor een deel van de leerlingen op basis van groep, leerjaar of onderwijstype dan in het po en go.
- De activiteitenplannen zijn over het algemeen niet of zeer beperkt gewijzigd ten opzichte van het ingediende activiteitenplan rond de start van de subsidieregeling. Bij 13 procent van de scholen is het plan in zekere mate of zeer sterk gewijzigd, veelal vanwege voortschrijdend inzicht en omdat er nog geen definitieve keuzes waren gemaakt.
- Het merendeel van de scholen lukt het goed tot zeer goed om hun activiteitenplan tot uitvoering te brengen. In het po en go lukt dit relatief beter dan in het vo. Schoolleiders in het po en go zijn ook vaker (zeer) tevreden over de uitvoering van de interventies dan schoolleiders in het vo.
- Drie kwart van alle scholen maakt gebruik van externe partijen voor de uitvoering van de interventies op de basisvaardigheden. Private externe partijen komen daarbij relatief vaker voor dan publieke externe partijen. De voornaamste (publieke en private) externe partijen waarmee wordt samengewerkt in de uitvoering zijn onderwijs(advies)bureaus en aanbieders van trainingen voor onderwijspersoneel. Beide externe partijen worden voornamelijk ingezet voor professionalisering van het onderwijspersoneel, maar ze helpen ook bij procesbegeleiding, het begeleiden van onderwijspersoneel op de werkvloer en geven beleidsmatig advies.
- Het aandeel van de totale subsidiemiddelen dat wordt besteed aan externe partijen varieert sterk tussen scholen. 24 procent van de scholen maakt geen gebruik van externe partijen en geeft daar dus ook geen geld aan uit. 54 procent van de scholen besteedt naar verwachting maximaal een kwart van hun totale budget aan de inhuur van externe partijen en 18 procent van de scholen tussen een kwart en de helft van hun budget. De overige scholen (4%) verwacht meer dan de helft van hun totale subsidiemiddelen te besteden aan externe partijen.
- Een aanzienlijk deel van de scholen (rond 40-50%) vindt het na ongeveer een half jaar te vroeg om al iets over de vorderingen bij hun leerlingen op de basisvaardigheden als gevolg van de ingezette interventies. Ze monitoren de opbrengsten wel. Ongeveer 30 procent van alle scholen ervaart tot nu toe (zeer) veel positieve vordering op taal en/of rekenen-wiskunde. Po-scholen lopen hierin voorop. Op burgerschapsvorming ervaart ongeveer 21 procent van de scholen (zeer) veel positieve vorderingen op hun leerlingen en dit beeld is nagenoeg gelijk per onderwijssector. Tot slot ervaart ongeveer 15 procent van de scholen (zeer) veel positieve vorderingen bij hun leerlingen op digitale vaardigheden, waarbij go-scholen duidelijk vooroplopen.

Bijlage 1. Aanpak van de systematische inhoudsanalyse van de schoolspecifieke activiteitenplannen

De 2.199 schoolspecifieke activiteitenplannen van de subsidiescholen binnen tranche 3 (tijdvak 1) zijn door DUS-I en OCW aangeleverd. In overleg met OCW is ervoor gekozen een steekproef te trekken van 1.214 activiteitenplannen.

Het codeerschema

In overleg met OCW is besloten dat het codeerschema de gewenste informatie opleverde en dat het behouden van het codeerschema vergelijking tussen de tranches vergemakkelijkt. Het codeerschema voor tranche 3 is daarom identiek aan het codeerschema van de tweede tranche en is te vinden in Bijlage 2.

Het coderen: proces en betrouwbaarheid

Het coderen is uitgevoerd door vier studenten. Om hen voor te bereiden op het coderen heeft een instructiebijeenkomst plaatsgevonden. Hier is de opdracht en het codeerschema toegelicht, zijn er voorbeelden besproken en is een eerste testronde gehouden. In deze testronde hebben de studenten in koppels drie plannen gecodeerd. Elke codeur codeerde de plannen individueel waarna de uitkomst werd besproken en vergeleken met die van de ander(en). Op die manier is ook een interbeoordelaarsbetrouwbaarheid gemeten. De overlap tussen de gecodeerde plannen is berekend op 86 procent en 85 procent, met een Cohen's kappa van .73 en .70 respectievelijk.³⁴ Dit wordt beschouwd als een hoge betrouwbaarheid. Hierna zijn de codeurs van start gegaan met het analyseren van de activiteitenplannen. Op meerdere momenten zijn hierbij kleine steekproeven gehouden om te controleren of het coderen nog volgens het codeerschema verliep. Op basis van deze steekproeven zijn geen aanwijzingen gevonden dat er verschillend gecodeerd is. Tevens werden alle vragen die tijdens het coderen naar boven kwamen in groepsverband gesteld en beantwoord door een van de onderzoekers. Hierdoor kregen alle codeurs dezelfde informatie en instructies.

Analyse

De codeerschema's die zijn aangeleverd door de codeurs zijn door de onderzoeker samengevoegd. Deze data zijn vervolgens gekoppeld aan data van OCW van de subsidie-ontvangende scholen en openbare data met betrekking tot informatie over de achterstandsscores en schoolgrootte. Hierna zijn de data opgeschoond en zijn missing data uit het overzicht gehaald. Dit leidde tot het excluseren van 60 aangeleverde plannen. De redenen voor uitsluiting waren dat documenten soms dubbele referentienummers hadden gekregen of dat een of meer document(en) met één referentienummer twee

³⁴ Deze berekening is gebaseerd op alle items, inclusief de items bij basisvaardigheden die in een activiteitenplan niet voorkomen. Er is tevens een berekening gemaakt met strengere criteria, waarbij enkel items zijn meegenomen van geïncludeerde basisvaardigheden. Deze berekening komt neer op een overlap van 86% en 76%, met de bijbehorende Cohen's kappa van .71 en .51. Ook deze interbeoordelaarsbetrouwbaarheid is redelijk tot goed.

plannen van verschillende scholen of andere onjuiste informatie bevatte op basis waarvan niet kon worden gecodeerd. Deze plannen konden niet met zekerheid gekoppeld worden aan de overige data en zijn daarom uit het onderzoek verwijderd. Na het opschonen en koppelen van de data bleven er 1.154 activiteitenplannen over waarop de analyses zijn uitgevoerd.

In de systematische inhoudsanalyse zijn de plannen bekeken op verschillende niveaus. Ten eerste is een algemeen beeld geschetst van alle geïncludeerde plannen. Daarna is gekeken naar de resultaten per sector: plannen van scholen uit het po, het vo en het gespecialiseerd onderwijs. De uitgesplitste resultaten op sectorniveau zijn verder onderzocht op mogelijke verschillen in prioriteitsscholen (wel of niet), schoolgrootte en (verwachte) achterstandsscore.

Bijlage 2. Codeerschema

Codeerschema activiteitenplannen (tranche 3)	
<i>Referentienummer plan:</i>	
Codes	Waarden
Prioriteit	1:Ja, 0:Nee
BV_Taal	1:Ja, 0:Nee
BV_RekWis	1:Ja, 0:Nee
BV_BS	1:Ja, 0:Nee
BV_DG	1:Ja, 0:Nee
BV_OA	1:Ja, 0:Nee
SW_aantal	Open aantal
SW1: Bibliotheek	1:Ja, 0:Nee
SW2: Extern expertise/advies	1:Ja, 0:Nee
SW3: Extern training/scholing	1:Ja, 0:Nee
SW4: Andere scholen	1:Ja, 0:Nee
SW5: Gemeente	1:Ja, 0:Nee
SWoverig, namelijk:	Open invullen
Doelen	0: Geen expliciet doel; 1: Kwalitatief doel (bijdrage aan..., verbeteren.. e.d.); 2: Kwantitatief doel (alle leerlingen, 80%, taalniveau 1F, .. e.d.); 3: Beide
Doelgroep	0: Hele school; 1: Deel van de school; 2: Beide (brede aanpak en doelgroepleerlingen)
Doelgroep_specificatie	Open invullen
Meertaligheid	1: Inzetten van/aandacht voor moedertaal; 2: Fries; 3: Engels; 4: Papiaments
Specifiek voor OA	
OA_visie	1:Ja, 0:Nee
OA_inzet	1:Ja, 0:Nee
OA_materialen	1:Ja, 0:Nee
OA_LVS	1:Ja, 0:Nee
OA_prof	1:Ja, 0:Nee
OA_struct	1:Ja, 0:Nee
Totaal SW_aantal	Open aantal
Overige opmerkingen	Open

Toelichting

Code	Toelichting
Prioriteit	Is de school een prioriteitsschool?
BV_Taal	Wordt er ingezet op Taal?
BV_RekWis	Wordt er ingezet op Rekenen-wiskunde?
BV_BS	Wordt er ingezet op Burgerschap?
BV_DG	Wordt er ingezet op Digitale Geletterdheid?
BV_OA	Wordt er ingezet op Overige Activiteiten/Leergebied Overstijgend?
SW_aantal	Met hoeveel partijen werken scholen samen aan deze basisvaardigheid?
SW1: Bibliotheek	Werkt de school samen met de bibliotheek?
SW2: Extern expertise/advies	Werkt de school samen met een externe partij (adviesbureau, onderzoeksbureau, expertisecentrum, kennisinstituut) in het kader van advies, procesbegeleiding, expertise?
SW3: Extern training/scholing	Werkt de school samen met een externe partij voor scholing/training/professionalisering van leerkrachten/ander personeel?
SW4: Andere scholen	Werkt de school samen met andere scholen (uitwisseling, gezamenlijk iets oppakken, leerlingen elkaar laten ontmoeten)?
SW5: Gemeente	Werkt de school samen met de gemeente?
SWoverig, namelijk:	Indien van belang: met welke andere partijen werkt de school samen?
Doelen	Hoe expliciet/meetbaar worden doelen gesteld in het activiteitenplan?
Doelgroep	Is de subsidie aangevraagd met de hele school als doelgroep of is gekeken naar een specifieke groep leerlingen?
Doelgroep_specificatie	Als 'een deel van de school' over welke leerlingen gaat dit?
Meertaligheid	Inzet op meertaligheid en/of andere talen dan NL; deze wordt alleen bij taal uitgevraagd
<i>Specifiek voor Overige activiteiten</i>	
OA_visie	Doorontwikkelen onderwijsvisie, professionele leercultuur en didactiek
OA_inzet	Extra inzet personeel
OA_materialen	Inrichting, methode en materialen
OA_LVS	Aanschaffen of aanpassen leerlingvolgsysteem
OA_prof	Professionalisering personeel
OA_struct	Opbouwen structuren in school
Totaal SW_aantal	Met hoeveel unieke partijen werken scholen in totaal m.b.t. de inzet van de subsidieregeling?
Overige opmerkingen	Ruimte voor opmerkingen over het activiteitenplan

Colofon

Titel	Implementatieonderzoek subsidieregeling bv
Auteur	IJsbrand Jepma, Carlijn Waaijer & Emiel Helmich (Sardes), Emina van den Berg, Harriët Prins & Hanneke Nijland (SEO Economisch Onderzoek)
Versie	Concept
Datum	10-6-2025
Project	Implementatieonderzoek subsidieregeling 'Verbetering basisvaardigheden' (SAR2302)

Sardes

Postbus 2357
3500 GJ Utrecht

Lange Viestraat 371
3511 BK Utrecht

(030) 232 62 00
secretariaat@sardes.nl
www.sardes.nl

Sardes is onderdeel van Stichting CAOP